

ZLECENIODAWCA:

GMINA RZAŚNIK

ul. Jesionowa 3
07 – 205 Rząśnik

WYKONAWCA:

**EKO – BIT. OCHRONA ŚRODOWISKA I
INFORMATYKA**

Mirosław Osowiecki

e-mail: eko-bit@wp.pl
tel. kontakt.: 0-604 433 131

PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK NA LATA 2017 – 2020 Z PERSPEKTYWĄ NA LATA 2021 – 2024

październik, 2016 r.

SPIS TREŚCI:

ROZDZIAŁ 1. WPROWADZENIE	4
ROZDZIAŁ 2. ZAWARTOŚĆ, GŁÓWNE CELE ORAZ POWIĄZANIA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK Z INNYMI DOKUMENTAMI	5
ROZDZIAŁ 2.1. ZAWARTOŚĆ I GŁÓWNE CELE PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	5
ROZDZIAŁ 2.2. POWIĄZANIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU Z INNYMI DOKUMENTAMI O CHARAKTERZE STRATEGICZNYM.....	8
ROZDZIAŁ 3. CELE OCHRONY ŚRODOWISKA USTANOWIONE NA SZCZEBLU MIĘDZYNARODOWYM, WSPÓLNOTOWYM I KRAJOWYM, ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU ORAZ SPOSOBY, W JAKICH TE CELE I INNE PROBLEMY ŚRODOWISKA ZOSTAŁY UWZGLĘDNIONE PODCZAS OPRACOWYWANIA DOKUMENTU.....	19
ROZDZIAŁ 4. METODY ZASTOSOWANE PRZY SPORZĄDZANIU PROGNOZY ORAZ BRAKI WIEDZY UTRUDNIAJĄCE OCENĘ SZKODLIWEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO USTALEŃ PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU	21
ROZDZIAŁ 5. METODY ANALIZY SKUTKÓW REALIZACJI POSTANOWIEŃ PROJEKTOWANEGO PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA.....	22
ROZDZIAŁ 6. MOŻLIWOŚĆ TRANSGRANICZNEGO ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	24
ROZDZIAŁ 7. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA ORAZ POTENCJALNE ZMIANY TEGO STANU W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROJEKTOWANEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA.....	24
ROZDZIAŁ 7.1. EFEKTY REALIZACJI DOTYCHCZASOWYCH PROGRAMÓW OCHRONY ŚRODOWISKA.....	24
ROZDZIAŁ 7.2. ISTNIEJĄCY STAN ŚRODOWISKA NA TERENIE GMINY RZAŚNIK	27
ROZDZIAŁ 7.3. GOSPODAROWANIE ODPADAMI NA TERENIE GMINY RZAŚNIK	40
ROZDZIAŁ 7.4. OCHRONA PRZYRODY	44
ROZDZIAŁ 7.5. ODNAWIALNE ŹRÓDŁA ENERGII	55
ROZDZIAŁ 7.6. ANALIZA SWOT ORAZ WNIOSKI Z DIAGNOZY STANU	56
ROZDZIAŁ 7.7 POTENCJALNE ZMIANY ŚRODOWISKA W PRZYPADKU BRAKU REALIZACJI PROGRAMU.....	62
ROZDZIAŁ 8. STAN ŚRODOWISKA NA OBSZARACH OBJĘTYCH PRZEWIDYWANYM ZNACZĄCYM ODDZIAŁYWANIEM	64
ROZDZIAŁ 9. ISTNIEJĄCE PROBLEMY OCHRONY ŚRODOWISKA ISTOTNE Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI PROJEKTOWANEGO DOKUMENTU.....	65
ROZDZIAŁ 10. PRZEWIDYWANE ZNACZĄCE ODDZIAŁYWANIA NA CELE I PRZEDMIOTY OCHRONY OBSZARÓW NATURA 2000 ORAZ ICH INTEGRALNOŚĆ, A TAKŻE NA ŚRODOWISKO.....	68
ROZDZIAŁ 11. ROZWIĄZANIA MAJĄCE NA CELU ZAPOBIEGANIE ORAZ OGRANICZANIE PRAWDOPODOBNYCH NEGATYWNYCH ODDZIAŁYWAŃ NA ŚRODOWISKO	85
ROZDZIAŁ 12. OPIS ROZWIĄZAŃ ALTERNATYWNYCH DO ROZWIĄZAŃ ZAWARTYCH W PROJEKCIE PROGRAMU	88
ROZDZIAŁ 13. WNIOSKI KOŃCOWE.....	89

MATERIAŁY ŹRÓDŁOWE	90
WYKAZ SKRÓTÓW	93
SPIS TABEL, MAP I RYSUNKÓW	94
SPIS ZAŁĄCZNIKÓW	96

Rozdział 1. Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko projektu *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2017 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024*, zwanego w dalszej części dokumentu *Programem*.

Konieczność sporządzenia przedmiotowej prognozy wynika z zapisów *ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz ocenach oddziaływania na środowisko* (tj. Dz. U. z 2016 r. poz. 353, z późn zm.). Głównym celem prognozy jest określenie skutków dla środowiska (zarówno pozytywnych, jak i negatywnych), jakie związane mogą być z realizacją ustaleń *Programu*. Zgodnie z zapisami art. 51 cytowanej *ustawy*, prognoza powinna zawierać:

- 1) informacje o zawartości, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami,
- 2) informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy,
- 3) propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwości jej przeprowadzania,
- 4) informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko,
- 5) opis istniejącego stanu środowiska oraz potencjalnych zmian tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu,
- 6) opis stanu środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem,
- 7) przedstawienie istniejących problemów ochrony środowiska istotnych z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczących obszarów podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody,
- 8) informacje na temat celów ochrony środowiska ustanowionych na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotnych z punktu widzenia projektowanego dokumentu, oraz opis, w jaki sposób zostały one uwzględnione podczas opracowywania dokumentu,
- 9) informacje na temat przewidywanych znaczących oddziaływań, w tym oddziaływań bezpośrednich, pośrednich, wtórnych, skumulowanych, krótko-, średnio- i długoterminowych, stałych, chwilowych oraz pozytywnych i negatywnych, na cele i przedmiot ochrony obszarów Natura 2000 oraz ich integralność, a także na środowisko,
- 10) opis rozwiązań mających na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu, w szczególności na cele i przedmiot ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru,
- 11) opis rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru albo wyjaśnienie braku rozwiązań alternatywnych,

- 12) opis napotkanych trudności wynikających z niedostatków techniki lub luk we współczesnej wiedzy,
- 13) streszczenie sporządzone w języku niespecjalistycznym.

Zarówno charakter, jak i zakres niniejszego opracowania odpowiada powyższym wymaganiom. O zakresie prognozy wypowiedziały się również organy:

- Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Warszawie – uzgodnienie z dnia 14.09.2016 r. znak sprawy WOOS-I.411.261.2016.JD
- Państwowy Wojewódzki Inspektor Sanitarny w Warszawie – opinia sanitarna z dnia 13.09.2016 r. znak sprawy ZS.9022.1710.2016.PK

Wersja końcowa *Prognozy* zostanie opracowana po zakończeniu procesu konsultacji społecznych i uzyskaniu opinii stosownych organów.

Rozdział 2. Zawartość, główne cele oraz powiązania Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik z innymi dokumentami

Rozdział 2.1. Zawartość i główne cele projektowanego dokumentu

Głównym celem *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik*, stanowiącego podstawę realizacji strategicznych działań z zakresu ochrony środowiska i gospodarki odpadami oraz będącego źródłem informacji o przyrodniczych uwarunkowaniach gminy, jest więc wdrożenie polityki ochrony środowiska na poziomie lokalnym. Ponadto celem *Programu* jest rozpoznanie stanu istniejącego i przedstawienie propozycji zadań niezbędnych do kompleksowego rozwiązania problemów ochrony środowiska oraz wyznaczenie hierarchii ważności poszczególnych inwestycji. *Program ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2017 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024* stanowi trzecią edycję powyższego dokumentu. Dotychczas Gmina sporządziła następujące dokumenty:

- *Program ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2004 – 2011*, zatwierdzony przez Radę Gminy uchwałą z dnia 24 listopada 2005 r. Nr XXVI/163/2005,
- *Program ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2009 – 2012 z uwzględnieniem lat 2013 – 2016*, zatwierdzony przez Radę Gminy uchwałą z dnia 22 kwietnia 2010 r. Nr XLII/192/2010.

Niniejszy dokument podzielono na następujące główne rozdziały:

Rozdział I – Streszczenie

Rozdział II – Wstęp

Rozdział III – Ocena stanu środowiska Gminy Rzęśnik

Rozdział IV – Analiza SWOT oraz wnioski z diagnozy stanu

Rozdział V – Cele, działania i zadania Programu ochrony środowiska

Rozdział VI – System finansowania i realizacji Programu ochrony środowiska

Spis tabel, map i rysunków

Spis załączników

Biorąc pod uwagę zapisy obowiązujących obecnie dokumentów lokalnych, aktualny stan środowiska oraz potrzeby w zakresie jego ochrony, celem głównym polityki ekologicznej Gminy Rzaśnik jest: ***Rzaśnik – nowoczesną gminą równoważącą potrzeby społeczne, gospodarcze i przyrodnicze.***

Według *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* cele, działania i zadania z zakresu ochrony środowiska powinny być realizowane w następujących obszarach interwencji (w okresie programowania niniejszego dokumentu, tj. w latach 2017 – 2024):

OBSZARY INTERWENCJI:

OBSZAR 1 – *Ochrona klimatu i jakości powietrza*

OBSZAR 2 – *Zagrożenia hałasem*

OBSZAR 3 – *Pola elektromagnetyczne*

OBSZAR 4 – *Gospodarowanie wodami*

OBSZAR 5 – *Gospodarka wodno – ściekowa*

OBSZAR 6 – *Zasoby geologiczne*

OBSZAR 7 – *Gleby*

OBSZAR 8 – *Gospodarka odpadami i zapobieganie powstawania odpadów*

OBSZAR 9 – *Zasoby przyrodnicze*

OBSZAR 10 – *Zagrożenia poważnymi awariami*

Dla poszczególnych obszarów interwencji wyznaczono cele operacyjne i działania, uwzględniające również zagadnienia horyzontalne dotyczące adaptacji do zmian klimatu, określone w *Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030* oraz zagadnienia horyzontalne, określone w dokumencie *Strategia „Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.”*

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 1:

- 1) Ochrona powietrza atmosferycznego, w tym ograniczenie oddziaływania sektora komunikacyjnego i energetycznego
- 2) Rozwój odnawialnych źródeł energii

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 2:

- 1) Ochrona klimatu akustycznego poprzez ograniczanie uciążliwości systemu komunikacyjnego oraz obiektów produkcyjnych i usługowych

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 3:

- 1) Ochrona środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 4:

- 1) Racjonalne gospodarstwo wodami powierzchniowymi i podziemnymi
- 2) Ochrona przed powodzią oraz suszą

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 5:

- 1) Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno – kanalizacyjnej

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 6:

- 1) Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 7:

- 1) Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb wykorzystywanych rolniczo

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 8:

- 1) Doskonalenie gospodarki odpadami na terenie gminy

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 9:

- 1) Bieżąca ochrona i właściwe zagospodarowanie obszarów chronionych

CELE OPERACYJNE DO OBSZARU INTERWENCJI 10:

- 1) Przeciwdziałanie poważnym awariom
- 2) Ochrona przeciwpożarowa

Diagnozę stanu środowiska naturalnego Gminy Rząśnik opracowano na podstawie tzw. danych zastanych (z ang. *desk research*). W analizie wykorzystano następujące dane:

- materiały opisowe i dane liczbowe będące w posiadaniu Urzędu Gminy Rząśnik,
- dane statystyczne pochodzące z opracowań Głównego Urzędu Statystycznego,
- raporty Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie,
- prace instytutów i placówek naukowo badawczych z zakresu ochrony środowiska,
- literatura i prasa fachowa,
- dostępne materiały dotyczące ochrony i kształtowania środowiska w gminie oraz w powiecie wyszkowskim i województwie mazowieckim,
- obserwacje własne w terenie.

Punkt wyjściowy do ustalenia celów ochrony środowiska na terenie Gminy Rząśnik stanowią dane środowiskowe oraz stan infrastruktury określone na dzień 31 grudnia 2014 r., z uwzględnieniem dostępnych danych dla roku 2015 r. Z uwagi na dostępność wybranych danych, w *Programie* uwzględniono także dane z lat wcześniejszych, prezentowane w raportach Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie. Stan prawny przyjęto na dzień 15.10.2016 r.

Rozdział 2.2. Powiązania projektowanego dokumentu z innymi dokumentami o charakterze strategicznym

Program ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik, dla którego opracowywane jest strategiczna prognoza oddziaływania na środowisko uwzględnia uwarunkowania wynikające z międzynarodowych, krajowych, wojewódzkich i powiatowych polityki, programów i dokumentów strategicznych. Poniżej przedstawiono krótką informację o dokumentach, do zapisów których nawiązują cele i działania określone w niniejszym programie.

Strategia Europa 2020

Strategia „Europa 2020” stanowi dziesięcioletnią strategią Unii Europejskiej na rzecz wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Jej celem jest stworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, dzięki którym będzie on bardziej służył zrównoważonemu i sprzyjającemu włączeniu społecznemu wzrostowi. Ustalono pięć nadrzędnych celów, które UE ma osiągnąć do 2020 roku. Obejmują one m.in. klimat i energię. Strategia zawiera również siedem tzw. inicjatyw przewodnich, w oparciu o które Unia Europejska i władze państw członkowskich będą nawzajem uzupełniać swoje działania w kluczowych dla strategii obszarach, takich jak: oszczędne gospodarowanie zasobami.

Siódmy unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do roku 2020 „Dobrze żyć w granicach naszej planety”

Program, określa strategiczne plany kształtowania polityki w zakresie środowiska z dziewięcioma priorytetowymi celami, które mają zostać osiągnięte do 2020:

- ochrona, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii,
- przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
- ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem obciążeniami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu,
- maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie ochrony środowiska,
- poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
- zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnieniu cen,
- poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększeniu spójności polityki,
- wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii,
- zwiększenie efektywności Unii w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Ponadto niniejszy *Program* w pełni odzwierciedla tendencje europejskiej polityki ekologicznej, której główne cele to:

- zasada zrównoważonego rozwoju,

- zasada równego dostępu do środowiska postrzegana w kategoriach: *sprawiedliwości międzypokoleniowej, sprawiedliwości międzyregionalnej i międzygrupowej oraz równoważenia szans między człowiekiem i przyrodą,*
- zasada przezorności,
- zasada uspołecznienia i subsydiarności,
- zasada prewencji,
- zasada „zanieczyszczający” płaci,
- zasada skuteczności efektywności ekologicznej i ekonomicznej.

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności

Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności” – to dokument rządu RP o charakterze analitycznym i rekomendacyjnym. Określa on główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno – gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego w perspektywie do roku 2030, którego celem będzie poprawa jakości życia Polaków. Trzecia fala nowoczesności oznacza umiejętność łączenia modernizacji, innowacji, impetu cyfrowego z poprawą jakości życia i skokiem cywilizacyjnym, jakiego Polska w najbliższych 20 latach musi dokonać, aby uniknąć zagrożenia peryferyzacją.

Jednym z głównych celów dokumentu jest zapewnienie Polsce bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska.

Strategia Rozwoju Kraju do 2020 r.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 to główna strategia rozwojowa Polski do 2020 r. Wskazuje najważniejsze zadania państwa, które należy zrealizować w najbliższych latach, by przyspieszyć rozwój Polski, orientacyjny harmonogram oraz sposób finansowania zaplanowanych działań. SRK jest częścią systemu zarządzania rozwojem kraju. Stanowi bazę dla 9 strategii zintegrowanych, które realizują założone w niej cele i uszczegóławiają ją. SRK jest też zgodna z unijną Strategią Europa 2020.

Strategia proponuje podejście dwukierunkowe, polegające na usuwaniu barier i słabości polskiej gospodarki oraz wykorzystaniu jej mocnych stron. SRK wyznacza trzy obszary, na których powinny zostać skoncentrowane fundusze na politykę rozwoju:

- konkurencyjna gospodarka,
- spójność społeczna i terytorialna,
- sprawne i efektywne państwo

Jednym z pięciu priorytetów Strategii jest poprawa infrastruktury technicznej i społecznej. W ramach tego priorytetu wskazuje się na konieczność realizacji inwestycji z zakresu ochrony środowiska służących ochronie zasobów wodnych, poprawie czystości wód i powietrza, zapewniających oszczędność energii i zabezpieczających przed katastrofami naturalnymi.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.

Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko została przyjęta uchwałą nr 58 Rady Ministrów z dnia 15 kwietnia 2014 r. Obejmuje ona dwa niezwykle istotne obszary: energetykę i środowisko, wskazując m.in. kluczowe reformy i niezbędne działania, które powinny zostać podjęte w perspektywie do 2020 r. Celem dokumentu jest ułatwianie „zielonego” (sprzyjającego środowisku) wzrostu gospodarczego w Polsce przez zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dostępu do nowoczesnych, innowacyjnych technologii, a także wyeliminowanie barier administracyjnych utrudniających „zielony” wzrost.

Celem głównym Strategii Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko jest zapewnienie wysokiej jakości życia obecnych i przyszłych pokoleń z uwzględnieniem ochrony środowiska oraz stworzenie warunków do zrównoważonego rozwoju nowoczesnego sektora energetycznego, zdolnego zapewnić Polsce bezpieczeństwo energetyczne oraz konkurencyjną i efektywną gospodarkę. Będzie on realizowanym poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencji przedstawione poniżej (wybrane ze względu na specyfikę Gminy Rząśnik):

Cel 1. Zrównoważone gospodarowanie zasobami środowiska

Kierunek interwencji 1.2. Gospodarowanie wodami dla ochrony przed powodzią, suszą i deficytem wody

Kierunek interwencji 1.3. Zachowanie bogactwa różnorodności biologicznej, w tym wielofunkcyjna gospodarka leśna

Kierunek interwencji 1.4. Uporządkowanie zarządzania przestrzenią

Cel 2. Zapewnienie gospodarce krajowej bezpiecznego i konkurencyjnego zaopatrzenia w energię

Kierunek interwencji 2.2. Poprawa efektywności energetycznej

Kierunek interwencji 2.6. Wzrost znaczenia rozproszonych, odnawialnych źródeł energii

Kierunek interwencji 2.7. Rozwój energetyczny obszarów podmiejskich i wiejskich

Cel 3. Poprawa stanu środowiska

Kierunek interwencji 3.1. Zapewnienie dostępu do czystej wody dla społeczeństwa i gospodarki

Kierunek interwencji 3.2. Racjonalne gospodarowanie odpadami, w tym wykorzystanie ich na cele energetyczne

Kierunek interwencji 3.3. Ochrona powietrza, w tym ograniczenie oddziaływania energetyki

Kierunek interwencji 3.5. Promowanie zachowań ekologicznych oraz tworzenie warunków do powstawania zielonych miejsc pracy

Zagadnienia horyzontalne

Adaptacja do zmian klimatu

Kształcenie kadr

Zielone ICT (*Information and Communication Technologies*)

Zielone zamówienia/zielone zakupy

Strategiczny plan adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu do roku 2020 z perspektywą do roku 2030

Dokument został opracowany przez Ministerstwo Środowiska w 2013 r. na podstawie analiz wykonanych przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy w ramach projektu pn. „Opracowanie i wdrożenie Strategicznego Planu Adaptacji dla sektorów i obszarów wrażliwych na zmiany klimatu – KLIMADA”, realizowanego w latach 2011 – 2013.

Celem głównym *Strategii* jest zapewnienie zrównoważonego rozwoju oraz efektywnego funkcjonowania gospodarki i społeczeństwa w warunkach zmian klimatu. Będzie on realizowanym poprzez cele szczegółowe i kierunki interwencji przedstawione poniżej (wybrane ze względu na specyfikę Gminy Rząśnik):

Cel 1. Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego i dobrego stanu środowiska

Kierunek działań 1.1 – dostosowanie sektora gospodarki wodnej do zmian klimatu

Kierunek działań 1.3 – dostosowanie sektora energetycznego do zmian klimatu

Kierunek działań 1.4 – ochrona różnorodności biologicznej i gospodarka leśna w kontekście zmian klimatu

Kierunek działań 1.5 – adaptacja do zmian klimatu w gospodarce przestrzennej i budownictwie

Kierunek działań 1.6 – zapewnienie funkcjonowania skutecznego systemu ochrony zdrowia w warunkach zmian klimatu

Cel 2. Skuteczna adaptacja do zmian klimatu na obszarach wiejskich

Kierunek działań 2.1 – stworzenie lokalnych systemów monitorowania i ostrzegania przed zagrożeniami

Kierunek działań 2.2 – organizacyjne i techniczne dostosowanie działalności rolniczej i rybackiej do zmian klimatu

Cel 3. Rozwój transportu w warunkach zmian klimatu

Kierunek działań 3.1 – wypracowywanie standardów konstrukcyjnych uwzględniających zmiany klimatu

Kierunek działań 3.2 – zarządzanie szlakami komunikacyjnymi w warunkach zmian klimatu

Cel 4. Zapewnienie zrównoważonego rozwoju regionalnego i lokalnego z uwzględnieniem zmian klimatu

Kierunek działań 4.1 – monitoring stanu środowiska i systemy wczesnego ostrzegania i reagowania w kontekście zmian klimatu (miasta i obszary wiejskie)

Kierunek działań 4.2 – miejska polityka przestrzenna uwzględniająca zmiany klimatu

Cel 5. Stymulowanie innowacji sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.1 – promowanie innowacji na poziomie działań organizacyjnych i zarządczych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 5.2 – budowa systemu wsparcia polskich innowacyjnych technologii sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Cel 6. Kształtowanie postaw społecznych sprzyjających adaptacji do zmian klimatu

Kierunek działań 6.1 – zwiększenie świadomości odnośnie do ryzyk związanych ze zjawiskami ekstremalnymi i metodami ograniczania ich wpływu

Kierunek działań 6.2 – ochrona grup szczególnie narażonych przed skutkami niekorzystnych zjawisk klimatycznych

Polityka energetyczna Polski do 2030 roku

Niniejszy dokument został opracowany zgodnie z art. 13 – 15 ustawy – *Prawo energetyczne* i przedstawia strategię państwa, mającą na celu odpowiedzenie na najważniejsze wyzwania stojące przed polską energetyką, zarówno w perspektywie krótkoterminowej, jak i w perspektywie do 2030 roku. Podstawowymi kierunkami polskiej polityki energetycznej są:

- Poprawa efektywności energetycznej
- Wzrost bezpieczeństwa dostaw paliw i energii
- Dywersyfikacja struktury wytwarzania energii elektrycznej poprzez wprowadzenie energetyki jądrowej
- Rozwój wykorzystania odnawialnych źródeł energii, w tym biopaliw
- Rozwój konkurencyjnych rynków paliw i energii
- Ograniczenie oddziaływania energetyki na środowisko

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030 (KPZK 2030), przyjęta przez rząd w grudniu 2011 r., jest najważniejszym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie:

- przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju do 2030 roku,
- określono cele i kierunki polityki przestrzennego zagospodarowania kraju,
- wskazano zasady, według których działalność człowieka powinna być realizowana w przestrzeni.

W KPZK 2030 rozwój kraju traktowany jest w sposób kompleksowy. Oznacza to, że zadaniem zagospodarowania przestrzennego jest godzenie interesów różnych użytkowników przestrzeni (mieszkańców, przedsiębiorców inwestorów, państwa). Powinno być spójne z decyzjami podejmowanymi w innych obszarach dotyczących np. inwestycji infrastrukturalnych, potrzeby rozwoju miast i terenów wiejskich, ochrony terenów zielonych.

KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze dotyczące m.in. kształtowanie struktur przestrzennych wspierających wysoką jakość środowiska przyrodniczego i krajobrazowego oraz poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych.

Krajowy Program Ochrony Powietrza do roku 2020

Celem obowiązującego od 1 października 2015 r. *Krajowego Programu Ochrony Powietrza* (opracowanego przez Departament Ochrony Powietrza Ministerstwa Środowiska) jest

poprawa jakości powietrza na terenie całej Polski. Dotyczy to w szczególności obszarów o najwyższych stężeniach zanieczyszczeń powietrza oraz obszarów, na których występują duże skupiska ludności. Poprawa jakości powietrza powinna nastąpić co najmniej do stanu niezagrażającego zdrowiu ludzi, zgodnie z wymogami prawodawstwa Unii Europejskiej, transponowanego do polskiego porządku prawnego, a w perspektywie do roku 2030 do celów wyznaczonych przez Światową Organizację Zdrowia.

Celami szczegółowymi Krajowego Programu Ochrony Powietrza są:

- osiągnięcie w możliwie krótkim czasie poziomów dopuszczalnych i docelowych niektórych substancji, określonych w dyrektywie 2008/50/WE i 2004/107/WE, oraz utrzymanie ich na tych obszarach, na których są dotrzymywane, a w przypadku pyłu drobnego PM_{2,5} także pułapu stężenia ekspozycji oraz Krajowego Celu Redukcji Narażenia,
- osiągnięcie w perspektywie do roku 2030 stężeń niektórych substancji w powietrzu na poziomach wskazanych przez WHO oraz nowych wymagań wynikających z regulacji prawnych projektowanych przepisami prawa unijnego

Krajowy planu gospodarki odpadami 2022

11 sierpnia 2016 r. została opublikowana uchwała nr 88 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2016 r. w sprawie *Krajowego planu gospodarki odpadami 2022*, który obowiązywał będzie do 2022 r. Dokument obejmuje zakres działań niezbędnych dla zapewnienia zintegrowanej gospodarki odpadami w kraju. W Kpgo, oprócz kontynuacji dotychczasowych zadań, ujęto nowe cele i zadania, które dotyczą 6 kolejnych lat, a perspektywicznie okresu do 2030 r. Głównym celem dokumentu jest określenie polityki gospodarki odpadami zgodnej z hierarchią sposobów postępowania z odpadami, wpisującej się w działania gospodarki o obiegu zamkniętym. Zgodnie z założeniami Kpgo, przede wszystkim należy zapewnić realizację działań znajdujących się najwyżej w hierarchii sposobów postępowania z odpadami – a więc zapobiegać ich wytwarzaniu oraz stworzyć niezbędną infrastrukturę do selektywnego zbierania odpadów u źródła, tak aby zapewnić ich efektywny recykling i osiągnąć założone cele.

Krajowy Program Oczyszczania Ścieków Komunalnych

Program ten jest podstawowym instrumentem wdrożenia postanowień dyrektywy 91/271/EWG (dotyczącej oczyszczania ścieków komunalnych). Jego celem jest identyfikacja faktycznych potrzeb w zakresie uporządkowania gospodarki ściekowej oraz uszeregowanie ich realizacji w taki sposób, aby Polska mogła wypełnić zobowiązania traktatowe.

21 kwietnia 2016 r. Rada Ministrów przyjęła aktualizację Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych 2015 (IV AKPOŚK). Przyjęta przez rząd aktualizacja zawiera listę zadań zaplanowanych przez samorządy do realizacji w latach 2015 – 2021.

AKPOŚK 2015 dotyczy 1502 aglomeracji, w których zlokalizowanych jest 1643 oczyszczalni ścieków komunalnych. Aglomeracje ujęte w aktualizacji zostały podzielone na priorytety według znaczenia inwestycji oraz pilności zapewnienia środków. Z przedstawionych przez aglomeracje zamierzeń inwestycyjnych wynika, że w ramach tej aktualizacji planowane

jest wybudowanie 119 nowych oczyszczalni ścieków oraz przeprowadzenie innych inwestycji na 985 oczyszczalniach. Ponadto, należy przeprowadzić dodatkowe prace wynikające ze zmian prawnych obejmujące 187 oczyszczalni w 157 aglomeracjach. Planowane jest również wybudowanie 21.780,8 km nowej sieci kanalizacyjnej oraz zmodernizowanie 4.193,6 km sieci. Po zakończeniu wszystkich inwestycji RLM korzystających z sieci kanalizacyjnej będzie wynosiło 36.454 505, co stanowi 95,9% całego RLM.

Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032

Cytowany Program Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009 – 2032 utrzymuje cele przyjętego przez Radę Ministrów 14 maja 2002 r. *Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski*:

- 1) usunięcie i unieszkodliwienie wyrobów zawierających azbest,
- 2) minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych spowodowanych obecnością azbestu na terytorium kraju,
- 3) likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko.

Określa on także nowe zadania niezbędne do oczyszczenia kraju z azbestu w okresie 24 lat, wynikające ze zmian gospodarczych i społecznych, jakie nastąpiły m.in. w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej.

Wsparcie finansowe ze środków budżetowych pozostających w gestii Ministra Gospodarki ukierunkowane jest głównie na wzmocnienie procesu inwentaryzacji wyrobów zawierających azbest przez dofinansowanie opracowywania gminnych, powiatowych i wojewódzkich planów usuwania wyrobów zawierających azbest. Jest również przeznaczane na prowadzenie działań edukacyjno – informacyjnych, w tym szkoleń dla administracji publicznej oraz szkoleń lokalnych, dzięki którym zostanie wzmocniony proces usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu nieruchomości bez korzystania z usług wyspecjalizowanych firm.

Szacuje się, że na terenie kraju nadal użytkowane jest ok. 14,5 mln ton wyrobów zawierających azbest (w latach 2003 – 2008 usunięto ok. 1 mln ton). Całkowity koszt realizacji *Programu* w latach 2009 – 2032 szacowany jest na kwotę ok. 40,4 mld zł, na którą składają się środki własne właścicieli nieruchomości, środki inwestorów, środki z budżetu państwa oraz środki jednostek samorządu terytorialnego.

Krajowy program zwiększania lesistości

Krajowy program zwiększania lesistości jest instrumentem polityki leśnej w zakresie kształtowania przestrzeni przyrodniczej kraju, którego głównym założeniem jest zwiększenie powierzchni zalesionych, przy założeniu, że szczególną funkcją zalesień będzie odpowiednie kształtowanie struktur przestrzennych zasobów przyrodniczych, zwiększenie ich biologicznej aktywności i bioróżnorodności, a także estetycznych walorów krajobrazu. Ważnym zadaniem programu jest także ochrona i wzmacnianie oraz łączenie we wspólny system najcenniejszych obszarów przyrodniczych. Zakładane zwiększenia lesistości Polski określono na poziomie 30% w 2020 r. oraz 33% w 2050 r.

Strategia rozwoju województwa mazowieckiego do 2030 roku. Innowacyjne Mazowsze

Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030 roku stanowi podstawowy i nadrzędny dokument strategiczny regionu, przesądzający o kierunkach prowadzonej przez samorząd województwa polityki województwa, a także przenoszący na poziom regionalny ustalenia dokumentów krajowych i unijnych – ustanawiający ramy do tworzenia bardziej szczegółowych dokumentów na poziomie regionu.

Nadrzędnym (głównym) celem *Strategii* jest spójność terytorialna, rozumiana jako *zmniejszenie dysproporcji rozwoju w województwie mazowieckim oraz wzrost znaczenia Obszaru Metropolitalnego Warszawy w Europie*, co w konsekwencji przyczyni się do poprawy jakości życia mieszkańców. Oprócz celu priorytetowego w dokumencie przyjęto trzy cele strategiczne: *Wzrost konkurencyjności regionu poprzez rozwój działalności gospodarczej oraz transfer i wykorzystanie nowych technologii*, *Poprawę dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego* i *Poprawę jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki*.

Wizja Strategii określa Mazowsze jako region spójny terytorialnie, konkurencyjny, innowacyjny z wysokim wzrostem gospodarczym i bardzo dobrymi warunkami życia jego mieszkańców. W zakresie ochrony środowiska cele Strategii dotyczą w szczególności:

- poprawy dostępności i spójności terytorialnej regionu oraz kształtowanie ładu przestrzennego,
- poprawa jakości życia oraz wykorzystanie kapitału ludzkiego i społecznego do tworzenia nowoczesnej gospodarki
- zapewnienie gospodarce regionu zdywersyfikowanego zaopatrzenia w energię przy zrównoważonym gospodarowaniu zasobami środowiska
- wykorzystanie potencjału kultury i dziedzictwa kulturowego oraz walorów środowiska przyrodniczego dla rozwoju gospodarczego regionu i poprawy jakości życia

Plan zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego 2014

Wojewódzki plan zagospodarowania przestrzennego jest aktem planowania, określającym zasady organizacji przestrzennej województwa. Określa on podstawowe elementy układu przestrzennego, ich zróżnicowanie i wzajemne relacje. Formułuje on kierunki polityki przestrzennej, które wraz z uwarunkowaniami przestrzennymi uwzględnia się w programach rozwoju i programach operacyjnych województwa. Główne cele rozwoju województwa mazowieckiego w kontekście gminnej strategii rozwoju to:

- 1) przywrócenie i utrwalanie ładu przestrzennego,
- 2) kształtowanie struktur przestrzennych zapewniających poprawę i utrzymanie wysokiej jakości środowiska przyrodniczego i walorów krajobrazowych województwa,
- 3) zwiększanie odporności struktury przestrzennej na zagrożenia naturalne i utratę bezpieczeństwa energetycznego oraz kształtowanie struktur wspierających obronność państwa.

Program zwiększania lesistości dla województwa mazowieckiego do roku 2020

Program stanowi cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, nakreśla docelową wizję systemu obszarów leśnych regionu, a także wskazuje konkretną przestrzeń, w obrębie której samorządy gminne mogłyby i powinny rozważać zmiany przeznaczenia gruntów w tym kierunku. Program zwiększania lesistości jest pierwszym opracowaniem w tym zakresie w Województwie Mazowieckim. Opracowanie takiego programu na szczeblu wojewódzkim i jego wdrożenie przyczyni się do osiągnięcia wskaźnika lesistości Mazowsza do ok. 25% w 2020 r.

Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego

Powyższy *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego* po raz pierwszy kompleksowo ujmuje problematykę retencionowania wód, także uwzględniając metody proekologiczne (tereny podmokłe, torfowiska, bagna).

Opracowanie **Programu** na szczeblu wojewódzkim porządkuje i priorytetuje działania związane z retencją wodną a jego wdrożenie przyczyni się do uporządkowania gospodarki wodnej zlewni leżących w Województwie Mazowieckim. Program stanowi również cenny materiał wyjściowy do rozpoznania uwarunkowań przyrodniczych i społeczno – gospodarczych, a także wskazuje obszary o wysokim, średnim i niskim priorytecie rozwoju retencyjności terenów w województwie mazowieckim.

Program możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego

Główne cele cytowanego *Program* to:

- identyfikacja zasobów energii odnawialnej na terenie województwa mazowieckiego,
- identyfikacja zakresu wykorzystania zasobów energii odnawialnej w chwili obecnej,
- wskazanie obszarów szczególnie predestynowanych dla wykorzystania zasobów energii odnawialnej oraz obszarów wykluczenia dla inwestycji,
- opracowanie zagadnień formalno – prawnych związanych z budową źródeł energii wykorzystujących energię odnawialną,
- omówienie dostępnych źródeł finansowania projektów,
- ocena kosztów pozyskania energii z poszczególnych źródeł.

Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023

Głównym celem opracowania jest realizacja strategii *Bezpieczeństwa Energetycznego i Środowiska* oraz wdrożenie hierarchii postępowania z odpadami. Przygotowanie *Planu* ma również na celu utworzenie w województwie zintegrowanej sieci instalacji gospodarowania odpadami, spełniających wymagania ochrony środowiska.

W *Planie* określono cele oraz kierunki działań służące mające na celu zapobieganie powstawania odpadów oraz kształtowania prawidłowego systemu gospodarowania odpadami, zarówno komunalnymi, jak i powstającymi w sektorze gospodarczym.

Strategia Rozwoju Powiatu Wyszowskiego do roku 2025

Wizja rozwoju powiatu wyszkowskiego, określona w *Strategii*, brzmi następująco: Powiat Wyszowski – region spójny terytorialnie, konkurencyjny i innowacyjny pod względem gospodarczym, zapewniający odpowiednie warunki do rozwoju społeczno – ekonomiczno – zawodowego jego mieszkańców i zmniejszenie dysproporcji w województwie mazowieckim.

Wyznaczono w niej 5 celów strategicznych, brzmiących następująco:

- *Cel strategiczny 1* (obszar: Przestrzeń i transport oraz środowisko i energetyką) – kształtowanie gospodarki niskoemisyjnej oraz poprawa bazy infrastrukturalnej obiektów publicznych, stanu infrastruktury komunalnej i drogowej w celu zwiększenia dostępności i spójności terytorialnej regionu, bezpieczeństwa mieszkańców, turystów, przedsiębiorców przy jednoczesnym poszanowaniu środowiska naturalnego.
- *Cel strategiczny 2* (obszar: Społeczeństwo) – zwiększenie dostępności do opieki zdrowotnej s społecznej oraz jakości świadczonych usług poprzez poprawę bazy infrastrukturalnej, rozwój promocji i profilaktyki zdrowotnej, programy kompleksowej aktywizacji dzieci, młodzieży, osób dorosłych, seniorów, niepełnosprawnych oraz wykluczonych społecznie.
- *Cel strategiczny 3* (obszar: Gospodarka) – wzrost konkurencyjności regionu poprzez zintegrowane działania związane z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału obszaru do rozwoju przedsiębiorczości, rolnictwa, budowania wykwalifikowanych zasobów pracy oraz dywersyfikacji lokalnych działalności gospodarczych oraz wdrażaniu innowacyjnych technologii.
- *Cel strategiczny 4* (obszar: Kultura i turystyka) – efektywne wykorzystanie obszaru do rozwoju kultury, turystyki i rekreacji oraz promowania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego regionu jako podstawy do budowania atrakcyjnego wizerunku Powiatu i poprawy jakości życia mieszkańców.
- *Cel strategiczny 5* (obszar: Społeczeństwo) – zapewnienie odpowiednich warunków do rozwoju edukacji i sportu oraz kluczowych kompetencji i umiejętności społeczeństwa w celu budowania nowoczesnej gospodarki opartej na wiedzy i doświadczeniu.

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2014 – 2020

Strategia Rozwoju Gminy Rząśnik na lata 2014 – 2020 jest kluczowym dokumentem planistycznym, który poprzez swoją zawartość, a także sposób dochodzenia do ujętych w nim rozwiązań systematyzuje wiedzę o Gminie Rząśnik, wyznacza długofalowe kierunki jej rozwoju oraz wskazuje działania, których realizacja przyczyni się do rozwoju priorytetowych dla niej obszarów. W dokumencie wypracowano cztery cele strategiczne i czternaście celów na poziomie operacyjnym. W ramach każdego z wymienionych celów operacyjnych, zaproponowany został również katalog działań, jaki w ramach danego celu Gmina Rząśnik może realizować. Poniżej przedstawiono powyższe cele:

Cel strategiczny A – Rozwój turystyki

Cel operacyjny A.1 – Rozwój agroturystyki

- Cel operacyjny A.2 – Rozwój turystyki rekreacyjno – sportowej
- Cel operacyjny A.3 – Rozwój bazy noclegowo – gastronomicznej
- Cel operacyjny A.4 Promocja oraz rozwój informacji turystycznej

Cel strategiczny B – Rozwój przedsiębiorczości

- Cel operacyjny B.1 – Promocja przedsiębiorczości
- Cel operacyjny B.2 – Przyciąganie inwestorów

Cel strategiczny C – Poprawa jakości życia mieszkańców

- Cel operacyjny C.1 – Rozwój infrastruktury kanalizacyjnej
- Cel operacyjny C.2 – Poprawa jakości dróg lokalnych
- Cel operacyjny C.3 – Rozwój i modernizacja infrastruktury kulturalnej
- Cel operacyjny C.4 – Modernizacja sieci szerokopasmowego Internetu

Cel strategiczny D – Podnoszenie poziomu kapitału ludzkiego Gminy

- Cel operacyjny D.1 – Doposażenie placówek oświatowych i wyrównanie poziomu edukacji w całej gminie
- Cel operacyjny D.2 – Zwiększenie umiejętności mieszkańców w zakresie obsługi komputera i Internetu
- Cel operacyjny D.3 – Utworzenie Uniwersytetu III wieku
- Cel operacyjny D.4 – Wydzielenie z budżetu Gminy tzw. Budżetu społecznego

Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik na lata 2015 – 2020

Stanowi dokument strategiczny, opisujący kierunki działań zmierzających do osiągnięcia celów pakietu klimatyczno – energetycznego tj. redukcji emisji gazów cieplarnianych, zwiększenia udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz zwiększenia efektywności energetycznej oraz poprawy jakości powietrza, a także zmiany postaw konsumpcyjnych użytkowników energii. W Planie postawiono cztery główne cele strategiczne:

- redukcja emisji CO₂ na terenie Gminy o 20% do roku 2020 w stosunku do przyjętego roku bazowego 2010,
- redukcja zużycia energii finalnej na terenie Gminy o 20% do roku 2020 w stosunku do przyjętego roku bazowego 2010,
- wzrost udziału energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych na terenie Gminy do 20% w całkowitym bilansie energii finalnej do roku 2020,
- poprawa jakości powietrza na terenie Gminy.

Rozdział 3. Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Dokumenty programowe Unii Europejskiej, które wprowadzają koncepcję trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zasady ochrony środowiska do polityk krajowych to m.in.:

- **Strategia Lizbońska** – droga do sukcesu zjednoczonej Europy powstała w 2000 r. i stawia sobie za cel doprowadzenie zjednoczonej Europy do sukcesu gospodarczego, poprzez stworzenie na jej terenie najbardziej dynamicznego i konkurencyjnego regionu gospodarczego. Strategia opiera się na czterech głównych filarach: innowacyjności, liberalizacji, przedsiębiorczości i spójności społecznej,
- **Zrównoważona Europa dla lepszego świata - Strategia Zrównoważonego Rozwoju Unii Europejskiej, tzw. strategia z Goeteborga.** W 2001 r. założenia lizbońskie zostały uzupełnione o elementy trwałego i zrównoważonego rozwoju w kontekście rozwoju społeczno - gospodarczego. Cele strategiczne Strategii to: ograniczenie zmian klimatycznych i wzrost znaczenia „zielonej” energii, wzrost bezpieczeństwa zdrowotnego, usprawnienie systemu transportowego i gospodarowania przestrzenią, gospodarowanie zasobami naturalnymi w sposób odpowiedzialny,
- **Siódmy unijny program działań w zakresie środowiska naturalnego do roku 2020 „Dobrze żyć w granicach naszej planety”** program opiera się na osiągnięciach 40 lat polityki ochrony środowiska UE i kilku ostatnich dokumentach strategicznych w tej dziedzinie, w tym: *Europa efektywnie Korzystająca z Zasobów*, *Strategii UE na rzecz Różnorodności Biologicznej do 2020* i *Unijnego Planu działań na rzecz Gospodarki Niskoemisyjnej*. Program, określa strategiczne plany kształtowania polityki w zakresie środowiska z dziewięcioma priorytetowymi celami, które mają zostać osiągnięte do 2020:
 - ochroną, zachowanie i poprawa kapitału naturalnego Unii,
 - przekształcenie Unii w zasobooszczędną, zieloną i konkurencyjną gospodarkę niskoemisyjną,
 - ochrona obywateli Unii przed związanymi ze środowiskiem obciążeniami i zagrożeniami dla zdrowia i dobrostanu,
 - maksymalizacja korzyści płynących z prawodawstwa Unii w zakresie ochrony środowiska,
 - poprawa dowodów stanowiących podstawę polityki ochrony środowiska,
 - zabezpieczenie inwestycji na rzecz polityki ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianie klimatu oraz urealnieniu cen,
 - poprawa uwzględniania aspektu ochrony środowiska i zwiększeniu spójności polityki,
 - wspieranie zrównoważonego charakteru miast Unii,
 - zwiększenie efektywności Unii w przeciwdziałaniu regionalnym i globalnym wyzwaniom w zakresie ochrony środowiska.

Zobowiązania Polski w zakresie ochrony środowiska wynikają także z ratyfikowanych konwencji międzynarodowych, takich jak:

- **Konwencja Ramsarska o obszarach wodno błotnych sporządzona** (1971) zobowiązująca strony Konwencji do ochrony obszarów wodno – błotnych oraz migrującego ptactwa wodnego,
- **Konwencja w Brnie o ochronie gatunków dzikiej flory i fauny europejskiej oraz ich siedlisk** (1979), która ma na celu ochronę gatunków dzikiej fauny i flory oraz ich siedlisk naturalnych, zwłaszcza tych gatunków i siedlisk, których ochrona wymaga współdziałania kilku państw, oraz wspieranie współdziałania w tym zakresie,
- **Konwencja o ochronie wędrownych gatunków dzikich zwierząt sporządzoną w Bonn** (1979), która zobowiązuje strony do ochrony gatunków zwierząt wędrownych,
- **Ramowa Konwencja Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu z Nowego Yorku** (1992), której podstawowym celem jest doprowadzenie do ustabilizowania koncentracji gazów cieplarnianych w atmosferze na poziomie, który zapobiegłby niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny,
- **Konwencja o różnorodności biologicznej z Rio de Janerio** (1992), której celem jest ochrona różnorodności biologicznej, zrównoważone użytkowanie jej elementów oraz uczciwy i sprawiedliwy podział korzyści wynikających z wykorzystywania zasobów genetycznych,
- **Protokół z Kioto do Ramowej Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu** (1997), który zobowiązuje strony do ilościowo określonego ograniczenia i redukcji emisji gazów cieplarnianych w celu wspierania zrównoważonego rozwoju.

Cele przedstawione w powyższych dokumentach stanowią podstawę rozwiązań prawnych obowiązujących w Polsce, a wskazane tam zobowiązania zostały ujęte do realizacji w krajowych dokumentach programowych w zakresie ochrony środowiska (omówionych w rozdziale 1.2 niniejszego dokumentu).

Określone w projekcie *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2017 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024* cele gminnej polityki ekologicznej wskazują wysoką korelację z zagadnieniami uwzględnionymi w powyższych dokumentach strategicznych, choć zostały one sformułowane w sposób uwzględniający poziom zarządzania (lokalny), posiadane kompetencje prawne, możliwości finansowe oraz uwarunkowania przyrodnicze i potrzeby infrastrukturalne na terenie gminy.

Cele szczegółowe i działania wyznaczone w projekcie *Programu* realizują cele środowiskowe ujęte w dokumentach strategicznych. Nie stwierdzono także, aby były one sprzeczne z celami w zakresie ochrony środowiska ustanowionymi na szczeblu krajowym.

Rozdział 4. Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy oraz braki wiedzy utrudniające ocenę szkodliwego oddziaływania na środowisko ustaleń projektowanego dokumentu

Ocenę oddziaływania na środowisko dla projektu *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik* przeprowadzono według następującego schematu:

- określono zagadnienia wchodzące w skład oceny oddziaływania na środowisko,
- dokonano identyfikacji stanu elementów środowiska, potencjalnie wrażliwych na zmiany w wyniku realizacji założeń *Programu*,
- dokonano identyfikacji kierunków działań, które mogą wpłynąć na stan środowiska,
- sporządzenie matrycy przedstawiającej obszary zależności w rozbiciu na poszczególne jego komponenty,
- dokonano analizy rozwiązań alternatywnych.

Prognoza oddziaływania na środowisko została przeprowadzona równolegle z opracowywaniem dokumentu podstawowego. Dało to możliwość uwzględnienia wniosków wynikających z predykcji skutków przed zakończeniem prac nad dokumentem. Niniejsza prognoza dotyczy projektu dokumentu, który podlega procedurze dyskusji publicznej i wnioski z tej dyskusji, uwzględnione zostaną w końcowej wersji tego dokumentu.

Celem przeprowadzonej analizy była ocena czy i w jaki sposób zadania ujęte w ramach priorytetów *Programu* mogą oddziaływać na środowisko.

W pierwszej kolejności przeprowadzona została analiza czy i w jakim zakresie zapisy ujęte w *Programie* będą wspierały realizację celów umieszczonych w dokumentach strategicznych odnoszących się do problematyki środowiska i zrównoważonego rozwoju zarówno na szczeblu międzynarodowym, jak i krajowym.

Na podstawie dokonanej oceny stanu środowiska w gminie zdefiniowano główne problemy w zakresie ochrony środowiska. Następnie dokonano identyfikacji potencjalnych oddziaływań poszczególnych zadań. Na tym etapie posłużono się macierzą relacyjną elementów środowiska i zadań inwestycyjnych, przedstawiającą w skondensowanej postaci możliwe oddziaływanie na środowisko. Przeanalizowano skutki środowiskowe dla następujących elementów: *ludzie, przyroda, zwierzęta i rośliny, wody, powietrze atmosferyczne, powierzchnia ziemi, krajobraz, klimat oraz zabytki*.

Ustalono czy występuje jakiekolwiek oddziaływanie bezpośrednie, pośrednie, wtórne, krótkoterminowe, długoterminowe, stałe czy chwilowe pomiędzy zadaniem a danym elementem środowiska. Określono czy oddziaływanie to może być negatywne (-), pozytywne (+) czy obojętne (0). W niektórych przypadkach oddziaływanie w zależności od aspektu jaki się rozważa może mieć jednocześnie negatywny lub pozytywny (-/+) wpływ na dany element środowiska. Ze względu na brak szczegółów co do sposobu realizacji poszczególnych zadań w prognozie zidentyfikowano tylko kierunki tych oddziaływań.

Podstawową trudnością w sporządzaniu prognozy jest ogólny charakter projektu *Programu*, co sprawia, że sformułowania prognozy zawarte w macierzy często mają charakter warunkowy i mogą być zmienne w zależności od warunków realizacji przedsięwzięcia. Na etapie niniejszej *Prognozy* nie istnieje możliwość przedstawienia szczegółowych informacji na temat charakteru oraz skali potencjalnych oddziaływań, a także wzajemnych interakcji pomiędzy elementami środowiska objętymi oddziaływaniami powstającymi w efekcie realizacji projektowanych przedsięwzięć.

Podstawową trudnością wynikającą z niedostatków wiedzy, jaką napotkano w trakcie opracowania niniejszego dokumentu jest brak danych dotyczących jakości wybranych elementów środowiska na terenie Gminy, np. gleb, klimatu akustycznego, powietrza atmosferycznego.

Rozdział 5. Metody analizy skutków realizacji postanowień projektowanego Programu ochrony środowiska

Projekt *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik* określa zasady oceny i monitorowania efektów jego realizacji. Zaproponowano wskaźniki, które pozwolą określić stopień realizacji poszczególnych działań i związane z tym zmiany w środowisku. Dla każdego wskaźnika określono także źródło pozyskiwania danych do weryfikacji, co znacznie ułatwi ich uzyskanie. Ocena realizacji *Programu* na podstawie wyznaczonych wskaźników dokonywana będzie co dwa lata.

W ramach prac nad prognozą dokonano oceny i weryfikacji wskaźników monitoringu. Zamieszczone w *Programie* propozycje wskaźników monitorowania jego realizacji są właściwe i pozwalają w pełni ocenić zmiany jakie nastąpią w środowisku w wyniku jego realizacji.

W poniższej tabeli nr 1 zaproponowano wskaźniki monitoringu *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik*.

Tabela nr 1. Wskaźniki monitoringu dla Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2017 – 2020, z perspektywą do 2024 roku

Nazwa wskaźnika	Jednostka pomiaru	Źródło	Wartość wskaźnika [2015 r.]
Długość czynnej sieci wodociągowej	km	gmina, GUS	143,11
Liczba przyłączy wodociągowych	sztuk	gmina, GUS	1698
Zużycie wody na potrzeby gospodarki i ludności w ciągu roku	dam ³	gmina, GUS	1538,0
Zużycie wody na potrzeby przemysłu	dam ³	gmina, GUS	14,0
Zużycie wody na potrzeby rolnictwa i leśnictwa	dam ³	gmina, GUS	1197,0
Zużycie wody na 1 mieszkańca ogółem	m ³	gmina, GUS	46,0
Korzystający z sieci wodociągowej	%	gmina, GUS	96,6
Liczba komunalnych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	1
Maksymalna przepustowość komunalnych oczyszczalni ścieków	m ³ / dobę	gmina, GUS	400,0
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	gmina, GUS	38,65

Liczba przyłączy kanalizacyjnych	sztuk	gmina, GUS	765
Ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej ogółem	osoba	gmina, GUS	3040
Liczba przydomowych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	71
Liczba zbiorników bezodpływowych	sztuk	gmina, GUS	266
Liczba przemysłowych oczyszczalni ścieków	sztuk	gmina, GUS	0
Ścieki dopływające siecią kanalizacyjną w ciągu roku ogółem, poddane oczyszczeniu	dam3	gmina, GUS	92,0
Ścieki dowożone w ciągu roku ogółem, poddane oczyszczeniu	dam3	gmina, GUS	2,0
Osady ściekowe wytworzone w ciągu roku	t s.m.	gmina, GUS	143,0
Osady ściekowe wykorzystane do celów rekultywacji terenów, w tym gruntów na cele rolne	t s.m.	gmina, GUS	80,0
Zmieszane odpady komunalne zebrane w ciągu roku z gospodarstw domowych	Mg	gmina, GUS	553,84
Odpady komunalne ulegające biodegradacji zebrane w ciągu roku z terenu gminy	Mg	gmina, GUS	52,68
Masa odpadów zebranych w sposób selektywny zebrane w ciągu roku z terenu gminy	Mg	gmina, GUS	261,19
Jednostki odbierające odpady w badanym roku	sztuk	gmina, GUS	1
Masa usuniętych wyrobów zawierających azbest	Mg	gmina, powiat	86,32
Powierzchnia obszarów specjalnej ochrony ptaków	ha	gmina, RDOŚ	13.198,3
Powierzchnia obszarów ochrony siedliskowej	ha		0,0
Powierzchnia użytków ekologicznych	ha	gmina, GUS	3,36
Liczba pomników przyrody	sztuk	gmina, GUS	2
Powierzchnia lasów ogółem	ha	gmina, powiat, GUS	6449,76
Lesistość	%		38,0
Drogi gminne ogółem	km	gmina, GUS	172,0
Drogi gminne o nawierzchni twardej	km	gmina, GUS	107,0
Długość ścieżek rowerowych	km	gmina, GUS	brak danych
Liczba budynków poddanych termomodernizacji	sztuk	gmina, powiat	brak danych
Liczba instalacji w zakresie alternatywnych źródeł energii	sztuk	gmina, powiat	brak danych
Wydatki ogółem na gospodarkę komunalną i ochronę środowiska	zł	gmina, GUS	2489553,25
Wydatki na zakłady gospodarki komunalnej	zł	gmina, GUS	1222886,52
Wydatki na oczyszczanie miast i wsi	zł	gmina, GUS	16013,80
Wydatki na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	zł	gmina, GUS	22140,00
Wydatki na 1 mieszkańca na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu	zł	gmina, GUS	3,16
Wydatki na gospodarkę ściekową i ochronę wód	zł	gmina, GUS	399853,26
Wydatki na gospodarkę odpadami	zł	gmina, GUS	441213,42
Wydatki na bezpieczeństwo publiczne i ochrona przeciwpożarowa	zł	gmina, GUS	93019,31

Źródło: opracowanie własne

Informacje o postępach w realizacji *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik* uzyskiwane w trakcie monitoringu, pozwolą na uzyskanie:

- pozytywnego nastawienia do podejmowanych i realizowanych zadań przez lokalną społeczność,
- aktywizację mieszkańców przy dalszym wdrażaniu *Programu*,
- bieżącą ocenę przeszkód i słabych stron przy realizacji przyjętych zadań,
- możliwość bieżącej korekty przyjętych priorytetów w wyniku zmian zachodzących wewnątrz i na zewnątrz gminy.

Rozdział 6. Możliwość transgranicznego oddziaływania na środowisko

Ze względu na lokalizację Gminy Rząśnik nie przewiduje się wystąpienia oddziaływań o charakterze transgranicznym.

Projekt *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017 – 2020 z perspektywą na lata 2021 – 2024* nie przewiduje realizacji zadań mogących mieć wpływ na transgraniczne oddziaływanie na środowisko. W ramach priorytetów zawartych w projekcie *Programu* realizowane będą przedsięwzięcia o stosunkowo małej skali. Ich wpływ na środowisko, w większości ograniczy się do oddziaływania o zasięgu lokalnym.

Na etapie prognozy stwierdzono, że realizacja zadań ujętych w projekcie *Programu* nie wskazuje na możliwość negatywnego transgranicznego oddziaływania na środowisko, mogącego objąć terytorium innych państw.

Rozdział 7. Istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego przedsięwzięcia

Rozdział 7.1. Efekty realizacji dotychczasowych programów ochrony środowiska

W poprzedniej edycji *Programu ochrony środowiska dla gminy Rząśnik na lata 2009 – 2016* wyznaczono cele i zadania z zakresu ochrony środowiska, których realizacja służyć ma poprawie stanu środowiska na terenie gminy oraz zmniejszeniu antropopresji na środowisko. Ze względu na brak badań jakości środowiska realizowanych bezpośrednio na terenie Gminy (w ramach monitoringu środowiska) nie istnieje możliwość przedstawienia rzeczywistego stanu jakości poszczególnych elementów środowiska (wody powierzchniowe i podziemne, stan aerosanitarny powietrza, klimat akustyczny, gleby).

Analizie poddano jednak realizację celów i zadań zapisanych w *Programie*, zaś wnioski z niej przedstawiono w poniższej tabeli nr 2. W tabeli nr 3 przedstawiono stan realizacji zadań inwestycyjnych zapisanych w sposób literalny w *Programie*.

Tabela nr 2. Stan realizacji celów operacyjnych zapisanych w Programie ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2009 – 2016

Zadanie	Cel szczegółowy	Realizacja zadań charakterystycznych dla celu
Cel operacyjny 1 – Rozbudowa infrastruktury technicznej		
1.	budowa oczyszczalni ścieków i systemów zbiorczej kanalizacyjnej	bieżąca realizacja, w miarę posiadanych środków finansowych
2.	modernizacja lokalnych systemów grzewczych	
3.	modernizacja dróg gminnych	
Cel operacyjny 2 – Ochrona środowiska naturalnego przed zanieczyszczeniem		
1.	likwidacja dzikich wysypisk śmieci	realizacja w miarę potrzeb
2.	rozszerzanie systemu selekcji zbiórki odpadów komunalnych	bieżąca realizacja
3.	intensyfikacja kontroli szamb, szczególnie na terenach letniskowych	

4.	budowa przydomowych oczyszczalni ścieków	bieżąca realizacja, w miarę posiadanych środków finansowych oraz zainteresowania lokalnej społeczności
Cel operacyjny 3 – Ochrona zasobów przyrodniczych i krajobrazowych		
1.	bieżąca ochrona obszarów i obiektów prawnie chronionych	realizacja w miarę posiadanych środków finansowych oraz kompetencji
2.	bieżąca konserwacja pomników przyrody	realizacja w miarę potrzeb
3.	zalesianie terenów nieprzydatnych rolniczo z równoczesnym prowadzeniem działań sprzyjających różnicowaniu struktury gatunkowej terenów leśnych	działanie realizowane przez Nadleśnictwo w ramach zadań własnych
Cel operacyjny 4 – Powszechna edukacja ekologiczna		
1.	edukacja kadry samorządowej „dla środowiska”	realizacja w miarę potrzeb (poprzez urząd gminy, we współpracy z jednostkami edukacyjnymi, ODR Wyszaków, itp.)
2.	edukacja lokalnej społeczności w zakresie racjonalnego korzystania ze środowiska	
3.	edukacja lokalnej społeczności w zakresie zasad dobrej praktyki rolniczej (KDPR) oraz korzyści z wdrażanie programów rolno – środowiskowych	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Tabela nr 3. Stan realizacji zadań priorytetowych zapisanych w Programie ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2009 – 2016

Lp.	Przedsięwzięcie	Lata realizacji	Sposób realizacji i wydatkowane środki
1.	Rozbudowa i remont gminnej oczyszczalni ścieków w m. Rząśnik	2010	Wykonano – koszt modernizacji 2.338.400,0 zł
2.	Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Rząśnik	2013	Budowa stacji uzdatniania wody – koszt 1.858.700,0 zł
3.	Przebudowa drogi w m. Wielątki Folwark	2015	Modernizacja drogi gminnej Wielątki Folwark – Wielątki Rosochate – koszt 130.396,74 zł
4.	Budowa oczyszczalni ścieków w m. Wólka Folwark i sieci kanalizacyjnej w m. Wólka Folwark, Komorowo, Dąbrowa	2015	Wykonano dokumentację techniczną – koszt 43.050,0 zł
5.	Bieżąca termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	2010 – 2012	Wykonano termomodernizację Publicznej Szkoły Podstawowej w Porządziu – koszt 100.951,82 zł
6.	Bieżąca modernizacja dróg lokalnych	2010 – 2012	Przebudowa nawierzchni drogi w Wólce Wojciechówek ze żwirowej na asfaltową – 1.043 m koszt – 417.000,0 zł Przebudowa nawierzchni drogi w Ochudnie (Dębniaki) ze żwirowej na asfaltową – 1.275 m koszt – 505.000,0 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

W poniższej tabeli nr 4 przedstawiono informację na temat realizacji innych zadań inwestycyjnych, służących realizacji celów Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2009 – 2016.

Tabela nr 4. Zadania inwestycyjne służące realizacji celów Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2009 – 2016

Lp.	Przedsięwzięcie	Lata realizacji	Wydatkowane środki
1.	Modernizację 3 szt. przepompowni kanalizacyjnych wraz z instalacją monitoringu wizyjnego	2011	20.000,00zł
2.	Wybudowano 222 m sieci kanalizacyjnej i 270 m sieci wodociągowej w Porządziu	2011	54.596,49 zł

3.	Wykonano 71 szt. przydomowych oczyszczalni ścieków	2012	1.069.024,80 zł
4.	Wykonano przebudowę drogi gminnej Komorowo – Wólka Folwark na długości 806 m na asfaltową	2012	360.000,00 zł
5.	Wykonano przebudowę nawierzchni drogi gminnej na asfaltową w m. Wielątki Folwark – 1 805 m	2012	545.000,00 zł
6.	Modernizacja składowiska odpadów pościekowych wraz z wykonaniem drogi dojazdowej na oczyszczalni ścieków	2012	30.000,00 zł
7.	Wykonano modernizację drogi – Rogózno	2013	710.000,00 zł
8.	Wykonano modernizację drogi Nowa Wieś – Nury – Grodziczno na odcinku 1.205 m	2013	526.000,00 zł
9.	Wykonano remont ulicy A.Mickiewicza w Rzańniku (położono asfalt i wykonano dwustronnie chodniki) na odcinku 64 m	2013	70.000,00 zł
10.	Wykonano zadanie pn. „Zagospodarowanie centrum wsi Nowy Lubiel”	2013	618.000,00 zł
11.	Budowa sieci kanalizacyjnej w miejscowości Porządzie	2014	10.800,00 zł
12.	Budowa drogi gminnej Wólka Przekory – Placusin	2014	214.805,58 zł
13.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Plewica	2014	423.687,14 zł
14.	Modernizacja drogi w miejscowości Grodziczno – Nowa Wieś – Nury	2014	492.685,13 zł
15.	Przebudowa drogi powiatowej Nr 4410W na odcinku 960 mb od skrzyżowania z drogą gminną Nr 440306 w kierunku Somianki	2014	150.000,00 zł
16.	Budowa sieci kanalizacyjnej w Rzańniku ul. Lubielska	2015	131.048,91 zł
17.	Budowa sieci kanalizacyjnej w m. Porządzie	2015	131.231,59 zł
18.	Budowa sieci wodociągowej w m. Ochudno (przekazano dotację)	2015	24.969,00 zł
19.	Budowa sieci wodociągowej w m. Rzańnik ul. Wyszowska (przekazano dotację)	2015	3.050,00 zł
20.	Modernizacja drogi gminnej Wielątkach Folwark - Wielątki Rosochate	2015	130.396,74 zł
21.	Modernizacja drogi gminnej Gołystok Wincetowo	2015	233.331,41 zł
22.	Przebudowa drogi gminnej w miejscowości Osiny	2015	373.158,55 zł
23.	Wykonano wiatę na osady ściekowe na oczyszczalni ścieków w Rzańniku	2016	143.862,65 zł
24.	Utylizacja azbestu	2011	87,48 Mg, koszt – 44.0733,60 zł
25.	Utylizacja azbestu	2012	104,44 Mg, koszt – 37.786,39 zł
26.	Utylizacja azbestu	2013	59,15 Mg, koszt – 20.761,65zł
27.	Utylizacja azbestu	2014	94,05 Mg, koszt – 22.400,00 zł
28.	Utylizacja azbestu	2015	48,60 Mg, koszt – 17.058,60 zł
29.	Utylizacja azbestu	2016	86,32 Mg, koszt – 35.332,50 zł

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

W celu realizacji powyższych działań samorząd Gminy Rzańnik pozyskał następujące kwoty środków ze źródeł zewnętrznych:

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
kwota w zł	984 857,88	867998,52	1571038,60	77623,99	135940,04	1241985,00	106104,00	94418,00

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy

Na podstawie analizy przeprowadzonych działań inwestycyjnych dla terenu Gminy Rząśnik zidentyfikowano następujące, pozytywne trendy w zakresie ochrony środowiska:

- zwiększenie długości sieci wodociągowej,
- zwiększenie liczby połączeń sieci wodociągowej prowadzących do budynków mieszkalnych,
- zwiększenie liczby ludności korzystającej z sieci wodociągowej,
- zwiększenie długości sieci kanalizacyjnej,
- zwiększenie liczby ludności korzystającej z sieci kanalizacyjnej,
- budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- sukcesywne usuwanie wyrobów zawierających azbest,
- pozyskiwanie nowych źródeł finansowania inwestycji w zakresie ochrony środowiska,
- wzrost wydatków ogółem na ochronę środowiska i gospodarkę komunalną.

Niepokojące są jednak trendy negatywne w postaci:

- zwiększenia zużycia wody na jednego odbiorcę,
- zwiększenia poboru wód podziemnych na cele przemysłowe
- niewielkiego wykorzystania potencjalnych możliwości w zakresie odnawialnych źródeł energii (w dalszym ciągu decydują tutaj czynniki ekonomiczne, a montaż urządzeń pozwalających korzystać z energii odnawialnej jest dość kosztowny. Nakłady zwracają się po długim okresie czasu)
- braku szerszej akceptacji społecznej dla tworzenia nowych form ochrony przyrody (obawa przed ograniczeniami wynikającymi z ustanowienia takich form).

Rozdział 7.2. Istniejący stan środowiska na terenie Gminy Rząśnik

Na terenie Gminy Rząśnik żaden z elementów środowiska przyrodniczego nie jest poddawany cyklicznym badaniom monitoringowym w zakresie jakości, w związku z czym podstawowym źródłem danych o jakości środowiska przyrodniczego na terenie Gminy są raporty sporządzane przez Wojewódzkiego Inspektora Ochrony Środowiska w Warszawie, na podstawie prowadzonego przez niego monitoringu środowiska. Poniżej wymieniono opracowania, z których przytoczono dane:

- *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.*, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007
- *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2014 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2015 r.
- *Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim*, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2002 r.

- *Monitoring rzek w roku 2007*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring rzek w roku 2008*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring rzek w roku 2011*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring rzek w latach 2010 – 2014*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring hałasu komunikacyjnego w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2009*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2010 r.
- *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2016 r.
- *Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w latach 2005 – 2007*, Instytut Ochrony Środowiska, Warszawa, 2008 r.

Jakość wód powierzchniowych i podziemnych

Na terenie gminy Rząśnik funkcjonuje sieć wodociągowa obejmująca swym zasięgiem wszystkie miejscowości. Wodociągi zasilane są z ujęć wód podziemnych zlokalizowanych w miejscowościach Ochudno, Rząśnik i Stary Lubiel, o następującej charakterystyce:

- ujęcie wód podziemnych w m. Rząśnik złożone z dwóch studni (działki nr ew. 62/54 i 62/57): nr 4 o głębokość 117,0 m i nr 3 o głębokości 111,5 m o maksymalnej wydajności godzinowej 57,0 m³/h i średniej wydajności dobowej 959,0 m³/d,
- ujęcie wód podziemnych w m. Ochudno złożone z dwóch studni: nr 1 o głębokość 52,0 m (działka nr ew. 151/1) i nr 2 o głębokości 52,6 m (działka nr ew. 306/2) o maksymalnej wydajności godzinowej 136,0 m³/h i średniej wydajności dobowej 2040,0 m³/d,
- ujęcie wód podziemnych w m. Stary Lubiel złożone z dwóch studni (działka nr ew. 261/2): nr 1 o głębokość 100,0 m i nr 2 o głębokości 98,5 o maksymalnej wydajności godzinowej 98,0 m³/h i średniej wydajności dobowej 940,80 m³/d.

Za zaopatrzenie terenu Gminy Rząśnik w wodę odpowiada Zakład Gospodarki Komunalnej, powołany 1 kwietnia 2009 r. uchwałą Rady Gminy Rząśnik Nr XXV/120/2008 z dnia 30 grudnia 2008 r. W celu realizacji powyższego działania Zakład posiada następujące pozwolenia wodnoprawne:

- na pobór wód podziemnych z ujęcia w m. Rząśnik, decyzja z dnia 31.12.2013 r. znak OS.6341.24.2013, obowiązująca do 30 grudnia 2033 r.
- na pobór wód podziemnych z ujęcia w m. Stary Lubiel, decyzja z dnia 24.12.2013 r. znak OS.6341.23.2013, obowiązująca do 23 grudnia 2033 r.
- na pobór wód podziemnych z ujęcia w m. Stary Lubiel, decyzja z dnia 07.05.2013 r. znak OS.6341.11.2013, obowiązująca do 6 maja 2033 r.

Na koniec 2015 r. długość sieci wodociągowej na terenie Gminy wynosiła 143,11 km (gmina jest w 100% zwodociągowana), zaś liczba przyłączy wodociągowych 1698 sztuk.

Z sieci wodociągowej na koniec 2015 r. korzystało 96,6 % mieszkańców – niestety w stosunku do roku 2011 nastąpił spadek korzystających z sieci wodociągowej o 0,6%. W ostatnich latach zaobserwowano natomiast wzrost zużycia wody w związku z eksploatacją sieci wodociągowej.

Na terenie gminy istnieje częściowo sieć kanalizacyjna – procent skanalizowana Gminy wynosi 43%. Długość istniejącej sieci na koniec 2015 r. wyniosła 38,65 km, zaś liczba przyłączy to 765 sztuk. Na terenie Gminy funkcjonuje jedna gminna oczyszczalnia ścieków.

Ścieki w gospodarstwach domowych gromadzone są również w zbiornikach bezodpływowych i okresowo dowożone do oczyszczalni ścieków w Rzęśniku lub oczyszczane w przydomowych oczyszczalniach. Na terenie Gminy brak jest kanalizacji deszczowej.

Na terenie gminy funkcjonuje jedna, mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków komunalnych, zlokalizowana w m. Rzęśnik, działka nr ew. 5/2 – typu BIOBLOK – BIS 400 (odbiornik stanowi rów melioracyjny Z-22/7). Powyższa oczyszczalnia ścieków została zaprojektowana na ilość ścieków $Q_{\text{śr.dob.}} = 350 \text{ m}^3/\text{d}$, $Q_{\text{max dob.}} = 400 \text{ m}^3/\text{d}$. Aktualna ilość ścieków dopływających na oczyszczalnię kształtuje się średnio na poziomie 230,0 – 250,0 m^3/d i są to wyłącznie ścieki o charakterze bytowym. RLM oczyszczalnia to 5830. Na analizowaną oczyszczalnię nie trafiają ścieki przemysłowe. Na potrzeby funkcjonowania powyższej oczyszczalni Urząd Gminy Rzęśnik posiada pozwolenie wodnoprawne określone decyzją z dnia 20.08.2014 r. znak SR.6341.28.2014, obowiązującą do 19.08.2024 r.

Gmina Rzęśnik posiada również pozwolenia wodnoprawne na odprowadzanie ścieków z przydomowych oczyszczalni ścieków:

- w m. Bielino – na potrzeby szkoły podstawowej, wydane 18.06.2014 r. znak sprawy SR/6341.20.2014, obowiązujące do 17.06.2024 r.
- w m. Stary Lubiel – na potrzeby szkoły podstawowej, wydane 18.06.2014 r. znak sprawy SR/6341.21.2014, obowiązujące do 17.06.2024 r.

Problem czystości wód powierzchniowych (rzek Narew i Prut) na terenie Gminy Rzęśnik stanowi problem ponadlokalny. Do najważniejszych źródeł ich zanieczyszczenia należą:

- spływy wód deszczowych z terenów zurbanizowanych, nie ujęte w systemy kanalizacyjne,
- niesprawnie działające systemy urządzeń melioracyjnych,
- niski stopień skanalizowania gminy,
- stosowanie nawozów azotowych i fosforowych do nawożenia pól i łąk,
- przebiegi z nieszczelnych szamb z posesji położonych przy ciekach wodnych.

Pośrednim źródłem zanieczyszczenia rzeki Narew są także jej dopływy.

Na terenie Gminy Rzęśnik, w ramach działań Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, nie są realizowane cykliczne badania jakości wód rzeki Narew. W poniższych

tabelach nr 5 i 6 przedstawiono wyniki ostatnich dostępnych badań monitoringowych dla najbliższych w stosunku do terenu gminy punktów pomiarowo – kontrolnych.

Obecnie monitoring wód powierzchniowych prowadzony jest obecnie w jednolitych częściach wód powierzchniowych (JCW), z których każda oznacza oddzielny i znaczący element wód powierzchniowych. Najnowsze badania jakości dla rzeki Narew przedstawia tabela nr 7.

Tabela nr 5. Ocena jakości wód rzeki Narew w najbliższej położonych punktach pomiarowo – kontrolnych w stosunku do gminy Rząśnik

Rzeka	Punkt pomiarowo – kontr kont	Km biegu rzeki	Gmina	Klasa ogólna	Wyniki pomiarów wskaźników i substancji odpowiadających IV lub V klasie jakości wód					
					nazwa wskaźnika	klasa wskaźnika	jednostka	stężenia		
								średnio- roczne	maksymalne	minimalne
Narew	Dyszobaba	119,7	Różan	III	ChZT – Mn	IV	mg O ₂ /l	13,55	17,9	9,8
					ChZT – Cr	IV	mg O ₂ /l	36,708	55	19,7
					barwa	V	mg Pt/l	50	60	35
					selen	V	mg Se/l	0,031	0,54	0,017
Pułtusk	64,5	Pułtusk	IV		barwa	IV	mg Pt/l	25	40	15
					ChZT – Cr	IV	mg O ₂ /l	35,367	43,3	26,4
					azot Kjeldahla	IV	mg N/l	1,118	2,14	0,78
					fenole lotne	IV	mg/l	0,0075	0,012	0,004
					chlorofil „a”	IV	µg/l	26,155	57,56	3,65
					og.lb.b.coli	IV	n/100 ml	18300	46000	2400
					selen	V	mg Se/l	0,035	0,051	0,024
					lb.b.coli fek.	V	n/100 ml	14010,8	46000	930

Źródło: Monitoring rzek w 2007 r., www.wios.warszawa.pl

Tabela nr 6. Zestawienie ocen jakości wód płynących będących środowiskiem życia w warunkach naturalnych w 2008 r.

Rzeka	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Gmina	Powiat	Klasa ogólna	Wyniki pomiarów wskaźników i substancji, które zadecydowały o jakości rzek w poszczególnych punktach pomiarowych				
						nazwa wskaźnika	jednostka	stężenie		
								średnioroczne	maksymalne	minimalne
Narew	Dyszobaba	119,7	Różan	makowski	non	azot amonowy	mg N/l	0,591	0,92	0,39
						niezjon. amoniak	mg NH ₃ /l	0,0154	0,033	0,0017
						azotyny	mg NO ₂ /l	0,033	0,053	0,013
						fosfor ogólny	mg PO ₄ /l	0,375	0,950	0,175
						chlor całkow. pozostały	mg HOCI/l	0,0171	0,037	0,011
Pułtusk	Pułtusk	63,0	Pułtusk	pułtuski	non	niezjon. amoniak	mgNH ₃ /l	0,0112	0,045	0,0004
						azotyny	mgNO ₂ /l	0,022	0,039	0,007
						fosfor ogólny	mgP/l	0,128	0,21	0,08
						chlor całkow. poz.	mgHOCI/l	0,0903	0,222	0,013

Źródło: Monitoring rzek w 2008 r., www.wios.warszawa.pl

Tabela nr 7. Zestawienie ocen jednolitych części wód powierzchniowych w latach 2010 – 2015

Kod jednolitej części wód	Nazwa części wód	Nazwa punktu pomiarowo – kontrolnego	Km	Ocena – elementy biologiczne *	Ocena – elementy fizykochemiczne *	Ocena – substancje szczególnie szkodliwe *	Ocena – elementy hydromorfologiczne *	Stan/ potencjał ekologiczny	Stan chemiczny *	Stan ogólny wód
PLRW20002126555	Narew od Omulwi do Rózu	Dyszobaba (punkt brzegowy)	119,7	II	II	II	II	dobry	PSD śr	zły
PLRW20002126599	Narew od Rózu do zbiornika Dębe	Pułtusk (most)	63,0	V	II	II	II	zły	PSD śr	zły

Źródło: Monitoring rzek w 2010 – 2015 r., www.wios.warszawa.pl

Wyjaśnienia:

I – stan bardzo dobry/ potencjał maksymalny

II – stan/ potencjał dobry

III – stan/ potencjał umiarkowany

IV – stan/ potencjał słaby

V – stał/ potencjał zły

PSD – poniżej stanu/ poniżej potencjału (klasa elementów fizykochemicznych)

PSD – przekroczone stężenia średnioroczne i maksymalne (stan chemiczny)

PSD śr – przekroczone stężenia średnioroczne (stan chemiczny)

PSD max – przekroczone stężenia maksymalne (stan chemiczny)

Na terenie Gminy Rząśnik, w ramach badań realizowanych przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, nie są również prowadzone systematyczne badania jakości zwykłych wód podziemnych w ramach krajowego, regionalnego lub lokalnego monitoringu jakości. Głównymi zagrożeniami dla jakości wód podziemnych są:

- nieuporządkowana gospodarka wodno – ściekowa, której następstwem jest migracja zanieczyszczeń z sektora bytowo – gospodarczego i komunikacyjnego do podłoża,
- migracja substancji zanieczyszczających w rejonie tzw. „dzikich” składowisk odpadów,
- wypalanie traw i ściernisk, które jest przyczyną powstawania rakotwórczych związków WWA i ich migracji do wód podziemnych,
- spływy obszarowe z pól uprawnych,
- emisja pochodząca ze źródeł liniowych oraz terenów przemysłowych (np. stacje paliw).

Najbliższymi punktami badawczymi jakości wód podziemnych, funkcjonującym w sieci krajowej, są otwory w Wyszku i Brańszczyku, ujmujące czwartorzędowe wody gruntowe. Poniżej przedstawiono wyniki badania jakości wód podziemnych w powyższych punktach.

Tabela nr 8. Ocena jakości wód podziemnych w 2007 r., 2010 r. i 2012 r.

Nr otworu	Miejscowość	Stratygrafia	Głębokość do stropu warstwy	JCWPD	Klasa wód w roku 2007	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości	Klasa wód w roku 2010	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości	Klasa wód w roku 2012	Wskaźniki w zakresie stężeń odpowiadających wodzie o niskiej jakości
1020	Brańszczyk	Q	55,3	54	III	Fe	III	-	III	-
1682	Wyszków	Q	36,0	54	III	Fe	-	-	II	-

Źródło: Monitoring jakości wód podziemnych w województwie mazowieckim w 2010 r., www.wios.warszawa.pl

Wyjaśnienia:

I – woda o bardzo dobrej jakości

IV – woda niezadowalającej jakości

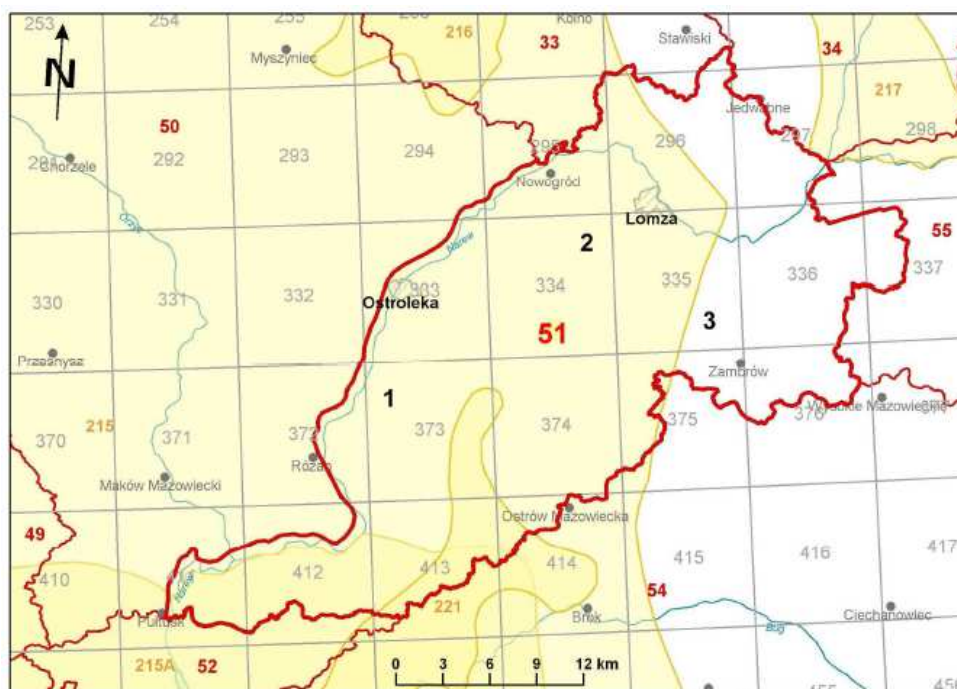
II – woda dobrej jakości

V – woda złej jakości

III – woda zadowalającej jakości

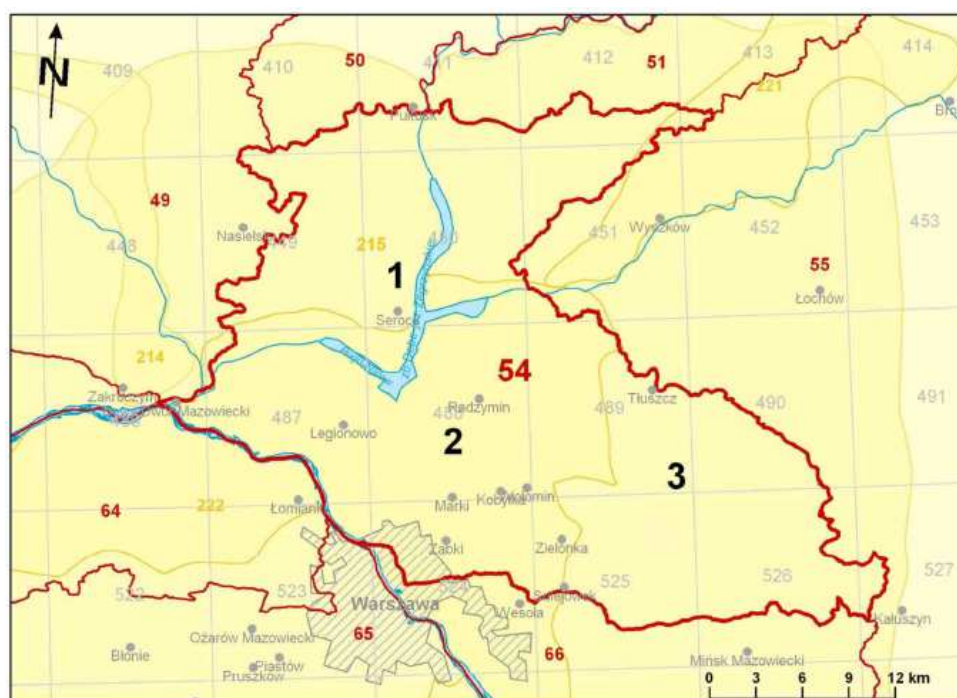
Obecnie jakość wód podziemnych określana jest w obrębie jednolitych części wód podziemnych. Gmina Rząśnik zlokalizowana jest w obrębie dwóch jednolitych części wód podziemnych: JCWPd 51 i JCWPd 545. Poniższe mapy obrazują ich lokalizację.

Rysunek nr 1. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 51

Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Rysunek nr 2. Lokalizacja jednolitej części wód podziemnych nr 54

Źródło: <http://www.psh.gov.pl/publikacje/Jcwpd>

Według opracowania Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska *Monitoring stanu chemicznego oraz ocena stanu jednolitych części wód podziemnych w dorzeczeniach w latach 2012 – 2014* jakość wód badanych w ramach powyższych JCWPd określić należy jako „dobra”.

Jakość powietrza atmosferycznego

Warunki aerosanitarne na terenie Gminy Rząśnik stanowią wypadkową emisji pochodzenia lokalnego i napływowego. Ze względu na przewagę wiatrów zachodnich zanieczyszczenia o charakterze przemysłowym na teren gminy Rząśnik nawiewane są z terenu miast Pułtusk oraz Maków Mazowiecki. Głównymi źródłami zanieczyszczeń powietrza są:

- źródła komunalno – bytowe – kotłownie lokalne, indywidualne paleniska domowe, emitory z zakładów użyteczności publicznej, opalane węglem i koksem nie najwyższej jakości,
- źródła transportowe,
- źródła rolnicze – związane z uprawą ziemi, orką, nawożeniem i opylaniem roślin,
- pylenie wtórne z odsłoniętej powierzchni terenu,
- zanieczyszczenia alochtoniczne – napływające spoza terenu gminy.

W wyniku skumulowania emisji z palenisk gospodarstw domowych okresowo wokół wsi zlokalizowanych na terenach niżej położonych (inwersyjnych) może wystąpić pogorszenie warunków aerosanitarnych. Wśród głównych substancji zanieczyszczających, trafiających do powietrza atmosferycznego na terenie gminy wymienić należy: dwutlenek siarki (SO_2), tlenki azotu (N_xO_y), tlenek węgla (CO) oraz pyły. Specyficzny typ zanieczyszczenia powietrza stanowią także odory, których źródło stanowią większe obiekty inwentarskie.

Na terenie Gminy Rząśnik nie jest prowadzony monitoring jakości powietrza atmosferycznego. Badania takie prowadzone są na poziomie powiatu oraz w strefach, przez służby Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska. Powiat wyszkowski, w obrębie którego położona jest Gmina Rząśnik, nie stanowi odrębnej strefy, lecz wchodzi w skład strefy mazowieckiej (PL1404). Wyniki powyższych badań dla powiatu wyszkowskiego prezentują poniższe tabele nr 9 – 11.

Tabela nr 9. Emisja zanieczyszczeń do powietrza na terenie powiatu wyszkowskiego

Lp.	Rodzaj zanieczyszczenia	Typ źródła	Wielkość emisji [Mg/ rok]
1.	dwutlenek siarki (SO_2)	punktowe	124,80
2.	tlenki azotu (NO_x)	punktowe	137,34
3.	tlenek węgla (CO)	punktowe	31,60
4.	pył zawieszony PM 10	punktowe	9,22
5.	dwutlenek siarki (SO_2)	powierzchniowe	197,27
6.	tlenki azotu (NO_x)	powierzchniowe	106,37
7.	tlenek węgla (CO)	powierzchniowe	263,11
8.	pył zawieszony PM 10	powierzchniowe	871,58
9.	dwutlenek siarki (SO_2)	liniowe	22,31
10.	tlenki azotu (NO_x)	liniowe	287,20
11.	tlenek węgla (CO)	liniowe	461,65
12.	pył zawieszony PM 10	liniowe	222,55

Źródło: Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007 r.

Tabela nr 10. Klasyfikacja strefy mazowieckiej z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony zdrowia

Rodzaj zanieczyszczenia		Symbol klasy dla obszaru strefy nie obejmującego obszarów ochrony uzdrowiskowej
dwutlenek siarki	1 h	A
	24 h	A
	wynikowa	A
dwutlenek azotu	1 h	A
	rok	A
	wynikowa	A
pył PM10	24 h	C
	rok	C
	wynikowa	C
tlenek węgla	wynikowa	A
benzen	wynikowa	A
ołów PB (PM10)	8 h	A
	wynikowa	A
arsen As (PM10)	rok	A
kadm Cd (PM10)	rok	A
nikiel Ni (PM10)	rok	A
benzo(a)piren B(a)P (PM10)	rok	C
ozon O ₃	poziom docelowy	A
	poziom celu długoterminowego	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2016 r.

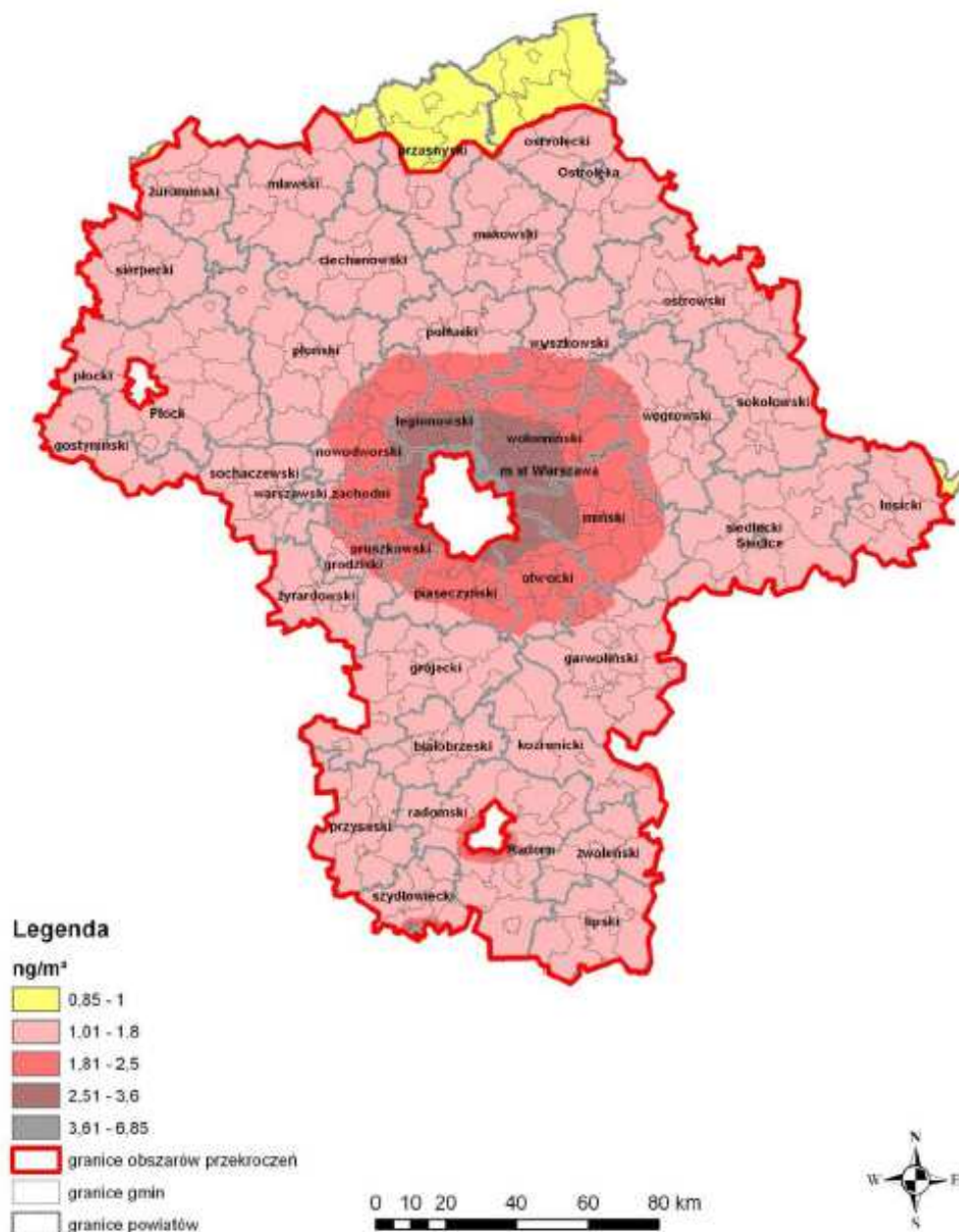
Tabela nr 11. Klasyfikacja terenu powiatu wyszkowskiego z uwzględnieniem kryteriów określonych w celu ochrony roślin

Substancja		Symbol klasy dla obszaru strefy
dwutlenek siarki		A
dwutlenek azotu		A
ozon (AOT40)	poziom docelowy	A
	poziom celu długoterminowego	D2

Źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015. Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2016 r.

W celu poprawy jakości sanitarnej powietrza atmosferycznego na terenie strefy mazowieckiej Sejmik Województwa Mazowieckiego dnia 25 listopada 2013 r. podjął uchwałę nr 184/13 w sprawie *Programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu*. Głównym jego celem jest redukcja wielkości emisji powierzchniowej na poziomie powiatów. Niezbędna wielkość redukcji emisji benzo(a)pirenu ze źródeł powierzchniowych dla strefy mazowieckiej to 80%. W przypadku powiatu wyszkowskiego wymaganą wielkość redukcji emisji B(a)P oszacowano na poziomie 280,6 kg/ rok. Poniżej przedstawiono rozkład stężeń średniorocznych B(a)P w 2012 r. na terenie strefy.

Rysunek nr 3. Rozkład stężeń średniorocznych B(a)P w 2012 r. na terenie strefy mazowieckiej

Źródło: Programu ochrony powietrza dla stref województwa mazowieckiego, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu

W celu zmniejszenia ryzyka wystąpienia przekroczeń poziomów docelowego i alarmowego ozonu w powietrzu oraz ograniczenia skutków i czasu trwania tych przekroczeń Sejmik Województwa Mazowieckiego podjął *Uchwałę Nr 119/15 z dnia 23 listopada 2015 r. w sprawie planu działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu*. Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że na terenie powiatu wyszkowskiego:

- liczba dni w ciągu 2014 r., w których maksimum dobowe ze stężeń ozonu 8h średnich kroczących przekroczyło wartość 120 µg/m³ wyniosła do 6 do 10

- średnia liczba dni w latach 2012 – 2014, w których maksimum dobowe ze stężeń ozonu 8h średnich kroczących przekroczyło wartość $120 \mu\text{g}/\text{m}^3$ wyniosła do 6 do 10 dla części północnej powiatu i od 11 do 15 dla południowej.

Biorąc pod uwagę charakter zagospodarowania terenu Gminy Rząśnik, niskie uprzemysłowienie, moc i rozmieszczenie źródeł zanieczyszczenia powietrza oraz wysoką lesistość (mimo zakwalifikowania strefy mazowieckiej do klasy C dla B/a/P (PM10) oraz klasy D2 dla ozonu O_3) stan sanitarny powietrza atmosferycznego określić należy jako dobry.

Jakość klimatu akustycznego

Na jakość klimatu akustycznego w Gminie Rząśnik wpływa wiele czynników. W sąsiedztwie ciągu na jakość klimatu akustycznego odpowiedzialny jest hałas komunikacyjny (najbardziej narażone na jego oddziaływanie są okolice drogi wojewódzkiej nr 627). Źródło hałasu na terenie gminy stanowią także zakłady usługowo – produkcyjne (w tym w szczególności tartaki), obiekty użyteczności publicznej oraz sezonowo maszyny rolnicze pracujące na polach. Na terenie Gminy Rząśnik nie były i nie są prowadzone cykliczne badania jakości klimatu akustycznego. Także na terenie powiatu wyszkowskiego brak jest stałego punktu monitoringu emisji hałasu do środowiska, w związku z czym ocena zagrożenia środowiska w tym zakresie nie jest możliwa.

Mając jednak na względzie aktualne zagospodarowanie terenu Gminy oraz liczbę i rozmieszczenie przemysłowych źródeł hałasu można wnioskować, że na terenie Gminy nie występują znaczące przekroczenia poziomów hałas (pomijając sąsiedztwo drogi wojewódzkiej oraz funkcjonujących obiektów tartacznych).

Emisja pól elektromagnetycznych

Na terenie Gminy Rząśnik nie są prowadzone cykliczne pomiary emisji pól elektromagnetycznych do środowiska, w związku z czym ocena ich wpływu na stan środowiska oraz jakość życia lokalnej społeczności nie jest możliwa. Główne źródło pól elektromagnetycznych stanowią: urządzenia elektryczne wykorzystywane przez człowieka, sieci energetyczne oraz pojedyncze obiekty radiokomunikacyjne. W poniższej tabeli nr 12 przedstawiono lokalizację na terenie gminy źródeł emisji promieniowania elektromagnetycznego.

Tabela nr 12. Ważniejsze źródła emisji pól elektromagnetycznych na terenie Gminy Rząśnik

Lp.	Źródło pól elektromagnetycznych	Lokalizacja
1.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Wielątki Folwark
2.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Cygany
3.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Lubiel Nowy
4.	Stacja bazowa telefonii komórkowej	Rząśnik, ul. Wyszowska 83B
5.	Wieża telefonii komórkowej	Rząśnik

Źródło: dane Starostwa Powiatowego w Wyszkowie

W poniższej tabeli nr 13 przedstawiono ostatnie wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych przeprowadzone na terenie powiatu wyszkowskiego.

Tabela nr 13. Wyniki pomiarów pól elektromagnetycznych na terenie powiatu wyszkowskiego

Lokalizacja punktu pomiarowego	Data pomiaru	Zakres częstotliwości pomiaru	
		0,1 – 1.000 MHz	1 – 3.000 MHz
Wyszków, ul. Gen. J. Sowińskiego 46	07.2015	-	0,28
	09.2012	-	0,32
	09.2012	0,33	0,32
	04.2009	0,14	< 0,8
Głuchy	05.2014	-	< 0,2
	05.2011	-	< 0,2
	07.2008	< 0,05	< 0,8

Źródło: Monitoring pól elektromagnetycznych w 2015 roku, www.wios.warszawa.pl

Na podstawie powyższych pomiarów można przypuszczać, że aktualnie w miejscach dostępnych dla ludności na terenie Gminy Rząśnik nie występują pola elektromagnetyczne o natężeniach wyższych od dopuszczalnych.

Jakość gleb

W chwili obecnej najistotniejszym czynnikiem powodującym degradację powierzchni ziemi, w tym gleb na terenie Gminy Rząśnik jest działalność człowieka, a w szczególności nieprawidłowe użytkowanie rolnicze oraz nieprawidłowe zabiegi melioracyjne. Rolnictwo, gospodarka komunalna i komunikacja stanowią także źródło chemicznego skażenia gleb. Wszelkie zmiany we właściwościach chemicznych gleby ujawniają się w szczególności w nadmiernym ich zakwaszeniu oraz naruszeniu równowagi jonowej. Negatywny wpływ na jakość gleb ma także nielegalne składowanie odpadów w miejscach do tego celu nieprzeznaczonych.

Na terenie Gminy Rząśnik nie są prowadzone badania jakości gleb. Badaniem właściwości agrochemiczne gleb na terenie województwa mazowieckiego zajmuje się Stacja Chemiczno – Rolnicza w Warszawie – Wesolej. Badanie te prowadzone są jednak wyłącznie na poziomie powiatu. Na ich podstawie właściwości agrochemiczne gleb na terenie powiatu wyszkowskiego scharakteryzować można w sposób następujący (według raportu WIOŚ, *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2007 r.*):

- 1) *odczyn* – 81 – 100 % gleb bardzo kwaśnych i kwaśnych,
- 2) *potrzeby wapnowania* – 61 – 80 % gleb o potrzebach wapnowania koniecznych i potrzebnych,
- 3) *zasobność w fosfor* – 21 – 40 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości fosforu,
- 4) *zasobność w potas* – 61 – 80 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości potasu,
- 5) *zasobność w magnez* – 41 – 60 % gleb o bardzo niskiej i niskiej zawartości magnezu.

Na terenie Gminy Rząśnik, a także na terenie powiatu wyszkowskiego nie jest zlokalizowany punkt monitoringu chemizmu gleb ornych, prowadzonego przez Instytut Upraw, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach.

Poważne awarie i zagrożenia naturalne

Na terenie Gminy Rząśnik nie posiadają lokalizacji zakłady dużego oraz zwiększonego ryzyka wystąpienia awarii. Ryzyko poważnej awarii na terenie Gminy wiąże się głównie z realizacją transportu toksycznych środków chemicznych. Przez tereny Gminy przechodzą droga o znaczeniu krajowym i wojewódzkim, charakteryzująca się dużym udziałem transportu ciężkiego. Wśród zagrożeń naturalnych wymienić należy: pożary, gwałtowne opady, wyładowania atmosferyczne oraz powodzie.

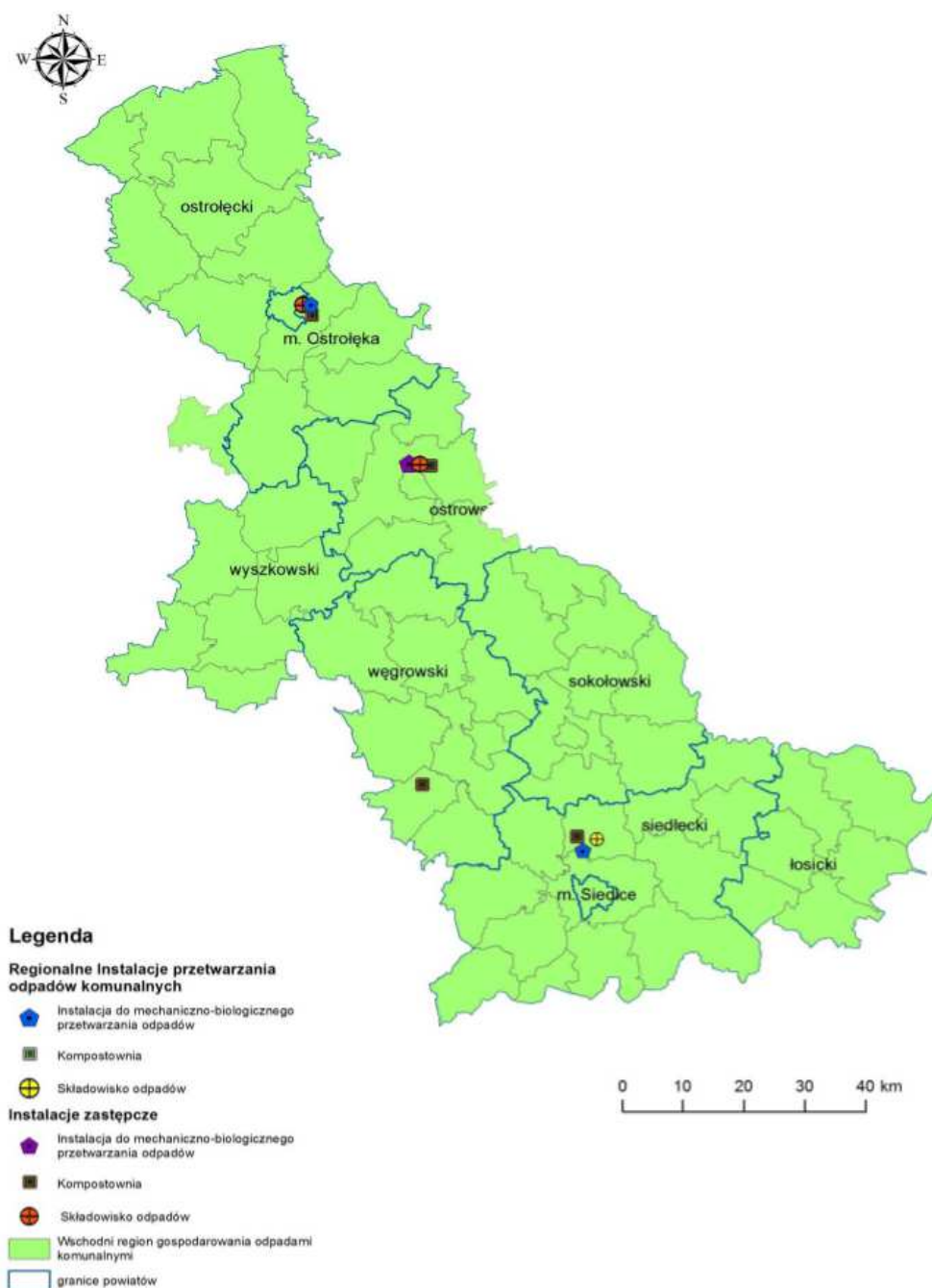
Rozdział 7.3. Gospodarowanie odpadami na terenie Gminy Rząśnik

Na dzień sporządzenia niniejszej aktualizacji *Programu* na terenie gminy Rząśnik nie posiada lokalizacji funkcjonujące składowisko odpadów komunalnych oraz żadna inna instalacja służąca unieszkodliwieniu bądź odzyskowi odpadów komunalnych.

Na podstawie informacji zawartych w projekcie „Wojewódzkiego Planu Gospodarki odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016 – 2021 z uwzględnieniem perspektywy lat 2022 – 2027” Gmina Rząśnik przyporządkowana została do regionu 2 – WSCHODNI (ostrołęcko – siedlecki). Na terenie regionu istnieją obecnie: 2 instalacje do mechaniczno – biologicznego przetwarzania zmieszanych odpadów komunalnych oraz jedno składowisko odpadów komunalnych, które spełniają warunki definicji dla regionalnej instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych, a także 6 instalacji pełniących rolę zastępczych instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych. Na terenie omawianego regionu gospodarki odpadami brak jest spalarni oraz kompostowni. Na terenie regionu wschodniego nie ma zlokalizowanych regionalnych instalacji do zagospodarowania odpadów zielonych.

Poniżej przedstawiono mapę obrazującą gminy wchodzące w skład regionu wraz z regionalnymi i zastępczymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych.

Rysunek nr 4. Obszar regionu wschodniego wraz z regionalnymi i zastępczymi instalacjami przetwarzania odpadów komunalnych

Źródło: Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla województwa mazowieckiego na lata 2016 – 2021 z uwzględnieniem lat 2022 – 2027

Działania polegające na odbiorze i zagospodarowaniu odpadów komunalnych z nieruchomości zamieszkałych na terenie Gminy Rząśnik świadczy firma MPK Pure Home Sp. z o.o. Sp. k., Ostrołęka. W ramach gminnego systemu gospodarowania odpadami odpady z gospodarstw domowych odbierane będą następujące rodzaje odpadów:

- 1) bezpośrednio z nieruchomości: odpady zmieszane w pojemnikach 120 l, odpady zbierane z sposób selektywny (papier i tektura, tworzywa sztuczne, metal, szkło, odpady ulegające biodegradacji),

- 2) w systemie obwoźnych zbiórek z częstotliwością jeden raz na 6 miesięcy: odpady wielkogabarytowe oraz zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny,
- 3) w gminnym Punkcie Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w Nowym Lubiel 41A odbierane będą tj.: papier i tektura, tworzywa sztuczne (w tym opakowania wielomateriałowe), szkło, metal, odzież, chemikalia, zużyte baterie, akumulatory, itp., zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne, zużyte opony, odpady remontowe i budowlane.

W celu prawidłowej realizacji gospodarki odpadami Rada Gminy Rząśnik podjęła Uchwałę Nr XXXII.115.2016 z dnia 21 czerwca 2016 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Rząśnik

W poniższej tabeli przedstawiono informacje na temat masy odpadów komunalnych oraz sposobie ich zagospodarowania odebranych z obszaru Gminy Rząśnik w 2015 r. (na podstawie *Sprawozdania Wójta z realizacji zadań z zakresu gospodarowania odpadami komunalnymi*). W 2014 r. odpady komunalne odebrano od 1545 właścicieli nieruchomości, zaś w 2015 r. od 1563.

Tabela nr 14. Informacja o masie i sposobie zagospodarowania odpadów komunalnych odebranych z terenu Gminy Rząśnik w roku 2015

Nazwa i adres instalacji do zagospodarowania odpadów	Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów [Mg]	Sposób zagosp. odebranych odpadów
Instalacja do recyklingu tworzyw sztucznych IMP POLOWAT Sp. z o.o. ul. Konwojowa 45 43 – 346 Bielsko – Biała	15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	1,23	R3
Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. w Siedlcach – linia sortowania zmieszanych odpadów komunalnych i kompostownia przyzmoła ul. Sokołowska 2 Wola Suchożebrska	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	34,62	R12
	20 02 03	Inne odpady nieulegające biodegradacji	21,3	D5
Processing Oure Home Sp. z o.o. SK Instalacja mechaniczno – biologicznego przetwarzania odpadów komunalnych Centrum Innowacyjnej Gospodarki Odpadami w Studziankach ul. Spółdzielcza 26 16 – 010 Wasilków	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	54,1	R12
Stacja Uzdatniania Stłuczki Szklanej ul. Zakolejowa 23, Wyszków	20 10 02	Szkło	0,16	R5
	15 01 07	Opakowania ze szkła	2,22	R5

Nazwa i adres instalacji do zagospodarowania odpadów	Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów [Mg]	Sposób zagosp. odebranych odpadów
Sortownia odpadów komunalnych selektywnie zebranych, jak i zmieszanych odpadów komunalnych i instalacja do kompostowania odpadów ulegających biodegradacji MPK Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 45, Ławy	20 01 39	Tworzywa sztuczne	46,8	R12
	20 01 02	Szkło	2,0	R12
	20 03 07	Odpady wielkogabarytowe	20,0	R12
	20 01 40	Metale	27,9	R12
	20 03 01	Niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne	519,22	R12
	15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	85,2	R12
Zakład przetwarzania zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego Przedsiębiorstwo Gospodarki Odpadami MB Recycling Sp. z o.o. ul. Czarnowska 56 26 – 065 Piekoszków	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,2	R13
	20 01 35*	Zużyte urządzenia elektryczne i elektroniczne inne niż wymienione w 20 01 21 i 20 01 23 zawierające niebezpieczne składniki	0,4	R12
Punkt Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych w m. Nowy Lubiel 41 A Gmina Rząśnik	17 01 07	Zmieszane odpady z betonu, gruzu ceglanego, odpadowych materiałów ceramicznych i elementów wyposażenia inne niż wymienione w 17 01 06	2,1	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Rząśnik

Tabela nr 15. Informacja o masie i sposobie zagospodarowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji odebranych z terenu Gminy Rząśnik w roku 2015

Nazwa i adres instalacji do zagospodarowania odpadów	Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów [Mg]	Sposób zagosp. odebranych odpadów
Recykling Odpadów z papieru i tektury. Szumacher Packaging Zakład Grudziądz Sp. z o.o. ul. Parkowa 56 86 – 300 Grudziądz	15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	15,58	Recykling materiałowy
Sortownia odpadów komunalnych selektywnie zebranych, jak i zmieszanych odpadów komunalnych i instalacja do kompostowania odpadów ulegających biodegradacji MPK Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 45, Ławy	20 01 01	Papier i tektura	26,0	Mechaniczno – biologiczne przetwarzanie
	20 02 01	Odpady ulegające biodegradacji	4,4	Kompostowanie
	20 01 08	Odpady kuchenne ulegające biodegradacji	6,7	Kompostowanie

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Rząśnik

*Tabela nr 16. Poziom recyklingu wybranych rodzajów odpadów odebranych z terenu
Gminy Rząśnik w roku 2015*

Kod odebranych odpadów komunalnych	Rodzaj odebranych odpadów komunalnych	Masa odebranych odpadów [Mg]	Masa odpadów poddanych recyklingowi [Mg]
20 01 02	Szkło	2,16	0,16
15 01 04	Opakowania z metali	0,0	23,5
15 01 01	Opakowania z papieru i tektury	15,58	26,07
15 01 02	Opakowania z tworzyw sztucznych	1,23	35,95
15 01 07	Opakowania ze szkła	2,22	3,69
20 01 39	Tworzywa sztuczne	46,8	0,0
20 01 40	Metale	27,9	0,0
20 01 01	Papier i tektura	26,0	0,0
15 01 06	Zmieszane odpady opakowaniowe	139,3	0,0
Osiągnięty poziom recyklingu		17,55%	

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Gminy Rząśnik

Rozdział 7.4. Ochrona przyrody

Na terenie Gminy Rząśnik posiadają lokalizację obszary i obiekty chronione na podstawie *ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody* (tj. Dz. U. z 2015 r., poz. 1651 z późn. zm.). Są to: obszary NATURA 2000 Dolina Dolnej Narwi (PLB 140004), Puszcza Biała (PLB140007) i Bagno Pulwy (PLB 140015), użytki ekologiczne oraz pomniki przyrody. Na terenie gminy nie posiadają lokalizacji: rezerваты przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu oraz użytki ekologiczne.

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę powyższych obszarów i obiektów.

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków „Dolina Dolnej Narwi” (PLB 140004)

W granicach województwa mazowieckiego obszar o powierzchni 17.460,0 ha. Na terenie Gminy Rząśnik zajmuje 1.176,3 ha, funkcjonalnie powiązany jest z obszarami NATURA 2000 – Dolina Omulwi i Płdownicy (140005) i Puszcza Biała (140007). Został utworzony w celu ochrony gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG. W celu prawidłowej ochrony i kształtowania obszaru NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi Regionalni Dyrektorzy Ochrony Środowiska w Warszawie oraz w Białymstoku wydali *zarządzenie z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi PLB140014*.

Analizowany obszar położony jest na Nizinie Północnomazowieckiej pomiędzy Łomżą, a Pułtuskim. Rzeka na tym odcinku ma przede wszystkim mineralne podłoże. Płyne ona z północnego wschodu na południowy zachód. Szerokość doliny zmienia się w zakresie

1,5 – 7 km. Długość nurtu rzeki wynosi ok. 140 km, a szerokość nurtu 80 – 100 m. Niemal na całym odcinku rzeka silnie meandruje. Brzegi są generalnie strome, występują wypłyenia i łachy oraz liczne starorzecza. Dno doliny zajmują zbiorowiska roślinności wodnej związane ze starorzeczami, roślinności szuwarowej, torfowiskowej i łąkowej. Strome, nasłonecznione zbocza doliny zajmują murawy ciepłolubne. Wzdłuż Narwi występują zadrzewienia wierzbowe i olchowe oraz niewielkie połacie borów sosnowych.

W obrębie obszaru dominującym siedliskiem są łąki wilgotne i łąki świeże (38,75%), lasy iglaste stanowią 13,04% powierzchni obszaru, wody śródlądowe 5,87%, lasy mieszane stanowią 3,75%, zaś lasy liściaste 2,49%. Główne zagrożenia obszary według SDF to: zaniechanie lub zmniejszenie intensywności gospodarki pastwiskowo – łąkarskiej, a w jego następstwie silna sukcesja roślinności krzewiastej i drzewiastej, eksploatacja torfu i piasku, zanieczyszczenie wód, nielegalne wysypiska, intensywna penetracja rekreacyjna oraz wnikanie zabudowy rekreacyjnej na obszar doliny.

W obrębie analizowanego obszaru zidentyfikowano występowanie następujących gatunków zwierząt objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG:

- ptaki: brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*), zimorodek (*Alcedo atthis*), płaskonos (*Anas clypeata*), cyraneczka (*Anas crecca*), kaczaka krzyżówka (*Anas platyrhynchos*), cyranka (*Anas querquedula*), krakwa (*Anas strepera*), gęgawa (*Anser anser*), świergotek polny (*Anthus campestris*), orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*), orlik krzykliwy (*Clanga pomarina*), bąk zwyczajny (*Botaurus stellaris*), gągoł krzykliwy (*Bucephala clangula*), kulon (*Burhinus oedipnemus*), biegus zmienny (*Calidris alpina*), dziwonia (*Carpodacus erythrinus*), sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*), sieweczka obrożna (*Charadrius hiaticula*), rybitwa białowąsa (*Chlidonias hybrida*), rybitwa białoskrzydła (*Chlidonias leucopterus*), rybitwa czarna (*Chlidonias niger*), bocian biały (*Ciconia ciconia*), gadożer zwyczajny (*Circaetus gallicus*), błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*), błotniak zbożowy (*Circus cyaneus*), błotniak łąkowy (*Circus pygargus*), kraska (*Coracias garrulus*), derkacz (*Crex crex*), łabędź krzykliwy (*Cygnus cygnus*), łabędź niemy (*Cygnus olor*), dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*), ortolan (*Emberiza hortulana*), kszyszek (*Gallinago gallinago*), dubelt (*Gallinago media*), nur czarnoszyi (*Gavia arctica*), żuraw (*Grus grus*), bielik (*Haliaeetus albicilla*), dzierzba gąsiorek (*Lanius collurio*), mewa mała (*Larus minutus*), rycyk (*Limosa limosa*), lerka (*Lullula arborea*), podróżniczek (*Luscinia svecica*), tracz bielaczek (*Mergellus albellus*), tracz nurogęs (*Mergus merganser*), kania czarna (*Milvus migrans*), kulik wielki (*Numenius arquata*), rybołów zwyczajny (*Pandion haliaetus*), batalion (*Calidris pugnax*), siewka złota (*Pluvialis apricaria*), zielonka (*Porzana parva*), kropiatka (*Porzana porzana*), wodnik (*Rallus aquaticus*), brzegówka (*Riparia riparia*), rybitwa białoczarna (*Sternula albifrons*), rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*), jarzębatka (*Sylvia nisoria*), cietrzew (*Tetrao tetrix tetrix*), łączak (*Tringa glareola*), krwawodziób (*Tringa totanus*), dudek zwyczajny (*Upupa epops*),
- rośliny: sasanka otwarta (*Pulsatilla patens* (L.)

W obrębie analizowanego obszaru nie podlegają ochronie:

- siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- ssaki wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- płazy wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- bezkręgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

O znaczeniu Obszaru NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi jako ostoji ptaków decyduje to fakt, że wśród gatunków ptaków występujących na terenie obszaru, można wymienić co najmniej 35 gatunków ptaków z Załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 19 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi (PCK). Obszar stanowi ponadto bardzo ważną ostoję ptaków wodno – błotnych, szczególnie w okresie lęgowym. W okresie lęgowym obszar zasiedla co najmniej 1% populacji krajowej następujących gatunków ptaków: batalion (PCK), błotniak łąkowy, dubelt (PCK), kraska (PCK), krwawodziób, kulik wielki (PCK), kulon (PCK), łabędź krzykliwy, rybitwa białoczelna (PCK), rybitwa czarna, rybitwa rzeczna, rycyk, sieweczka rzeczna, sowa błotna (PCK), zimorodek. W okresie wędrówek występuje co najmniej 1% populacji szlaku wędrówkowego bataliona oraz stosunkowo duże koncentracje osiąga rybitwa białoskrzydła.

Jako przedmioty ochrony, dla których ochrony wyznaczono obszar specjalnej ochrony ptaków – Dolina Dolnej Narwi, traktuje się następujące gatunki ptaków (gatunki wymienione w SDF-ie obszaru):

- 1) błotniak stawowy (*Circus aeruginosus*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 36-42 pary
- 2) kropiatka (*Porzana porzana*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 24-36 par
- 3) derkacz (*Crex crex*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 170-211 samców
- 4) żuraw (*Grus grus*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 95-103 pary
- 5) kulon (*Burhinus oedicephalus*) – ocena ogólna „A”, liczebność – 0-1 par
- 6) batalion (*Philomachus pugnax*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 2000-6600 osobników
- 7) dubelt (*Gallinago media*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 4-10 samców
- 8) rybitwa rzeczna (*Sterna hirundo*) – ocena ogólna „B”, liczebność – 3-8 par
- 9) rybitwa białoczelna (*Sternula albifrons*) – ocena ogólna „B”, liczebność – 0-12 par
- 10) rybitwa czarna (*Chlidonias niger*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 120-229 par
- 11) zimorodek (*Alcedo atthis*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 22-27 par
- 12) kraska (*Coracias garrulus*) – ocena ogólna „B”, liczebność – 0-4 par
- 13) cietrzew (*Tetrao tetrix tetrix*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 3-4 samce
- 14) łabędź niemy (*Cygnus olor*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 70-74 pary
- 15) gęś gęgawa (*Anser anser*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 26-28 par
- 16) krakwa (*Anas strepera*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 14-22 pary
- 17) cyraneczka (*Anas crecca*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 10 par
- 18) cyranka (*Anas querquedula*) – ocena ogólna „B”, liczebność – 54-89 par
- 19) płaskonos (*Anas clypeata*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 3-18 par
- 20) gągoł (*Bucephala clangula*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 13-19 par

- 21) nurogęś (*Mergus merganser*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 12-26 par
- 22) sieweczka rzeczna (*Charadrius dubius*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 5-23 pary
- 23) sieweczka obrożna (*Charadrius hiaticula*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 1-11 par
- 24) bekas kszysk (*Gallinago gallinago*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 141-181 par
- 25) rycyk (*Limosa limosa*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 30-33 pary
- 26) kulik wielki (*Numenius arquata*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 4-6 par
- 27) krwawodziób (*Tringa tetanus*) – ocena ogólna „B”, liczebność – 50 - 61 par
- 28) brodziec piskliwy (*Actitis hypoleucos*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 50-81 par
- 29) rybitwa białoskrzydła (*Chlidonias leucopterus*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 43-50 par
- 30) dudek zwyczajny (*Upupa epops*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 86-104 pary
- 31) jaskółka brzegówka (*Riparia riparia*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 2725-2854 pary
- 32) dziwonka zwyczajna (*Carpodacus erythrurus*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 83-115 par

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków „Puszcza Biała” (PLB 140007)

W granicach administracyjnych Gminy Rzażysk posiada powierzchnię 9.093,4 ha, funkcjonalnie powiązany z obszarami NATURA 2000 – Dolina Dolnego Bugu (PLB 140001), Dolina Dolnej Narwi (PLB 140014) oraz Ostoja Nadbużańska (PLH 140011).

Obszar obejmuje jeden z największych kompleksów leśnych na Mazowszu, położony w widłach Bugu i Narwi, a jego zachodnia granica opiera się o Zalew Zegrzyński, utworzony u zbiegu obu rzek. Puszcza Biała porasta płaską wysoczyznę morenową, której monotonną rzeźbę urozmaicają jedynie nieliczne wzniesienia wydmowe oraz doliny niewielkich cieków, z których największy jest dopływ Bugu – Brok. W pobliżu szosy z Wyszkowa do Ostrowi Mazowieckiej oraz w rejonie Stawinogi nad Zalewem Zegrzyńskim znajdują się kompleksy zarastających stawów rybnych.

Obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała jest terenem chroniącym rzadkie i zagrożone w skali europejskiej gatunki ptaków, które znajdują tu optymalne siedliska bytowania, rozrodu i żerowania. Zajmuje prawie 84 tys. ha, w tym głównie lasy zarządzane przez nadleśnictwa: Ostrów, Wyszów i Pułtusk, a także fragmenty lasów nadleśnictw Jabłonna i Ostrołęka. Lasy zajmują ok 63% powierzchni, tereny rolnicze ok 36%, a zabudowane – 1% (wg zaktualizowanego SDF-u obszaru).

Puszcza Biała położona jest w widłach dwóch dużych nizinnych rzek: Narwi i Bugu. Lasy rosną na rozległej wyrównanej płaszczynie porożcinanej jedynie korytami niewielkich rzek. Jest to teren sandru, czyli równiny powstałej podczas odpływu wód lodowcowych usypujących piaszczyste płaszczyny. Gleby są na ogół ubogie, co determinuje występowanie głównie lasów iglastych zdominowanych przez sosnę. Lasy liściaste i mieszane zajmują jedynie niewielkie powierzchnie, głównie w dolinach cieków i na ich krawędziach – są to olsy i łęgi. Lasy tworzą różnej wielkości kompleksy leśne przestrzennie ze sobą połączone. Poza lasami występują grunty rolnicze: łąki wykształcone wzdłuż cieków wodnych i tereny uprawowe.

Jako przedmioty ochrony, dla których ochrony wyznaczono obszar specjalnej ochrony ptaków Puszcza Biała, traktuje się następujące gatunki ptaków (wymienione w SDF obszarze):

- 1) bocian czarny (*Ciconia nigra*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 10
- 2) błotniak łąkowy (*Circus pygargus*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 12
- 3) derkacz (*Crex crex*) – ocena ogólna „C”, liczebność 50
- 4) lelek (*Caprimulgus europaeus*) – ocena ogólna „C”, liczebność 100-150
- 5) dzięcioł czarny (*Dryocopus martius*) – ocena ogólna „C”, liczebność 300-350
- 6) lerka (*Lullula arborea*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 800
- 7) świergotek polny (*Anthus campestris*) – ocena ogólna „C”, liczebność 250-300
- 8) jarzębka (*Sylvia nisoria*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 200-250
- 9) gąsiorek (*Lanius collurio*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 1000
- 10) dudek (*Upupa epops*) – ocena ogólna „C”, liczebność – 100

Poza gatunkami wymienionymi powyżej, jako potencjalne przedmioty ochrony traktowane będą 4 inne gatunki ptaków: trzmiełojad, rybitwa czarna, puchacz i żuraw. Obecnie prawdopodobnie gatunki te nie występują na terenie ostoi lub ich liczebność jest na niska (żuraw, trzmiełojad), że obszar nie stanowi dla nich istotnego znaczenia.

Na obszarze Puszczy Białej zidentyfikowano występowanie jednego gatunku ssaków wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG – jest to wilk (*Canis lupus*). Na terenie analizowanego obszaru nie zidentyfikowano występowania płazów i gadów oraz bezkręgowców wymienionych w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG.

Na terenie Puszczy Białej nie występują gatunki roślin wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/ 43/ EWG.

Analizowany obszar NATURA 2000 – Puszcza Biała stanowi również ostoję ptaków o znaczeniu międzynarodowym – PL058 Puszcza Biała (*Biala Forest*), kryteria BirdLife International: C1, C6. Gatunkami ptaków, których liczebność kwalifikuje Puszcze Białą do międzynarodowych ostoi ptaków to: *derkacz, lelek, kraska oraz świergotek polny*.

Obszary Specjalnej Ochrony Ptaków „Bagno Pulwy” (PLB 140015)

Obszar o powierzchni 4.112,3 ha położony w granicach administracyjnych gminy Długosiodło (1.183,7 ha) i gminy Rząśnik (2.928,6 ha), funkcjonalnie powiązany z obszarami NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi (140014) i Puszcza Biała (140007). Analizowany obszar został utworzony w celu ochrony gatunków ptaków wymienionych w Załączniku I Dyrektywy Rady 79/409/EWG.

Analizowany obszar obejmuje rozległy kompleks łąkowo – bagienny leżący między doliną Narwi a Puszcza Białą. Dominują tu stosunkowo intensywnie użytkowane łąki kośne, rzadziej pastwiska. Południowa część badanego obszaru, zajmująca około połowy całkowitej powierzchni (między Rząśnikiem, Porządziem i Sieczechami), stanowił rozległe i prawie bezdrzewne, stosunkowo intensywnie użytkowane łąki kośne. Część północna jest mozaiką łąk, pastwisk, pól uprawnych, zarastających dołów potorfowych, łozowisk, niewielkich lasków sosnowych oraz zabudowań gospodarskich.

W obrębie obszaru dominującym siedliskiem są łąki wilgotne i łąki świeże (81,22%), torfowiska, mokradła, bagna i roślinność granicząca z wodami stanowią 1,43%, lasy mieszane stanowią 0,59%, zaś lasy iglaste 0,46%. Według SDF główne zagrożenia dla obszaru to: intensyfikacja użytkowania łąk, melioracje odwadniające, zamiana łąk w grunty orne, zalesianie łąk, wypalania roślinności na łąkach wzdłuż rowów i dróg oraz dzikie wysypiska.

W obrębie analizowanego obszaru zidentyfikowano występowanie następujących gatunków zwierząt objętych art. 4 dyrektywy 2009/147/WE i gatunki wymienione w załączniku II do dyrektywy 92/43/EWG:

- ptaki: *Anser albifrons* (gęś białoczelna), *Ciconia ciconia* (bocian biały), *Circus aeruginosus* (błotniak stawowy), *Circus pygargus* (błotniak łąkowy), *Crex crex* (derkacz), *Dryocopus martius* (dzięcioł czarny), *Gallinago gallinago* (bekas kszczyk), *Gallinula chloropus* (kokoszka zwyczajna), *Grus grus* (żuraw zwyczajny), *Lanius collurio* (dzierzba gąsiorek), *Limosa limosa* (rycyk), *Lullula arborea* (lerka), *Luscinia svecica* (podróżniczek), *Numenius arquata* (kulik wielki), *Pluvialis apricaria* (siewka złota), *Porzana porzana* (kropiatka), *Rallus aquaticus* (wodnik zwyczajny), *Sylvia nisoria* (jarzębatka), *Tringa tetanus* (krwawodziób), *Vanellus vanellus* (czajka zwyczajna),
- ssaki: *Lutra lutra* (wydra europejska), *Castor fiber* (bóbr europejski)
- płazy: *Bombina bombina* (kumak nizinny).

W obrębie analizowanego obszaru nie podlegają ochronie:

- siedliska wymienione w Załączniku I Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- ryby wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- bezkręgowce wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG,
- rośliny wymienione w Załączniku II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.

O znaczeniu Obszaru NATURA 2000 – Bagno Pulwy jako ostoi ptaków decyduje to, że gniazduje tu istotna część krajowej populacji kulika wielkiego *Numenius arquata* – dużego ptaka siewkowatego związanego z rozległymi mokrymi łąkami, a w czasie przelotów odpoczywają i żerują tu bardzo liczne ptaki wodno – błotne, w tym przede wszystkim gęsi białoczelne *Anser albifrons*, czajki *Vanellus vanellus* i siewki złote *Pluvialis apricaria*. Walory przyrodnicze OSOP podnosi także obecność w stosunkowo dużych, jak na warunki krajowe, zagęszczeniach, takich ptaków lęgowych, jak derkacz *Crex crex*, kszczyk *Gallinago gallinago*, rycyk *Limosa limosa*, czajka *Vanellus vanellus*, bąk *Botaurus stellaris*, błotniak stawowy *Circus aeruginosus*, żuraw *Grus grus* czy kropiatka *Porzana porzana*.

W przypadku analizowanego obszaru przedmiotami ochrony są:

- kulik wielki (*Numenius arquata*) – 12 par lęgowych, stanowiące ok. 2% ogólnokrajowej populacji lęgowej, ocean ogólna „C”,
- derkacz (*Crex crex*) – tworzy tu jedną z największych populacji na Mazowszu (98 odżywających się samców), ocean ogólna „C”,

- *gatunki ptaków wodno – błotnych liczące ponad 30.000 osobników. Największą liczebność osiągają spotykane tu migrujące stada gęsi białoczelnej (Anser albifrons) liczące nawet 13.000 osobników. Inne gatunki to: czajka zwyczajna (Vanellus vanellus), siewka złota (Pluvialis apricaria). Ocean ogólna „C”.*

W przypadku obszaru Natura 2000 – Bagno Pulwy cele ochrony (w opracowywanym projekcie Planu Zadań Ochronnych dla obszaru) sformułowano następująco:

- utrzymanie populacji kulika wielkiego na poziomie przynajmniej 10 par,
- utrzymanie populacji derkacza na poziomie przynajmniej 90 terytorialnych samców,
- utrzymanie szczytowych wiosennych liczebności zgromadzeń ptaków wodno – błotnych na poziomie przynajmniej 20.000 par, przy dominacji siewkowatych i blaszkodziobych.

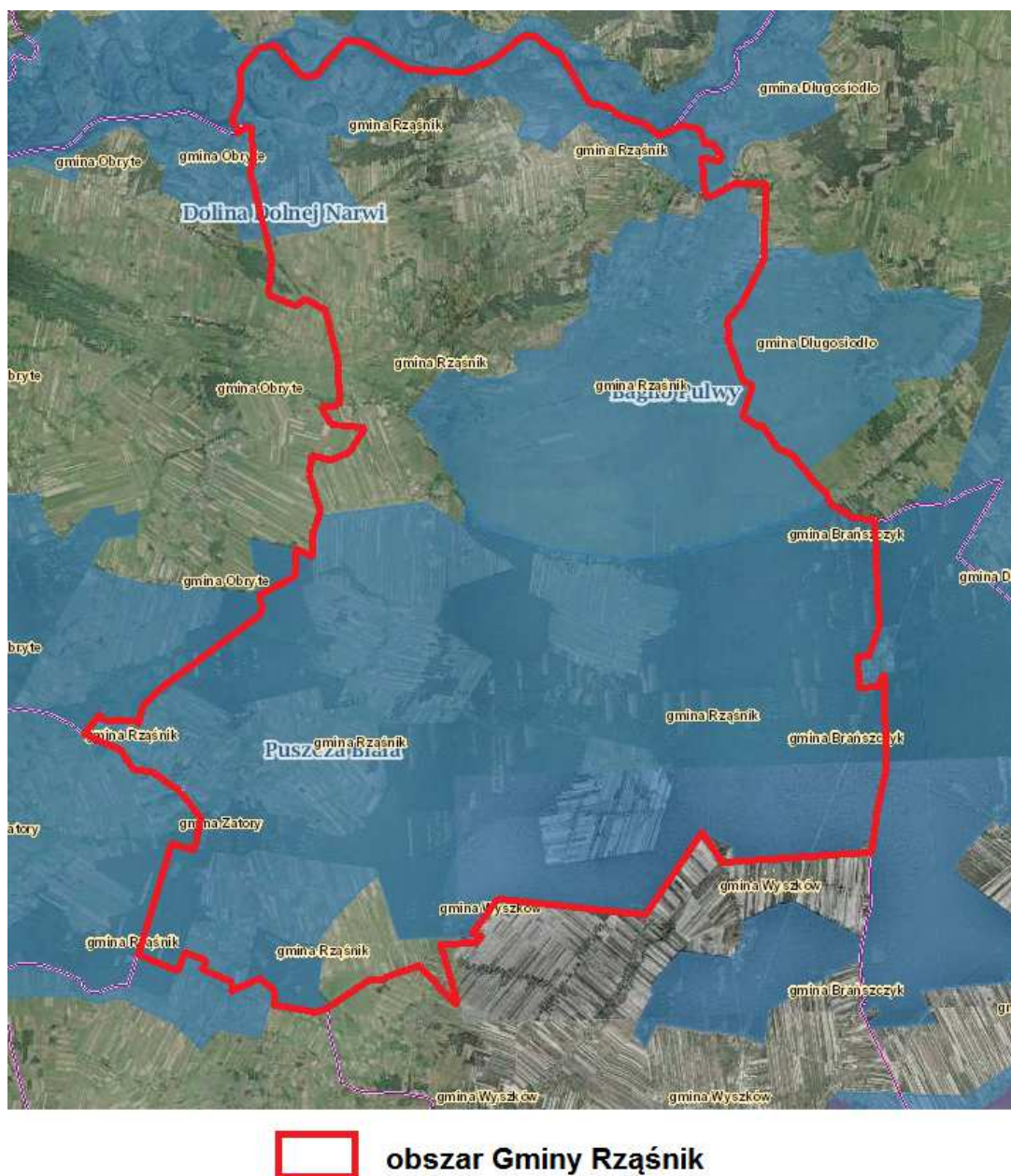
Poniżej przedstawiono mapę (rysunek nr 5) obrazującą lokalizację obszarów NATURA 2000 na terenie województwa mazowieckiego oraz mapę (rysunek nr 6) obrazującą lokalizację obszarów NATURA 2000 na terenie Gminy Rząśnik.

Rysunek nr 5. Lokalizacja obszarów NATURA 2000 na terenie województwa mazowieckiego

Źródło: Program Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2011 – 2014 z uwzględnieniem perspektywy do 2018 r., Warszawa 2012 r.

Rysunek nr 6. Lokalizacja obszarów NATURA 2000 na terenie Gminy Rząśnik

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.gdos.gov.pl/mapy/>

Według Rozporządzenia nr 23 Wojewody Mazowieckiego z dnia 31 lipca 2009 r. w sprawie ustanowienia pomników przyrody na terenie powiatu wyszkowskiego (Dz. Urz. Woj. Maz. Nr 124, poz. 3638) na terenie Gminy Rząśnik zlokalizowano dwa pomniki przyrody:

- topola czarna – o obwodzie 640 cm i wysokości 30 m – w m. Rząśnik (przy drodze obok b. PGR Rząśnik)
- grupa drzew – modrzew polski (2 sztuki) – o obwodzie 227, 270 cm i wysokości 35 m – w m. Pniewo (Leśnictwo Pniewo)

Na terenie Gminy Rząśnik posiadają lokalizację również użytki ekologiczne, które zajmują ok. 0,02% powierzchni gminy. Ich charakterystykę przedstawia poniższa tabela nr 17.

Tabela nr 17. Użytki ekologiczne na terenie gminy Rząśnik

Lp.	Powierzchnia [ha]	Położenie/leśnictwo	Opis
1.	0,58	L-ctwo Nowiny	Zbiornik wodny na obrzeżach porośnięty brzozą, iwą
2.	0,11	L-ctwo Nowiny	Bagienko porośnięte iwą i pojedynczą brzozą
3.	0,17	L-ctwo Porządzie	Zbiornik wodny porośnięty iwą, brzozą
4.	0,18	L-ctwo Porządzie	Żwirownia
5.	0,30	L-ctwo Porządzie	Bagienko porośnięte łożą, kruszyną, pojedynczymi brzożami i olszami
6.	0,11	L-ctwo Porządzie	Bagienko porośnięte łożą, pojedynczymi brzożami
7.	0,17	L-ctwo Ochudno	Bagno porośnięte iwą i olszą
8.	1,09	L-ctwo Ochudno	Bagno porośnięte iwą, kruszyną i olszą
9.	0,10	L-ctwo Ochudno	Bagienko porośnięte iwą, olszą, pojedynczymi brzożami
10.	0,40	L-ctwo Ochudno	Bagno okresowe z wodą, porośnięte iwą, brzożą i olszą
11.	0,10	L-ctwo Ochudno	Bagienko porośnięte iwą
12.	0,05	L-ctwo Ochudno	Bagienko porośnięte iwą
Razem powierzchnia:			3,36 ha

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Gminy oraz *Rozporządzenia Nr 221 Wojewody Mazowieckiego z dnia 10 lipca 2001 r. w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego* (Dz. U. Woj. Maz. Nr 162, poz. 2403 z późn. zm.).

Obszar Gminy Rząśnik, ze względu na swoją topografię, dużą lesistość, wysokie walory przyrodnicze oraz krajobrazowe, a także obecność obszaru Natura 2000 w znacznej mierze pokryty jest korytarzami ekologicznymi (ich położenie prezentuje rysunek nr 8). Największy udział w Gminie ma korytarz ekologiczny o znaczeniu międzynarodowym – **Korytarz Północno – Centralny (KPnC)**. Rozpoczyna się on w Puszczy Białowieskiej, przechodzi przez Lasy Mielnickie, dolinę Bugu, Puszcę Białą, gdzie rozdziela się na dwa główne odgałęzienia – jedno prowadzi do Lasów Włocławskich poprzez Puszcę Kurpiowską i Górznieńsko-Lidzbarski Park Krajobrazowy, a drugie dochodzi do Lasów Włocławskich poprzez Puszcę Kampinoską i dolinę Wisły, skąd przez Puszcę Bydgoską, Lasy Sarbskie, Puszcę Notecką i Lasy Lubuskie dochodzi do Parku Narodowego Ujście Warty.

Rysunek nr 7. Lokalizacja korytarzy ekologicznych na terenie Gminy Rząśnik

korytarze ekologiczne na terenie Gminy Rzaśnik

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://geoserwis.qdos.gov.pl/mapy/>

Według „Krajowego Programu Zwiększania Lesistości” lesistość kraju do roku 2020 ma wzrosnąć do 30%. W „Programie Ochrony Środowiska Województwa Mazowieckiego na lata 2007 – 2010 z uwzględnieniem perspektywy do 2014 r.” sformułowany został cel – zwiększenie lesistości i ochrona lasów. Wojewódzki Program Ochrony Środowiska planuje, aby do 2011 r. lesistość województwa wzrosła do 25%. Lasy i grunty leśne na terenie gminy Rząśnik obejmują 38% jej powierzchni. Biorąc powyższe pod uwagę samorząd gminny nie przewiduje podejmowania szczególnych działań w powyższym zakresie.

Rozdział 7.5. Odnawialne źródła energii

Obecnie na terenie Gminy Rząśnik odnawialne źródła energii wykorzystywane są w znikomym procencie. W głównej mierze są to kolektory słoneczne służące do podgrzewania wody w budynkach mieszkalnych. Obecnie, z uwagi na możliwość dofinansowania, wzrasta zainteresowanie odnawialnymi źródłami energii, tj. kolektory słoneczne, panele fotowoltaiczne, kotły na biomasę, itp. Na potrzeby tartaku w m. Wólka Folwark funkcjonują zespół elektrowni wiatrowych złożony z dwóch wiatraków typu BONUS każdy o wysokości 42 m i mocy 150 kW (pierwsze na terenie powiatu wyszkowskiego).

Na podstawie informacji zapisanych w *Programie możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii dla Województwa Mazowieckiego, 2006 r.* teren Gminy Rząśnik (podobnie jak całego powiatu wyszkowskiego):

- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju biogazowni,
- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju energetyki geotermalnej,
- nie stanowi obszaru preferowanego dla rozwoju energetyki wiatrowej.

Preferowany jest natomiast rozwój energetyki odnawialnej na bazie biomasy stałej. Potencjał energetyczny powiatu wyszkowskiego (potencjału energetycznego nie określono na poziomie gminy) kształtuje się następująco:

- z drewna z lasów – 104.662 GJ/ rok,
- z sadów – 179 GJ/ rok,
- z drewna odpadowego z dróg i miejskich terenów zurbanizowanych – 5.894 GJ/ rok.

Przez biomasę wg Unii Europejskiej rozumiemy „materiały organiczne pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, jak też wszelakie substancje uzyskane z transformacji surowców pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego”. Wyróżniamy następujące rodzaje biomasy:

- drewno odpadowe w leśnictwie i przemyśle drzewnym (trociny, zrębki zieleni miejskiej),
- produkty uboczne i odpadowe rolnictwa i przemysłu rolno – spożywczego, a także gospodarki komunalnej (słoma, ziarno, wyłoczki roślin oleistych, osad ściekowy, biogaz, gnojowica),
- produkcja, plantacje drzew i traw szybko rosnących, uprawy energetyczne (wierzba energetyczna, miskant chiński, miskant olbrzymi, proso różgowe).

Barierą w wykorzystywaniu biomasy może być jej mała masa właściwa nieprzetworzonych surowców, co niesie za sobą wysokie koszty transportu od miejsca produkcji (wysokie koszty pozyskiwania jednostki masy) do miejsca wykorzystania (koszty transportu). Problem ten może być rozwiązany poprzez lokalne wykorzystanie biomasy w instalacjach rozproszonych bądź poprzez konwersję (zgazowywanie, pirolizę, karbonizację) na paliwo o lepszych właściwościach transportowo – energetycznych (biogaz, paliwo ciekłe lub stałe). Na terenie Gminy aktualnie nie ma biogazowni.

Na terenie Gminy Rząśnik istnieją korzystne warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego. Gmina położona jest na obszarze, gdzie usłonecznienie względne w ciągu roku (czyli liczba godzin z bezpośrednio widoczną tarczą słoneczną) waha się w granicach 34 – 36% i należy do jednego z największych w Polsce. Roczna liczba godzin czasu promieniowania słonecznego wynosi około 1.550 – 1.600.

Gmina Rząśnik leży na obszarze o korzystnych warunkach dla rozwoju energetyki wiatrowej, bowiem na jej terenie energia wiatru na wysokości 30 m nad poziomem gruntu wynosi 1250 kWh/m². Należy również zauważyć, że Gmina Rząśnik położona jest w II strefie energetycznej wiatru w Polsce.

Gmina Rząśnik położona jest w okręgu Grudziądzko – Warszawskim. Okręg ten charakteryzuje się powierzchnią ok. 70 tys. km² z wodami geotermalnymi o temp 25 – 135°C, występującymi w pokładach triasowych oraz kredowych i jurajskich o łącznych zasobach na głębokości 3.100 m. Okręg ten charakteryzującym się wysokim potencjałem wód geotermalnych w wysokości 168 000 tpu/km² (tj. 4.927.440 GJ). Obecnie na terenie gminy energia ze źródeł geotermalnych nie jest wykorzystywana. Można się spodziewać, że ze względu na wysokie koszty eksploatacji, źródło to nadal będzie pełniło marginalną rolę w produkcji energii. Na terenie Gminy jest możliwy rozwój pomp ciepła na potrzeby grzewcze m.in. dla domków jednorodzinnych, do ogrzewania dużych obiektów czy też do chłodzenia i klimatyzacji. Niedawno na terenie Gminy została założona pierwszą pompę ciepła.

Rozdział 7.6. Analiza SWOT oraz wnioski z diagnozy stanu

Przedstawiona poniżej analiza powstała w oparciu o zdiagnozowany powyżej stan środowiska przyrodniczego oraz infrastruktury technicznej służącej jego ochronie, przy czym zgodnie z *Wytycznych do opracowania wojewódzkich, powiatowych i gminnych programów ochrony środowiska* została wykonana dla każdego z dziesięciu obszarów interwencji.

Tabela nr 18. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 1: ochrona klimatu i jakości powietrza

Mocne strony	Słabe strony
• brak lokalizacji na terenie gminy zakładów przemysłowych mogących mieć znaczący wpływ na jakość sanitarną powietrza atmosferycznego • stosunkowo niskie emisje liniowe • wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii • wzrost liczby realizowanych termomodernizacji budynków komunalnych i mieszkalnych	• słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii • wysoki udział niskiej emisji w ogólnym zanieczyszczeniu powietrza • przewaga tradycyjnych, nieekologicznych źródeł ciepła opartych na węglu kamiennym • niekontrolowane spalanie odpadów
Szanse	Zagrożenia
• rozwój energetyki odnawialnej • sukcesywne zastępowanie pieców węglowych urządzeniami opartymi na ekologicznych źródłach ciepła • realizacja zapisów Programu gospodarki niskoemisyjnej • wzrost świadomości społecznej w zakresie zapobiegania zanieczyszczeniom powietrza • dostępność, zarówno dla samorządów lokalnych, jak i osób prywatnych, środków finansowych na realizację działań służących ochronie powietrza, w tym na montaż instalacji odnawialnych źródeł energii	• napływ zanieczyszczeń powietrza spoza terenu gminy • możliwość rozwoju przemysłu oraz wielkotowarowych obiektów hodowlanych • wzrost liczby pojazdów na drogach lokalnych na terenie gminy

Tabela nr 19. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 2: zagrożenie hałasem

Mocne strony	Słabe strony
• brak lokalizacji na terenie gminy zakładów przemysłowych mogących mieć znaczący wpływ na jakość klimatu akustycznego • brak dróg o znaczącym udziale transportu ciężkiego • modernizacja dróg lokalnych	• wzrost natężenia ruchu w sąsiedztwie zwartej zabudowy mieszkaniowej • rozwój usług tartacznych oraz innych działalności produkcyjnych w sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej • brak monitoringu hałasu na terenie gminy • zły stan nawierzchni dróg potęgujący emisję hałasu
Szanse	Zagrożenia
• zmniejszenie natężenia hałasu komunikacyjnego poprzez stosowanie cichych nawierzchni • nasadzenia pasów zieleni wzdłuż źródeł hałasu • optymalne rozmieszczenie zabudowy zgodnie z prawidłowo opracowanym miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego gminy umożliwiające zmniejszenie narażenia na hałas wśród mieszkańców • monitorowanie poziomu hałasu wzdłuż ciągów komunikacyjnych	• pogarszający się stan nawierzchni dróg przy jednoczesnym wzroście liczby pojazdów • rozwój działalności usługowo – produkcyjnej w obrębie zabudowy mieszkaniowej • brak środków finansowych na inwestycje zmierzające do poprawy stanu środowiska akustycznego

Tabela nr 20. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 3: pola elektromagnetyczne

Mocne strony	Słabe strony
• brak przekroczeń poziomów dopuszczalnych pól elektromagnetycznych	• lokalizacja masztów telefonii komórkowej i linii wysokiego napięcia na terenie gminy
Szanse	Zagrożenia
• stała kontrola istniejących oraz planowanych inwestycji mogących emitować promieniowanie elektro-magnetyczne	• wzmacnianie istniejących pól elektromagnetycznych przez nowe emitery

Tabela nr 21. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 4: gospodarowania wodami

Mocne strony	Słabe strony
- wysoki stopień zwodociągowania terenu gminy - sprawne stacje uzdatniania wody - wysoka jakość wód podziemnych	- niska jakość wód powierzchniowych - niekontrolowane spływy powierzchniowej z pól - brak punktów monitoringu jakości wód podziemnych i powierzchniowych - niska retencyjność zlewni - zagrożenie powodziowe
Szanse	Zagrożenia
- wzrost świadomości społecznej w zakresie oszczędnego korzystania z zasobów wodnych oraz ich ochrony - wprowadzania w dokumentach planistycznych granic obszarów zagrożenia powodzią - wzrastający stopień skanalizowania gminy oraz rosnące zainteresowanie budową przydomowych oczyszczalni ścieków	- rozwój sieci osadniczej, infrastruktury technicznej i rolnictwa skutkujący zwiększonym poborem wody, większą produkcją ścieków i zwiększonym spływem powierzchniowym z pól uprawnych - wysokie koszty budowy sieci kanalizacyjnej

Tabela nr 22. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 5: gospodarka wodno – ściekowa

Mocne strony	Słabe strony
- wysoki stopień zwodociągowania terenu gminy - sprawnie działająca gminna oczyszczalnia ścieków spełniająca - sprawne stacje uzdatniania wody	- niski stopień skanalizowania terenu gminy - brak kanalizacji deszczowej - duża ilość zbiorników bezodpływowych, ryzyko ich nieszczelności - brak prawidłowego oczyszczenia ścieków bytowych w obszarach dominacji zabudowy letniskowej
Szanse	Zagrożenia
- wzrastający stopień skanalizowania gminy oraz rosnące zainteresowanie budową przydomowych oczyszczalni ścieków - inwentaryzacja oraz kontrola szczelności zbiorników bezodpływowych - możliwość pozyskania dofinansowań na cele inwestycji w zakresie gospodarki wodno – ściekowej	- słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna mogąca skutkować wzrostem ilości ścieków odprowadzanych bezpośrednio do środowiska bez poddania ich procesom oczyszczania - zanieczyszczenie wód i gleb spowodowane nieszczelnymi zbiornikami bezodpływowymi

Tabela nr 23. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 6: zasoby geologiczne

Mocne strony	Słabe strony
złoża surowców naturalnych stanowią niewielki procent obszaru gminy	nielegalne wydobywanie kopalin, szczególnie na terenach NATURA 2000
Szanse	Zagrożenia
możliwość pozyskania środków finansowych na rekultywację i rewitalizację terenów zdegradowanych	- niewłaściwa rekultywacja - tworzenie dzikich wysypisk w obrębie wyrobisk poeksploatacyjnych

Tabela nr 24. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 7: gleby

Mocne strony	Słabe strony
- niski współczynnik degradacji - niski stopień zanieczyszczenia gleb metalami ciężkimi (tzw. poziom naturalny) - brak czynnych składowisk odpadów na terenie Gminy	- niski udział gleb wysokiej jakości (klasy I i II) - presja rolnictwa: negatywne oddziaływania nawożenia, środków ochrony roślin, produkcji zwierzęcej - zaśmiecanie lasów i przydrożnych rowów powoduje zanieczyszczenie gleb
Szanse	Zagrożenia
- ograniczanie nierolniczego i nieleśnego przeznaczenia gleb - promowanie racjonalnego stosowania środków chemicznych i biologicznych w produkcji rolnej, przeciwerozyjnych zabiegów uprawnych i innych dobrych praktyk rolniczych - kontrola i powstrzymanie nielegalnego wydobycia złóż, zwłaszcza na terenach chronionych, a także rekultywacja wyrobisk po zakończonym wydobyciu - przywracanie leśnego charakteru gruntom, które go utraciły, oraz prowadzenie zalesień - likwidacja istniejących dzikich wysypisk odpadów i zapobieganie powstawaniu nowych	- rosnące zanieczyszczenie powietrza atmosferycznego - rosnące zanieczyszczenia przy szlakach komunikacyjnych - niewłaściwe praktyki rolne, w tym intensyfikacja rolnictwa, w tym również hodowli zwierząt gospodarczych - powstawanie dzikich wysypisk odpadów, dalsze zaśmiecanie lasów i rowów przydrożnych - brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną powierzchni ziemi

Tabela nr 25. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 8: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów

Mocne strony	Słabe strony
- wszyscy mieszkańcy objęci systemem selektywnej zbiórki odpadów - funkcjonujący punkt selektywnej zbiórki odpadów - podejmowanie działań w celu oczyszczenia gminy z azbestu, pozyskiwanie środków z zewnątrz - stosunkowo niewielkie ilości odpadów związanych z działalnością przemysłową - brak na terenie gminy składowiska odpadów komunalnych ogranicza ryzyko wystąpienia zanieczyszczenia środowiska	- niska świadomość ekologicznej społeczności w temacie gospodarki odpadami – spalanie odpadów w paleniskach domowych, zaśmiecanie rowów i lasów - brak składowiska odpadów na terenie Gminy wiąże się z koniecznością transportu, który generuje koszty i stanowi obciążenie dla środowiska - niski stopień eliminacji ze strumienia odpadów komunalnych odpadów o charakterze niebezpiecznym - niski poziom zagospodarowania odpadów ulegających biodegradacji (inny niż składowanie)
Szanse	Zagrożenia
- edukacja ekologiczna mieszkańców - zwiększenie stopnia odzysku materiałów ze strumienia odpadów komunalnych - selektywna zbiórka odpadów u źródła - częsty odbiór odpadów mogący ograniczyć nielegalne pozbywanie się ich oraz spalanie w domowych piecach - edukacja ekologiczna w zakresie właściwego postępowania z różnego rodzaju odpadami oraz system motywowania względami ekonomicznymi - pozyskiwanie środków zewnętrznych na cele gospodarki odpadami, w szczególności na usuwanie azbestu - rozwój technologii służących recyklingowi odpadów	- spalanie odpadów w przydomowych kotłowniach - wzrost masy odpadów związanych z ruchem turystycznym - rosnące koszty gospodarowania odpadami - niewystarczające fundusze na poprawę sytuacji w zakresie gospodarki odpadami w przypadku braku środków zewnętrznych

Tabela nr 26. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 9: zasoby przyrodnicze

Mocne strony	Słabe strony
- występowanie na terenie gminy obszarów o wysokiej wartości zachowanej przyrody o niskim stopniu degradacji (chronionych w ramach obszarów NATURA 2000) - bogate zasoby fauny i flory - występowanie na terenie gminy korytarza ekologicznego	- zanieczyszczenie środowiska (powietrza, gleb, wód) - niewłaściwe metody prowadzenia gospodarki rolnej - niekontrolowany ruch turystyczny, w tym rozwój zabudowy letniskowej w obrębie doliny rzeki Narew - systematyczny wzrost ruchu drogowego utrudniającego migrację zwierzętom - brak szczegółowej inwentaryzacji przyrodniczej - brak środków finansowych na inwestycje związane z ochroną przyrody
Szanse	Zagrożenia
- ograniczenie zanieczyszczeń wód, gleb oraz powietrza pochodzących ze źródeł lokalnych - wzrost świadomości i wrażliwości lokalnej społeczności w temacie ochrony przyrody - możliwość uzyskania dopłat rolno – środowiskowych - opracowani planów ochrony dla obszarów NATURA 2000 zidentyfikowanych na terenie gminy - możliwość pozyskania dodatkowych środków finansowych, służących realizacji przedsięwzięć sprzyjających ochronie przyrody	- silna penetracja lasów przez człowieka, w tym intensywny rozwój turystyki - zmiana stosunków wodnych (osuszanie, melioracja) - zaniechanie koszenia (na obszarach monitorowanego cennych przyrodniczo) lub też jego intensyfikacja, często połączona z podsiewaniem użytkowych gatunków traw - nielegalne pozostawianie odpadów w lasach

Tabela nr 27. Analiza SWOT dla obszaru interwencji nr 10: zagrożenie poważnymi awariami

Mocne strony	Słabe strony
- brak w okolicy zakładów zwiększonego lub dużego ryzyka zagrożenia poważną awarią - brak obszarów zagrożonych ruchami mas ziemnych - funkcjonowanie ochotniczej i państwowej straży pożarnej	- występowanie katastrof naturalnych - suszy, powodzi i silnych wiatrów, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz ich mienia - transport materiałów niebezpiecznych przez teren powiatu z zatajeniem przez przewoźnika zagrożenia
Szanse	Zagrożenia
- opracowanie metod postępowania w razie wystąpienia zdarzeń kwalifikowanych jako poważne awarie - zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat postępowania w przypadku wystąpienia poważnej awarii - rozwój i wdrażanie zarządzania środowiskowego - modernizacja systemu ratowniczo – interwencyjnego na poziomie gminy, powiatowym, wojewódzkim i krajowym - zwiększone środki przeznaczone na ratownictwo	- zdarzenia losowe przy ciągach komunikacyjnych (wypadki, rozszczelnienia) - zmiany klimatu i związane z tym nieprzewidziane zjawiska pogodowe typu wichury lub tornada oraz susze - brak wystarczających środków finansowych na potrzeby systemu ratowniczo – interwencyjnego

Źródło: opracowanie własne

Na podstawie przedstawionych powyżej informacji o stanie środowiska na terenie Gminy Rzańnik sporządzono listę najpilniejszych problemów ekologicznych oraz proponowane sposoby rozwiązania (tabela nr 28).

Tabela nr 28. Najpilniejsze problemów środowiskowych na terenie Gminy Rzęśnik oraz sposoby ich rozwiązywania

Problem ekologiczny	Ogólne metody w zakresie przeciwdziałania problemowi
Obszar interwencji nr 1: ochrona klimatu i jakości powietrza	
Niska emisja spowodowana dużą ilością indywidualnych źródeł ciepła opalanych węglem	Ograniczanie niskiej emisji poprzez modernizację źródeł ciepła i zmianę paliwa na niskoemisyjne
Spalanie odpadów w domowych piecach	Zaostrzenie nadzoru nad gospodarowaniem odpadami przez gospodarstwa domowe
Wzrost liczby samochodów i natężenia ruchu drogowego	Dostosowanie systemu transportowego do poziomu wykorzystania dróg
Niski stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii	Zwiększenie wykorzystania odnawialnych źródeł energii
Obszar interwencji nr 2: zagrożenie hałasem	
Wzrost natężenia ruchu drogowego, szczególnie na terenach zwartej zabudowy mieszkaniowej	Dostosowanie systemu transportowego do poziomu wykorzystania dróg
Niska jakość części dróg gminnych	Bieżąca modernizacja dróg
Obszar interwencji nr 3: pola elektromagnetyczne	
Wzrost zagęszczenia rozproszonych źródeł promieniowania elektromagnetycznego	Ochrona przed polami elektromagnetycznymi
Obszar interwencji nr 4: gospodarowania wodami	
Niska jakość wód powierzchniowych	Budowa infrastruktury służącej ochronie wód
Zwiększenie zużycia wody w sektorze komunalnym	Edukacja ekologiczna
Okresowe występowanie suszy oraz niska retencyjność zlewni	Utrzymywanie w należytym stanie istniejących systemów melioracyjnych oraz budowa zbiorników retencyjnych
Obszar interwencji nr 5: gospodarka wodno – ściekowa	
Nieuregulowana gospodarka ściekowa (niski poziom skanalizowania gminy oraz nieszczelne zbiorniki bezodpływowe)	Budowa sieci kanalizacyjnych i przydomowych oczyszczalni ścieków
Obszar interwencji nr 6: zasoby geologiczne	
Nielegalna eksploatacja kopalin	Eliminacja nielegalnej eksploatacji kopalin
Obszar interwencji nr 7: gleby	
Dzkie wysypiska odpadów	Oczyszczanie terenu
Zanieczyszczenia pochodzenia rolniczego	Edukacja rolników
Obszar interwencji nr 8: gospodarka odpadami i zapobieganie powstawaniu odpadów	
Niski wskaźnik selektywnej zbiórki odpadów niebezpiecznych oraz ulegających biodegradacji występujących w strumieniu odpadów komunalnych	Doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadami oraz powszechna edukacja
Obszar interwencji nr 9: zasoby przyrodnicze	
Nadmierna penetracja obszarów cennych przyrodniczo, połączona z brakiem poszanowania wartości przyrodniczych	Wzrost świadomości ekologicznej oraz zwiększenie kontroli nad obszarami chronionymi
Brak akceptacji społecznej dla tworzenia nowych form ochrony przyrody	Wzrost świadomości ekologicznej
Obszar interwencji nr 10: zagrożenie poważnymi awariami	
Ryzyko występowanie katastrof naturalnych – suszy, powodzi i silnych wiatrów, stanowiących zagrożenie dla życia i zdrowia mieszkańców oraz ich mienia	Utrzymywanie w gotowości systemu zapobiegawczo – interwencyjno – ratunkowego

Źródło: opracowanie własne

Podstawowym założeniem *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017 – 2020, z perspektywą na lata 2021 – 2024* jest uzyskanie stałej i zauważalnej poprawy jakości wszystkich komponentów środowiska przyrodniczego. Proponuje on system działań proekologicznych wzajemnie się uzupełniających (w którym uczestniczyć powinien również samorząd powiatu oraz województwa). Co prawda analizowany *Program* jest dokumentem o dużym stopniu ogólności, doprecyzowującym warunki, cele i priorytety, które wynikają z dokumentów nadrzędnych (głównie PEP), więc brak jego realizacji nie zmienia ogólnych zasad ochrony i kształtowania środowiska. Jednakże brak jego realizacji znacznie utrudni wprowadzenie określonych zasad w życie, a tym samym znacznie utrudni realizację zrównoważonego rozwoju na terenie Gminy Rząśnik. Istnieje również prawdopodobieństwo, że nastąpi pogorszenie się stanu środowiska w regionie.

Poniżej przedstawiono potencjalne zmiany, jakie mogłyby nastąpić w przypadku braku realizacji, w poszczególnych dziedzinach/zagadnieniach ochrony środowiska.

– Rozbudowa i modernizacja infrastruktury technicznej

W przypadku zaniechania realizacji priorytetów zawartych w projekcie *Programu*, mogą wystąpić niekorzystne zmiany stanu środowiska, obejmujące w szczególności pogorszenie się jakości wód powierzchniowych i podziemnych, marnotrawienie zasobów wód podziemnych oraz pogorszenie się stanu aerosanitarnego powietrza atmosferycznego.

Jednym z głównych ustaleń projektu *Programu* jest zapewnienie harmonijnego i kompleksowego rozwoju sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Brak wyposażenia gminy w sieć kanalizacyjną bezsprzecznie spowoduje pogarszanie się czystości wód powierzchniowych i może zagrozić wodom wgłębnym. Ponadto może oddziaływać zniechęcająco na potencjalnych inwestorów i w efekcie zahamować aktywizację powyższych obszarów.

Gospodarka wodna, w myśl ustanowionych w projekcie *Programu* priorytetów powinna być prowadzona zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju. Działania przypadkowe i fragmentaryczne przyczynią się do wybiórczej ochrony środowiska na wybranych, niewielkich obszarach (obejmujących głównie tereny wysoko zamieszkałe). Skutkiem powyższych działań będzie pogorszanie się jakości wód oraz zanieczyszczenie powierzchni ziemi na pozostałych, nisko bądź niezamieszkałych terenach gminy, co w konsekwencji przyczyni się do degradacji obszarów cennych przyrodniczo.

Brak sukcesywnej poprawy stanu dróg gminnych oraz modernizacji lokalnych systemów grzewczych i termomodernizacji budynków nie pozostanie obojętny dla aerosanitarnej jakości powietrza atmosferycznego na terenie gminy, a w przypadku modernizacji dróg także dla jakości klimatu akustycznego na jej terenie.

– Ograniczenie emisji substancji i energii

Gmina Rząśnik posiada stosunkowo niski poziom zanieczyszczenia powietrza atmosferycznego. Jednak w dalszym ciągu należy utrzymać pozytywną tendencję stopniowej poprawy jego stanu czystości. Brak realizacji działań przedstawionych w projekcie *Programu* spowoduje zahamowanie tych korzystnych trendów, a w najgorszym przypadku nawet pogorszenie się jakości powietrza.

Utrzymanie starych, przestarzałych technologii ulegających dekapitalizacji, wzrost energochłonności produkcji, oraz brak nowoczesnych, wysokosprawnych urządzeń redukujących ilość wytwarzanych zanieczyszczeń spowoduje wzrost emisji zanieczyszczeń do atmosfery.

Emisja transportowa zwiększy się w wyniku wzrostu liczby pojazdów samochodowych przy jednoczesnym ich złym stanie technicznym i nieograniczonym ruchu samochodowym.

Wykorzystywanie węgla niskiej jakości jako głównego źródła energii, brak inwestycji proekologicznych w dziedzinie ciepłownictwa oraz stosowanie alternatywnych źródeł energii na małą skalę może również przyczynić się do tego, że gmina utraci swoją korzystną pozycję wśród innych i pozostanie w grupie terenów o podwyższonej emisji zanieczyszczeń.

Brak rozbudowy sieci kanalizacji sanitarnej oraz przydomowych oczyszczalni ścieków spowoduje bezsprzeczny wzrost zagrożenia jakości środowiska wodno – gruntowego przez rosnącą ilość ścieków komunalnych wprowadzanych do środowiska.

Brak realizacji systemowych rozwiązań w zakresie gospodarki odpadami zawartych w projekcie *Programu* doprowadzi do dalszego zwiększania się ilości deponowanych na składowiskach odpadów. Może również przyczynić się do zwiększania się liczby „dziki wysypisk” oraz ograniczy ilość odpadów poddawanych odzyskowi.

– Ochrona środowiska przyrodniczego

Brak ochrony najcenniejszych przyrodniczo ekosystemów spowoduje niewątpliwie zubożenie zasobów biologicznych na poziomie gminy, a w konsekwencji także na poziomie regionu oraz całego kraju. Postępująca degradacja ekosystemów wywoła szereg nieodwracalnych zmian w ich strukturze (przede wszystkim ich uproszczenie). Zmiany takie skutkują zaburzeniami równowagi ekologicznej i zakłóceniami przepływu energii i materii w ekosystemie.

– Powszechna edukacja ekologiczna oraz zwiększenie aktywności obywatelskiej

W przypadku nie podjęcia działań edukacyjnych, można spodziewać się kontynuacji konsumpcyjnego modelu życia, polegającego na stałym dążeniu do podnoszenia efektywności procesów gospodarczych bez uwzględniania skutków społecznych i przyrodniczych. Takiemu „rozwojowi” towarzyszyć będzie postępująca degradacja środowiska przyrodniczego, prowadząca do trwałych i (w wielu przypadkach) nieodwracalnych zmian. Nasiloną konsumpcja, która wiąże się ze zwiększonym zapotrzebowaniem na surowce i energię oraz nadmierną produkcją odpadów przyczyni się do marnotrawstwa zasobów przyrody, ludzkiej pracy i wzrostu kosztów produkcji. Będzie też następować stały wzrost zanieczyszczenia

środowiska, co z kolei wpłynie na pogorszenie się warunków zdrowotnych społeczeństwa. Jeżeli proces ten byłby kontynuowany, może dojść do zagrożenia katastrofą ekologiczną. Niezbędne jest ukształtowanie ekologicznej wrażliwości, kreującej nowe wzorce zachowań społecznych, nowe hierarchie i pragnienia, zgodne z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Reasumując powyższe należy stwierdzić, że w przypadku braku realizacji projektu *Programu* potencjalne zmiany stanu środowiska w szczególności będą dotyczyły:

- pogorszenia jakości wód powierzchniowych i podziemnych w związku ze zwiększonym wytwarzaniem ścieków,
- postępującej degradacji gleb i utrata ich dla rolnictwa,
- utraty różnorodności ekologicznej i cennych przyrodniczo terenów,
- degradacji walorów krajobrazu,
- pogorszenia jakości powietrza,
- zagrożenia spadkiem liczebności chronionych gatunków flory i fauny,
- pogorszenie jakości życia mieszkańców.

Rozdział 8. Stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem

Pod pojęciem *znaczących oddziaływań na środowisko* rozumieć należy takie oddziaływania, które mogą w istotny sposób zmienić cechy zasobów naturalnych oraz wytworzonych przez człowieka.

W okresie programowania analizowanego *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik* przewiduje się realizację następujących przedsięwzięć (zapisanych w dokumencie w sposób literalny):

- budowa i modernizacja dróg gminnych, w tym wykonanie chodników,
- budowa kanalizacji w wybranych miejscowościach gminy,
- budowa oczyszczalni ścieków,
- ewentualna rozbudowa studnie stacji uzdatniania wody (wykraczająca poza standardową modernizację).

Wszystkie powyżej wymienione przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny. W większości przypadków będą one również realizowane w obrębie istniejących już obiektów infrastrukturalnych i budowlanych, w przypadku nowych – w obrębie terenów o określonym stopniu antropopresji. Biorąc powyższe pod uwagę należy stwierdzić, że:

- nie przewiduje się wystąpienia **znaczących oddziaływań na środowisko** jako całość oraz na jego poszczególne elementy, tj. ludzie, gleba, wody, powietrze, klimat akustyczny **związanych z realizacją powyższych przedsięwzięć**,

- nie przewiduje się również wystąpienia **znaczących oddziaływań na środowisko** jako całość oraz na jego poszczególne elementy, tj. ludzie, gleba, wody, powietrze, klimat akustyczny oraz krajobraz **związanych z emisją do środowiska**,
- nie przewiduje się także wystąpienia **znaczącego oddziaływania** planowanych przedsięwzięć na środowisko **związanego z wykorzystaniem zasobów przyrodniczych**.

Reasumując powyższe w okresie programowania analizowanego *Programu ochrony środowiska* nie przewiduje się realizacji przedsięwzięć, które w znacząco negatywny sposób będą oddziaływać na środowisko przyrodnicze, w tym na obszar NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi. Ponadto, ze względu na znaczny stopień ogólności projektu *Programu* analiza ta byłaby w znaczący sposób utrudniona, a uzyskane w jej efekcie wyniki obciążone błędem.

Zaznaczyć również należy, iż realizacja jakiegokolwiek przedsięwzięcia, określonego w *Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 71) bądź mogącego znacząco negatywnie oddziaływać na obszar NATURA 2000 wymaga przeprowadzenia szczegółowej oceny oddziaływania na środowisko, z którą związany jest obligatoryjny bądź fakultatywny obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko. Na etapie powyższej oceny oddziaływania na środowisko przeprowadza się również ocenę stanu środowiska przyrodniczego w obrębie terenu objętego bezpośrednimi zamierzeniami inwestorskimi oraz w jego sąsiedztwie.

Rozdział 9. Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

Poniżej przedstawiono główne problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu:

W zakresie ochrony przyrody:

- rosnąca presja przekształcania gruntów rolnych i leśnych na grunty budowlane zwłaszcza na obszarach o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych,
- brak akceptacji społecznej dla tworzenia form ochrony przyrody, co powoduje trudności z powiększaniem istniejących i tworzeniem nowych form,
- brak mechanizmów prawnych tworzenia korytarzy ekologicznych oraz określenia zasad ich funkcjonowania,
- brak pełnej waloryzacji przyrodniczej w aspekcie gatunków chronionych i zagrożonych wyginięciem oraz gatunków i siedlisk obszarów Natura 2000.

Dużym problemem związanym z ochroną przyrody jest silna antropopresja na tereny cenne przyrodniczo. Związane jest to z zajmowaniem tych terenów w szczególności pod zabudowę mieszkaniową czy lotniskową (dotyczy to szczególnie obszaru NATURA 2000 –

Dolina Dolnej Narwi oraz Puszcza Biała). Nadmierna penetracja wiąże się z bezpośrednim niszczeniem cennych gatunków roślin, płoszeniem zwierząt, zwiększonym hałasem, tworzeniem nielegalnych wysypisk śmieci.

Intensyfikacja produkcji rolniczej, niewłaściwie prowadzone działania melioracyjne, złe wykorzystanie środków ochrony roślin oraz likwidacja śródpolnych zadrzewień prowadzi do ubożenia i degradacji krajobrazu oraz ograniczenia liczebności wielu gatunków roślin i zwierząt w obrębie lokalnych populacji (działania te dotyczą w szczególności obszaru NATURA 2000 – Bagno Pulwy).

W zakresie ochrony lasów:

- rozdrobnienie lasów prywatnych,
- monokultury sosnowe, szczególnie na terenach lasów prywatnych,
- problemy z realizacją decyzji określających zadania w lasach nie stanowiących własności Skarbu Państwa,
- garadacja szkodników,
- duże zagrożenie lasów przez pożary,
- zaśmiecanie lasów.

W zakresie ochrony wód oraz gospodarki wodno – ściekowej:

- nadmierna eksploatacja zasobów wód powierzchniowych i podziemnych,
- nieprzestrzeganie przez użytkowników warunków ustalonych w pozwoleniach wodnoprawnych bądź brak posiadania stosownych pozwoleń,
- niedostateczna kontrola użytkowników korzystających z zasobów wodnych,
- niski stopień retencjonowania wód,
- zły stan istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej,
- odprowadzanie nieoczyszczonych i niedostatecznie oczyszczonych ścieków z sektora komunalnego i przemysłowego do wód i do ziemi,
- niewystarczające skanalizowanie miejskich terenów zurbanizowanych,
- brak infrastruktury odprowadzającej i oczyszczającej wody opadowe,
- dysproporcje pomiędzy stopniem zwodociągowania i skanalizowania obszarów wiejskich,
- złe funkcjonowanie przydomowych oczyszczalni ścieków i systemu indywidualnego przetrzymywania i odbioru ścieków,
- spływy powierzchniowe pochodzące ze źródeł rolniczych, obciążone związkami biogennymi oraz toksycznymi pozostałościami po środkach ochrony roślin.

W zakresie ochrony powierzchni ziemi:

- niewłaściwe prowadzenie melioracji wodnych, prowadzące często do przesuszenia terenu bądź jego nadmiernego zawodnienia,
- niewłaściwe stosowanie nawozów bądź środków ochrony roślin,
- dzikie wysypiska odpadów.

Na jakość powierzchni ziemi istotny wpływ ma również właściwa gospodarka odpadami. Do najważniejszych problemów w zakresie gospodarki odpadami komunalnymi na terenie Gminy Rzęśnik zaliczyć należy:

- brak pełnego wykorzystania instrumentów prawnych będących w gestii administracji samorządowej gminnej,
- brak zorganizowanego systemu pozyskiwania odpadów niebezpiecznych pochodzących z odpadów komunalnych,
- brak wystarczająco rozwiniętego systemu zbierania olejów odpadowych z małych i średnich przedsiębiorstw oraz gospodarstw domowych oraz brak odpowiedniego selektywnego zbierania omawianych odpadów w miejscu wytwarzania, co uniemożliwia w wielu przypadkach kierowanie ich do regeneracji,
- niewystarczający poziom selektywnego zbierania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego pochodzącego z gospodarstw domowych,
- niepełne informacje o ilości usuniętych wyrobów zawierających azbest oraz ilości pozostających jeszcze na terenie powiatu wyrobów azbestowych,
- niskie poziomy odzysku i recyklingu odpadów opakowaniowych z gospodarstw domowych,
- niedostateczna świadomość ekologiczna mieszkańców, szczególnie w zakresie gromadzenia odpadów zmieszanych i selektywnego zbierania,
- problem spalania odpadów w paleniskach domowych.

W zakresie ochrony jakości powietrza atmosferycznego:

- emisja powierzchniowa (emisja niska), szczególnie z palenisk domowych i lokalnych kotłowni, stanowiąca główną przyczynę emisji pyłu PM10,
- emisja komunikacyjna pochodząca z niesprawnych środków transportu,
- niewielkie wykorzystanie potencjalnych możliwości w zakresie odnawialnych źródeł energii,
- brak rozbudowanej infrastruktury elektroenergetycznej co ogranicza podłączanie instalacji do sieci, a w konsekwencji blokuje inwestycje OZE,
- ograniczone możliwości dotacji dla osób fizycznych, chcących zainwestować w instalacje OZE (kolektory słoneczne, pompy ciepła),
- protesty społeczności lokalnych związane z planowanymi inwestycjami OZE, szczególnie elektrowniami biogazowymi, wodnymi i wiatrowymi.

W zakresie zanieczyszczenia środowiska hałasem i polami elektromagnetycznymi:

- wzrost zagrożenia hałasem komunikacyjnym w miastach,
- wzrost liczby obiektów stwarzających wysoką lokalną uciążliwość akustyczną dla mieszkańców,
- wzrost liczby miejsc generowania promieniowania elektromagnetycznego poprzez rozwój telefonii komórkowej.

W zakresie udziału społeczeństwa w ochronie środowiska:

- brak zainteresowania i zaangażowania ze strony potencjalnych uczestników konsultacji,
- zbyt niskie zainteresowanie edukacją ekologiczną ludności regionu,
- zbyt małe zaangażowanie dorosłych grup społecznych w sprawy edukacji ekologicznej,
- konsumpcyjny tryb życia.

Rozdział 10. Przewidywane znaczące oddziaływania na cele i przedmioty ochrony obszarów NATURA 2000 oraz ich integralność, a także na środowisko

Przedstawione poniżej analizy oddziaływania ustaleń *Programu* na środowisko oparto na podstawie dostępnych danych literaturowych, badań jakości środowiska (dostępnych w szczególności na poziomie powiatu) oraz wiedzy naukowej, traktującej o oddziaływaniu na środowisko przedsięwzięć inwestycyjnych.

Poniższą prognozę oddziaływania na środowisko charakteryzuje duży poziom ogólności, co wiąże się ze strategicznym charakterem analizowanego dokumentu. Ponadto w ramach prognozy strategicznej analizie w głównej mierze podlegają założenia programu oraz korzyści i zagrożenia związane z jego realizacją. W poniższej prognozie nie przeprowadzono wartościowania wielkości poszczególnych potencjalnych oddziaływań, nie wzięto również pod uwagę czy oddziaływania potencjalnie negatywne mogą one zostać zminimalizowane.

Pod pojęciem *znaczących oddziaływań na środowisko* rozumieć należy takie oddziaływania, które mogą w istotny sposób zmienić cechy zasobów naturalnych oraz wytworzonych przez człowieka.

Biorąc pod uwagę zapisane w projekcie *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik na lata 2017 – 2020, z perspektywą na lata 2021 – 2024* cele polityki ekologicznej dla gminy oraz planowane do realizacji przedsięwzięcia i działania można stwierdzić, że w okresie programowania analizowanego *Programu* nie przewiduje się podejmowania działań lub realizacji przedsięwzięć, które oddziaływać będą w sposób znaczący na jakość środowiska przyrodniczego jako całość, bądź na jego poszczególne elementy, w tym na obszary NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi, Puszcza Biała i Bagno Pulwy.

Podstawę przeprowadzonych analiz stanowią w szczególności informacje zawarte w następujących dokumentach:

- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie i Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Białymstoku z dnia 23 kwietnia 2014 r. w sprawie ustanowienia Planu Zadań Ochronnych dla Obszaru Natura 2000 Dolina Dolnej Narwi (PLB 140014) – Dziennik Urzędowy Woj. Maz. z 30 kwietnia 2014 r., poz. 4462
- Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 31 marca 2014 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru NATURA 2000 – Puszcza Biała (PLB 140007) – Dzienniku Urzędowym Woj. Maz. z 9 kwietnia 2014 r., poz. 3828

- *Zarządzenie Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Warszawie z dnia 17 października 2016 r. w sprawie ustanowienia planu zadań ochronnych dla obszaru NATURA 2000 – Bagno Pulwy (PLB 140015) – Dzienniku Urzędowym Woj. Maz. z 19 kwietnia 2016 r., poz. 8994*

W poniższej tabeli nr 29 przedstawiono potencjalny wpływ na poszczególne elementy ochrony środowiska celów polityki ochrony środowiska dla Gminy Rząśnik.

Potencjalny wpływ określono jako: + oddziaływanie dodatnie; - oddziaływanie negatywne lub 0 – jako brak wpływu. Określając charakter powyższego wpływu brano pod uwagę zarówno oddziaływania występujące na etapie realizacji poszczególnych działań/przedsięwzięć, jak i po ich zakończeniu, bądź na etapie eksploatacji.

Tabela nr 29. Matryca wpływu na środowisko celów polityki ekologicznej dla Gminy Rząśnik

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA												
<i>Cel operacyjny 1 - Ochrona powietrza atmosferycznego, w tym ograniczenie oddziaływania sektora komunikacyjnego i energetycznego</i>												
1.	Ograniczenia wielkości emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych poprzez modernizację dróg	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
2.	Ograniczenia emisji ze źródeł komunalnych, szczególnie z lokalnych źródeł emisji energetycznych	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
3.	Promocja i zwiększanie udziału technologii grzewczych opartych na ekologicznych paliwach, tj. o mniejszej zawartości popiołu	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
4.	Termomodernizacja budynków użyteczności publicznej	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
5.	Wdrażanie zapisów Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Rząśnik na lata 2015 – 2020	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
6.	Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów umożliwiających ograniczenie emisji substancji do powietrza (szczególnie w obszarach zabudowy mieszkaniowej)	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
7.	Edukacja ekologiczna lokalnej społeczności w zakresie ograniczania emisji zanieczyszczeń do powietrza (np. eliminacja spalania odpadów w lokalnych piecach) oraz wpływu zanieczyszczeń pyłowych i gazowych na zdrowie ludzi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
<i>Cel operacyjny 2 - Rozwój odnawialnych źródeł energii</i>												
1.	Wyposażenie budynków użyteczności publicznej w odnawialne źródła energii	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+
2.	Promocja i wsparcie mieszkańców w wykorzystaniu odnawialnych źródeł energii w gospodarstwach indywidualnych	+	+	+	+	+	+	+	0	+	+	+

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
OBSZAR INTERWENCJI NR 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM												
<i>Cel operacyjny 1 – Ochrona klimatu akustycznego poprzez ograniczanie uciążliwości systemu komunikacyjnego oraz obiektów produkcyjnych i usługowych</i>												
1.	Modernizacja i poprawa stanu dróg na terenie gminy	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
2.	Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów pozwalających na oddzielenie potencjalnych źródeł hałasu od terenów zamieszkałych	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+
3.	Dążenie do ograniczenia hałasu na terenach, gdzie jest on odczuwalny jako dokuczliwy i uciążliwy, szczególnie na terenach gęstej zabudowy mieszkalnej	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+
4.	Utrzymanie aktualnego poziomu hałasu na terenach, gdzie sytuacja akustyczna jest korzystna	+	+	+	+	+	+	+	0	0	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE												
<i>Cel operacyjny 1 - Ochrona środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym</i>												
1.	Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy zapisów pozwalających na bezpieczną dla lokalnej społeczności lokalizację źródeł ewentualnego ponadnormatywnego promieniowania elektromagnetycznego	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+
2.	Prowadzenie przez organy ochrony środowiska ewidencji źródeł wytwarzających pola elektromagnetyczne	+	+	+	+	0	+	0	0	0	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 4: GOSPODAROWANIE WODAMI												
<i>Cel operacyjny 1 - Racjonalne gospodarka wodami powierzchniowymi i podziemnymi</i>												
1.	Racjonalne wykorzystanie wód podziemnych na cele komunalne i przemysłowe	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
2.	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych poprzez propagowanie konieczności oszczędzania wody oraz prawidłowe postępowanie ze ściekami komunalnymi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
3.	Kontrola realizacji pozwoleń wodnoprawnych na pobór wód oraz odprowadzanie ścieków	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
Cel operacyjny 2 - Ochrona przed powodzią oraz suszą												
1.	Wyznaczania i wprowadzania do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego gminy, decyzji o warunkach zabudowy i innych dokumentów strategicznych granic obszarów zagrożenia powodzią oraz ustaleń planów zarządzania ryzykiem powodziowym	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Poprawa stanu istniejącej infrastruktury przeciwpowodziowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.	Realizacja działań technicznych i nietechnicznych służących zwiększaniu retencyjności zlewni	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA												
Cel operacyjny 1 - Rozbudowa i modernizacja infrastruktury wodno – kanalizacyjnej												
1.	Kontynuacja budowy, rozbudowy i modernizacji sieci wodociągowej	+	+	+/-	+/-	+/-	0	+	0	+	0	+/-
2.	Bieżąca konserwacja i modernizacja stacji uzdatniania wody w celu stworzenia optymalnych możliwości zaopatrzenia mieszkańców gminy w wodę	+	+	+	+	+/-	0	+	0	+	0	+
3.	Budowa, rozbudowa oraz bieżąca konserwacja i modernizacja infrastruktury służącej gospodarce ściekowej	+	+	+/-	+/-	+/-	0	+	0	+	0	+/-
4.	Podłączanie budynków do istniejących sieci wodociągowej i kanalizacyjnych	+	+	+	+	+	0	+	0	+	0	+
5.	Wsparcie mieszkańców w budowie przydomowych oczyszczalni ścieków	+	+	+/-	+/-	+/-	0	+	0	0	0	+/-
OBSZAR INTERWENCJI NR 6: ZASOBY GEOLOGICZNE												
Cel operacyjny 1 - Racjonalne gospodarowanie zasobami geologicznymi												
1.	Ograniczenie nielegalnej eksploatacji kopalin	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 7: GLEBY												
Cel operacyjny 1 - Ochrona i właściwe wykorzystanie gleb wykorzystywanych rolniczo												
1.	Wykorzystywanie gruntów zgodnie z przeznaczeniem, klasą bonitacją i stopniem zanieczyszczenia	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
2.	Ochrona gruntów poprzez ograniczenie przeznaczania terenów rolnych i leśnych na cele nierolnicze i nieleśne	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW												
Cel operacyjny 1 - Doskonalenie gospodarki odpadami na terenie gminy												
1.	Doskonalenie systemu selektywnej zbiórki odpadów	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
2.	Doskonalenie gospodarki odpadami w celu osiągnięcia poziomu recyklingu i przygotowania do ponownego użycia frakcji: papieru, metali, tworzyw sztucznych i szkła z odpadów komunalnych w wysokości minimum 40% ich masy do 2020 r.	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+
3.	Wdrożenie do końca 2021 r. systemu selektywnego odbioru odpadów zielonych i bioodpadów	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
4.	Likwidacja nielegalnych miejsc składowania odpadów komunalnych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
5.	Doskonalenie systemu gospodarki osadami ściekowymi celem ograniczenia ich oddziaływania na środowisko	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
6.	Kształtowanie właściwych postaw konsumenckich celem ograniczenia powstawania odpadów w sektorze komunalnym, ze szczególnym uwzględnieniem odpadów niebezpiecznych	+	+	+	+	+	+	+	0	+	0	+
7.	Upowszechnianie ekonomicznych i ekologicznych korzyści selektywnego zbierania odpadów	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
8.	Gromadzenie informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest w Bazie Azbestowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
9.	Aktualizacja programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
10.	Usuwanie wyrobów zawierających azbest	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
11.	Wprowadzenie katalogu kryteriów środowiskowych do zamówień publicznych, m.in. celem ograniczenia kosztów eksploatacji produktów oraz ich utylizacji	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
OBSZAR INTERWENCJI NR 9: ZASOBY PRZYRODNICZE												
<i>Cel operacyjny 1 - Bieżąca ochrona i właściwe zagospodarowanie obszarów chronionych</i>												
1.	Ochrona terenów przyrodniczo cennych oraz właściwe zagospodarowanie terenów chronionych, ze szczególnym uwzględnieniem obszarów NATURA 2000	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
2.	Zachowanie ciągłości terenów otwartych, ciągów ekologicznych i cieków wodnych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
3.	Racjonalne użytkowanie zasobów leśnych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
4.	Egzekwowanie wymogów ochrony przyrody w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy oraz innych dokumentach strategicznych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
5.	Ograniczanie wylesień oraz przeznaczanie nowych terenów pod zalesienia (z uwzględnieniem warunków przyrodniczo – krajobrazowych) poprzez odpowiednie zapisy w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego gminy	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
6.	Wsparcie rolnictwa ekologicznego oraz wdrażania programów rolno – środowiskowych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
7.	Planowanie przestrzenne uwzględniające na równi potrzeby inwestorów, mieszkańców oraz środowiska przyrodniczego	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
8.	Zagospodarowanie terenów w sąsiedztwie rzeki Narew pod kątem turystyki i rekreacji z uwzględnieniem pojemności środowiska	0/-	+	+/-	+/-	+/-	0	+/-	+/-	+/-	+/-	+/-
9.	Prowadzenie działań związanych z edukacją przyrodniczo – leśną ze szczególnym uwzględnieniem zwiększenia świadomości społeczeństwa w zakresie potrzeb i właściwych metod ochrony przyrody	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+
OBSZAR INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI												
<i>Cel operacyjny 1 - Przeciwdziałanie poważnym awariom</i>												
1.	Doposażenie straży pożarnej w sprzęt ratownictwa chemicznego – ekologicznego	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Lp.	Działania	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
2.	Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania gminy zapisów ograniczających lokalizację inwestycji mogących znacząco negatywnie oddziaływać na zdrowie i życie lokalnej społeczności w obrębie zwartej zabudowy mieszkaniowej	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
3.	Wprowadzenie do miejscowego planu zagospodarowania gminy zapisów zakazujących lokalizacji inwestycji mogących znacząco negatywnie oddziaływać na środowisko na terenach narażonych na niebezpieczeństwo powodzi	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
Cel operacyjny 1 - Ochrona przeciwpożarowa												
1.	Modernizacja i wyposażenie jednostek straży pożarnych	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
2.	Kształtowanie właściwych zachowań społecznych w zakresie przeciwdziałania zagrożeniom pożarowym w lasach	+	+	+	+	+	+	+	+	+	0	+

Źródło: opracowanie własne na podstawie uwarunkowań gminnych

UWAGA:

- * analizie poddano cele służące ochronie i kształtowaniu środowiska oraz zdrowego stylu życia zapisane w *Programu*
- * w przypadku przedsięwzięć inwestycyjnych uwzględniono oddziaływania występujące na etapie realizacji i eksploatacji
- * oddziaływanie negatywne może polegać np. na zajęciu terenu pod obiekty budowlane, zalesianie terenów muraw napiaskowych

Na podstawie analizy powyższych celów zidentyfikowano rodzaje przedsięwzięć mogących negatywnie oddziaływać na środowisko, przy czym nie będą to oddziaływania znaczące w rozumieniu przytoczonej powyżej definicji. Będą to przede wszystkim przedsięwzięcia o charakterze inwestycyjnym polegające na:

- budowie nowych oraz modernizacji i rozbudowie istniejących sieci wodociągowych,
- budowie nowych oraz modernizacji i rozbudowie istniejących sieci kanalizacyjnych,
- budowie przydomowych oczyszczalni ścieków,
- budowie, przebudowie i modernizacji dróg gminnych.

W poniższej tabeli nr 30 przedstawiono analizę potencjalnego wpływu na poszczególne elementy środowiska przyrodniczego przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym, przewidzianych do realizacji przez Gminę Rząśnik.

Tabela nr 30. Matryca wpływu na środowisko przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Gminy Rząśnik

Przedsięwzięcie	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
OBSZAR INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA											
Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana na bardziej efektywne energetycznie	0	+	0	0	0	+	0	0	+	0	+
Przebudowa i modernizacja dróg na terenie Gminy Rząśnik	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Dąbrowie	+	+	+/-	+	+	+	+	0	+	+	+/-
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Komorowie	+	+	+/-	+	+	+	+	0	+	+	+/-
OBSZAR INTERWENCJI NR 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM											
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Jasna	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Spokojna	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Dąbrowa (Trzecie Pole)	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Grodziczno	0	+	+/-	+/-	+/-	+	+/-	0	0	0	+/-
OBSZAR INTERWENCJI NR 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA											
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	+	+	+/-	+/-	+/-	0	+	0	0	0	+/-
Budowa oczyszczalni ścieków w m. Wólka Przekory											

Przedsięwzięcie	Różnorodność biologiczna	Ludzie	Zwierzęta	Rośliny i grzyby	Woda	Powietrze i klimat	Powierzchnia ziemi	Krajobraz	Zasoby naturalne	Zabytki i dobra materialne	Obszary NATURA 2000
Obszar interwencji nr 5: Gospodarka wodno – ściekowa											
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w południowej części gminy	+	+	+/-	+/-	+/-	0	+	0	+	0	+/-
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Ochudno	+	+	0	0	+/-	0	+	0	+	0	+
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stary Lubiel	+	+	0	0	+/-	0	+	0	+	0	+

Źródło: opracowanie własne

UWAGA: negatywne oddziaływanie może polegać np. na zajęciu terenu pod obiekty budowlane, czasowej emisji zanieczyszczeń do powietrza lub hałasu do środowiska w trakcie trwania prac budowlanych

Dla pozostałych obszarów interwencji na dzień sporządzenia niniejszego *Programu* nie zdefiniowano konkretnych zadań inwestycyjnych. Nie jest to jednak tożsame z faktem braku podejmowania przez samorząd gminny działań w powyższym zakresie.

Przedstawione powyżej przedsięwzięcia będą miały charakter lokalny, tzn. będą one terytorialnie realizowane w obrębie jednej gminy, a często także w granicach jednej miejscowości. W związku z powyższym przedsięwzięcia te charakteryzować się będą ograniczonym przestrzennie oddziaływaniem na środowisko. Ponadto, w przypadku takich przedsięwzięć, jak budowa sieci kanalizacji sanitarnej czy sieci wodociągowej, główne oddziaływanie na środowisko występuje w fazie realizacji przedsięwzięcia i ma ono również czasowo ograniczony charakter. Są zazwyczaj realizowane w obrębie terenów zmienionych antropogenicznie, tj. w bezpośrednim sąsiedztwie zabudowy.

Zaznaczyć również należy, że w konsekwencji realizacja powyższych przedsięwzięć skutkować będzie poprawą stanu środowiska na danym terenie. Ponadto ich realizacja:

- posiada związek z rozwiązywaniem problemów ochrony środowiska na terenie Gminy,
- służy wspieraniu zrównoważonego rozwoju,
- służy wdrażaniu prawa wspólnotowego w dziedzinie ochrony środowiska.

W poniższej tabeli nr 31 przedstawiono ocenę potencjalnych oddziaływań na środowisko przyrodnicze przedsięwzięć o charakterze inwestycyjnym w kontekście rodzaju tych oddziaływań.

Tabela nr 31. Matryca wpływu na środowisko przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Gminy Rząśnik w kontekście tych oddziaływań

Przedsięwzięcie	Rodzaj oddziaływania na środowisko
Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana na bardziej efektywne energetycznie	etap realizacji – oddziaływania krótkoterminowe i chwilowe, bezpośrednie etap eksploatacji – brak oddziaływań
Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Dąbrowie	etap realizacji – oddziaływania krótkoterminowe i chwilowe, bezpośrednie etap eksploatacji – brak oddziaływań
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Komorowie	
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Jasna	etap realizacji – oddziaływania krótkoterminowe i chwilowe, bezpośrednie etap eksploatacji – oddziaływania długoterminowe, stałe, bezpośrednie i pośrednie
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Spokojna	
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Dąbrowa (Trzecie Pole)	
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Grodziczno	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	etap realizacji – oddziaływania krótkoterminowe i chwilowe, bezpośrednie etap eksploatacji – oddziaływania długoterminowe, stałe, bezpośrednie i pośrednie
Budowa oczyszczalni ścieków w m. Wółka Przekory	
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w południowej części gminy	
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Ochudno	
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stary Lubiel	

Źródło: opracowanie własne

Na etapie realizacji powyższych przedsięwzięć występować będą następujące oddziaływania (zarówno o charakterze pozytywnym, jak i negatywnym):

- *bezpośrednie* – polegające np. na emisji zanieczyszczeń o charakterze komunikacyjnym bądź emisji pyłów mineralnych do środowiska w trakcie budowy, rozbudowy i modernizacji infrastruktury komunalnej,
- *pośrednie* – związane z powiązaniami występującymi pomiędzy poszczególnymi elementami środowiska oraz migracją zanieczyszczeń, ale wynikające także ze specyfiki poszczególnych przedsięwzięć, np. ścieki komunalne wprowadzane są do środowiska w innym miejscu niż powstają,
- *wtórne* – związane z reakcjami chemicznymi zachodzącymi w środowisku w przypadkach znaczących emisji do środowiska wysoce reaktywnych związków zanieczyszczających, nie przewiduje się wystąpienia,
- *skumulowane* – stanowiące efekt oddziaływania na danych obszar kilku przedsięwzięć o znaczącej emisji, nie przewiduje się wystąpienia,
- *krótkoterminowe* – związane w przejściowym charakterem realizacji wielu przedsięwzięć, tj. budowa sieci kanalizacyjnych i wodociągowych,
- *średnioterminowe* – nie przewiduje się wystąpienia,
- *długoterminowe* – związane w szczególności z funkcjonowaniem obiektów infrastrukturalnych, tj. oczyszczalnia ścieków czy ciągów drogowych,
- *stałe* – związane w szczególności z funkcjonowaniem obiektów infrastrukturalnych, tj. oczyszczalnia ścieków czy ciągów drogowych,

- *chwilowe* – związane z wydarzeniami o charakterze awarii, ale także z działaniami technicznymi, lecz nie mającymi charakteru inwestycyjnego, np. likwidacja dzikich wysypisk oraz z realizacją elementów infrastruktury technicznej o charakterze podziemnym, itp.

W przypadku przedsięwzięć inwestycyjnych zapisanych w *Aktualizacji Programu...* w zakresie wzajemnego oddziaływania między poszczególnymi elementami środowiska mogą mieć miejsce następujące interakcje:

- powietrze atmosferyczne – gleba,
- powietrze atmosferyczne – wody gruntowe i podziemne,
- powietrze atmosferyczne – szata roślinna,
- wody gruntowe i podziemne – szata roślinna,
- gleba – wody gruntowe i podziemne,
- gleba – szata roślinna.

Jednak ze względu na ogólny charakter ustaleń projektu *Programu* na etapie niniejszej prognozy nie istnieje możliwość przedstawienia szczegółowych informacji na temat charakteru oraz skali potencjalnych oddziaływań, a także wzajemnych interakcji pomiędzy elementami środowiska objętymi oddziaływaniami powstającymi w efekcie realizacji projektowanych przedsięwzięć (ze względu na brak szczegółowych danych technicznych charakteryzujących poszczególne przedsięwzięcia).

Dla wszystkich przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2010 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko* (tekst jedn. Dz. U. z 2016 r., poz. 71) nakłada obowiązek sporządzenia raportu o oddziaływaniu na środowisko (obligatoryjny bądź fakultatywny). Raporty oddziaływania na środowisko dot. poszczególnych zadań inwestycyjnych mogą wskazywać działania alternatywne. Odnośnie w/w zagadnień na obecnym etapie opracowywania niniejszej prognozy nie przewiduje się rozwiązań alternatywnych. Rozwiązania kompensujące negatywne oddziaływanie na środowisko przedsięwzięć będą określane odrębnie w trakcie procesów inwestycyjnych.

W przypadku realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych szczególną uwagę na etapie ich projektowania należy zwrócić na możliwość wystąpienia negatywnego oddziaływania ich realizacji oraz eksploatacji na obszary i obiekty chronione, w szczególności na obszary NATURA 2000 – Dolina Dolnej Narwi, Puszcza Biała i Bagno Pulwy.

W poniższej tabeli nr 32 przedstawiono analizę potencjalnego wpływu planowanych przedsięwzięć inwestycyjnych, zapisanych w projekcie *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik* na obszary chronione na terenie Gminy.

Tabela nr 32. Matryca wpływu na obszary NATURA 2000 przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Gminy Rząśnik (cz.1)

Przedsięwzięcie	Dolina Dolnej Narwi	Puszcza Biała	Bagno Pulwy
Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana na bardziej efektywne energetycznie	Przedsięwzięcia nie podlegające procedurze oceny oddziaływania na środowisko		
Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Dąbrowie	Przedsięwzięcia nie podlegające procedurze oceny oddziaływania na środowisko – zaleca się jednak dokonanie analizy potencjalnego oddziaływania planowanych działań na możliwość gniazdowania chronionych gatunków ptaków w obrębie budynków przewidzianych do termomodernizacji		
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Komorowie			
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Jasna	Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary	<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w sąsiedztwie obszaru</i>	Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Spokojna		<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w obrębie obszaru</i>	
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Dąbrowa (Trzecie Pole)		<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w obrębie obszaru</i>	<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w obrębie obszaru</i>
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Grodziczno		Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary	
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	Przedsięwzięcia nie podlegające procedurze oceny oddziaływania na środowisko		
Budowa oczyszczalni ścieków w m. Wólka Przekory	Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary	<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w obrębie obszaru</i>	Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w południowej części gminy		<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w obrębie obszaru</i>	
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Ochudno		<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w sąsiedztwie obszaru</i>	<i>Zaleca się przeprowadzić procedurę ooś w związku z lokalizacją planowanego przedsięwzięcia w sąsiedztwie obszaru</i>
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stary Lubiel		Ze względu na oddalenie od obszaru brak przesłanek by sądzić, że może wystąpić jakiegokolwiek negatywne oddziaływanie na obszary	

Źródło: opracowanie własne

Tabela nr 33. Matryca wpływu na obszar NATURA 2000 przedsięwzięć inwestycyjnych przewidzianych do realizacji na terenie Gminy Rząśnik
(cz.2)

Przedsięwzięcie	Potencjalny negatywny wpływ na etapie realizacji przedsięwzięcia	Potencjalny negatywny wpływ na etapie eksploatacji przedsięwzięcia
Modernizacja oświetlenia ulicznego – wymiana na bardziej efektywne energetycznie	– wytwarzanie odpadów	– brak negatywnego wpływu
Termomodernizacja budynku Domu Kultury w Dąbrowie	– zwiększona emisja spalin oraz hałasu o charakterze komunikacyjnym i budowlanym – wytwarzanie odpadów budowlanych – możliwość negatywnego oddziaływania na gatunki ptaków gniazdujących w obrębie budynków	– brak negatywnego wpływu
Termomodernizacja budynku świetlicy wiejskiej w Komorowie		
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Jasna	– naruszenia powierzchni ziemi – zwiększona emisja spalin oraz hałasu o charakterze komunikacyjnym i budowlanym – wytwarzanie odpadów budowlanych oraz potencjalne powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych – czasowe zaburzenie przepływu płytkich wód gruntowych – potencjalna likwidacja szaty roślinnej w obrębie przedsięwzięcia – ryzyko zanieczyszczeń powierzchni ziemi i płytkich wód gruntowych związkami ropopochodnymi – płoszenie lokalnej fauny	– brak negatywnego wpływu (z wyjątkiem sytuacji awaryjnych, tj. wypadek drogowy)
Przebudowa drogi gminnej w m. Rząśnik, ul. Spokojna		
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej Dąbrowa (Trzecie Pole)		
Przebudowa nawierzchni drogi gminnej w m. Grodziczno		
Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków na terenie gminy	– naruszenia powierzchni ziemi – zwiększona emisja spalin oraz hałasu o charakterze komunikacyjnym i budowlanym – wytwarzanie odpadów budowlanych oraz potencjalne powstawanie nieużytecznych w danym miejscu mas ziemnych – czasowe zaburzenie przepływu płytkich wód gruntowych – potencjalna likwidacja szaty roślinnej w obrębie przedsięwzięcia – ryzyko zanieczyszczeń powierzchni ziemi i płytkich wód gruntowych związkami ropopochodnymi – płoszenie lokalnej fauny	– brak negatywnego wpływu (z wyjątkiem sytuacji awaryjnych, tj. wprowadzenie do środowiska nieoczyszczonych ścieków)
Budowa oczyszczalni ścieków w m. Wólka Przekory		
Budowa sieci kanalizacji sanitarnej w południowej części gminy		

Przedsięwzięcie	Potencjalny negatywny wpływ na etapie realizacji przedsięwzięcia	Potencjalny negatywny wpływ na etapie eksploatacji przedsięwzięcia
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Ochudno	– zwiększona emisja hałasu o charakterze budowlanym – wytwarzanie odpadów budowlanych	– brak negatywnego wpływu
Modernizacja stacji uzdatniania wody w m. Stary Lubiel		

Źródło: *opracowanie własne*

Przedstawione powyżej przedsięwzięcia w głównej mierze realizowane będą w obrębie już istniejących obiektów infrastrukturalnych i budowlanych, w obszarach zabudowanych, o określonej antropopresji i ograniczonych zasobów przyrodniczych, w związku z czym ich potencjalny wpływ na obszary NATURA 2000 (za wyjątkiem projektowanej oczyszczalni ścieków w m. Wólka Przekory oraz przydomowych oczyszczalni ścieków), w sąsiedztwie bądź obrębie którego będą realizowane będzie znacząco ograniczony.

W przypadku przedstawionych powyżej przedsięwzięć (za wyjątkiem budowy nowych obiektów kubaturowych bądź infrastrukturalnych) główne oddziaływania na środowisko przyrodnicze, rozumiane w tym przypadku jako świat roślin i zwierząt, związane będą z prowadzeniem prac remontowo – budowlanych, powodujących przede wszystkim emisję zanieczyszczeń do powietrza i hałasu do środowiska oraz z obecnością nadmiernej ilości ludzi i sprzętu budowlanego. Zaznaczyć jednak należy, że oddziaływania te będą miały charakter krótkotrwały i przemijający, nie powodujący trwałych zmiany w ekosystemach przyrodniczych. W przypadku powyższych przedsięwzięć nie przewiduje się znaczącego powiększania obszarów trwale zabudowanych, co chroni środowisko przed znaczącą utratą nowych powierzchni biologicznie czynnych.

Zaznaczyć jednak należy, że ze względu na brak wyczerpujących danych technicznych, dotyczących powyższych przedsięwzięć, szczegółowe określenie zakresu oraz intensywności wpływu ich realizacji i funkcjonowania na obszary chronione nie jest możliwe. Biorąc jednak pod uwagę:

- 1) lokalny charakter i ograniczoną skalę projektowanych przedsięwzięć (służyć będą wyłącznie lokalnym społeczności),
 - 2) proekologiczny i prospołeczny charakter,
 - 3) ich planowaną lokalizację w obszarach o określonej antropopresji, tzn. w granicach krajobrazu wiejskiego, głównie w bliskim sąsiedztwie zabudowy mieszkaniowej,
- można wnioskować, że ich realizacja:

- nie spowoduje opóźnienia w osiągnięciu celów ochrony obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie spowoduje przerwania procesu osiągnięcia celów ochrony obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie spowoduje zaburzenia równowagi, rozmieszczenia i zagęszczenia kluczowych gatunków, stanowiących wskaźniki właściwego stanu ochrony obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie zmieni dynamiki stosunków (np. pomiędzy glebą a wodą albo pomiędzy roślinami a zwierzętami), które definiują strukturę i funkcje obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie zredukuje obszaru występowania siedlisk stanowiących przedmioty ochrony,
- nie zredukuje liczebności populacji gatunków stanowiących przedmioty ochrony,
- nie zmniejszy różnorodności obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie spowoduje fragmentacji obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,

- nie spowoduje utraty cech przyrodniczych predysponujących poszczególne obszary do objęcia ich ochroną prawną w postaci obszarów NATURA 2000 na terenie gminy,
- nie spowoduje uszczuplenia zasobów przyrodniczych i krajobrazowych chronionych w ramach użytków ekologicznych.

Należy zaznaczyć, że wpływ realizacji celów *Programu*, poprzez konkretne zadania, generalnie przybiera wydźwięk pozytywny. Poszczególne ustalenia mogą w różnym stopniu oddziaływać na środowisko, jednak pomijając siłę tych wpływów prognozuje się poprawę jakości środowiska i jego funkcjonowania, w tym także obszarów chronionych.

W przypadku realizacji celów *Programu*, oddziaływanie w pełni pozytywne prognozuje się szczególnie w odniesieniu do następujących komponentów środowiska: przyroda, w tym obszary NATURA 2000, zdrowie ludzi, zwierzęta, rośliny, wody, powietrze, klimat, zasoby naturalne oraz zabytki.

Na szczególną uwagę przy sporządzaniu prognozy zasługują obszary problemowe, na których istnieje lub może zaistnieć konflikt społeczeństwa z ustalonymi formami ochrony przyrody. Analizy przeprowadzone przy sporządzaniu projektu *Programu* wykazały, że nie przewiduje się potencjalnych konfliktów podczas jego realizacji.

Inwestycje o charakterze punktowym nie stwarzają większego problemu, ponieważ łatwiej jest dostosować je do obowiązujących przepisów. Znacznie prostsza jest także zmiana lokalizacji takich inwestycji. Z uwagi na stosunkowo niewielki obszar oraz zasięg oddziaływania łatwiejsze jest również podjęcie działań kompensacyjnych.

Reasumując powyższe określono następujące **przewidywane korzyści dla środowiska stanowiące efekt realizacji celów i zadań inwestycyjnych określonych *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rzęśnik na lata 2017 – 2020, z perspektywą na lata 2021 – 2024***:

- nastąpi zmniejszenie „niskiej” emisji gazów i szczególnie pyłu zawieszonego oraz poprawa stanu jakości powietrza,
- nastąpi poprawa stanu technicznego dróg, a tym samym obniży się emisja hałasu komunikacyjnego oraz zanieczyszczeń o charakterze komunikacyjnym,
- nastąpi zwiększenie liczby mieszkańców objętych siecią kanalizacyjną oraz zwiększenie ilości oczyszczanych ścieków. Nastąpi polepszenie jakości wód powierzchniowych,
- nastąpi poprawa sprawności funkcjonowania sieci wodociągowych, co w konsekwencji przyczyni się do zmniejszenia strat wody na sieci,
- zwiększy się świadomość ekologiczna społeczeństwa, zahamowana zostanie degradacja obszarów cennych przyrodniczo,
- nastąpi wzrost świadomości ekologicznej społeczeństwa, samorządowców, wzrośnie aktywność mieszkańców w zakresie podejmowania działań służących ochronie środowiska, zmaleje bezrobocie, wzrośnie ilość przedsiębiorstw posiadających certyfikaty ekologiczne.

Reasumując powyższe analizy należy stwierdzić, że przeprowadzone w ramach opracowywania niniejszej *Prognozy* analizy wykazują, iż realizacja przedmiotowego *Programu*:

- 1) nie będzie wpływała negatywnie na przedmioty ochrony obszarów NATURA 2000 na terenie Gminy Rząśnik, także na integralność tego obszaru, jak również na spójność i integralność całej sieci Natura 2000**
- 2) w zdecydowanej większości będzie pozytywnie oddziaływać na tę formę ochrony przyrody (głównie poprzez oddziaływanie pośrednie)**
- 3) nie spowoduje negatywnego oddziaływania na zwierzęta**
- 4) spowoduje poprawę warunków wegetacji roślin i grzybów**
- 5) będzie wpływała pozytywnie na zwierzęta i rośliny, jak i formy ochrony przyrody a przez to na bioróżnorodność**
- 6) będzie mieć pozytywny wpływ na wody podziemne i powierzchniowe (zarówno w odniesieniu do kwestii jakościowej, jak i ilościowej ochrony zasobów)**
- 7) będzie pozytywnie wpływała na stan powietrza oraz nie będzie powodowała zmian klimatu**
- 8) będzie mieć pozytywny wpływ na powierzchnię ziemi**
- 9) będzie mieć pozytywny wpływ na ludzi**
- 10) będzie mieć pozytywny wpływ na zabytki kultury**

Rozdział 11. Rozwiązania mające na celu zapobieganie oraz ograniczanie prawdopodobnych negatywnych oddziaływań na środowisko

Wymiernym efektem działań, które przewidziano do realizacji w ramach rozwiązań proponowanych w projekcie *Programu*... ma być poprawa stanu środowiska na terenie Gminy. Zaproponowane kierunki działań są działaniami wielostronnymi, całościowymi i perspektywicznymi, które w konsekwencji ich realizacji wpłyną w sposób pośredni lub bezpośredni na zasoby przyrodnicze Gminy oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców.

Realizacja jakichkolwiek przedsięwzięć związanych z poszczególnymi sektorami środowiska nigdy nie odbywa się w sposób, który nie powodowałby nawet minimalnej ingerencji w środowisko. Dlatego też osiągnięcie zamierzonych w *Programie*... efektów musi wiązać się przede wszystkim z zastosowaniem:

- zaleceń dotyczących ochrony zasobów środowiska określonych w *ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska* (tj. Dz. U. z 2016 r., poz. 627 z późn. zm.) oraz w przepisach sektorowych i dokumentach strategicznych,
- odpowiednich systemów i technologii prowadzenia prac zgodnych z wymaganiami BAT,
- zapewnienia kompensacji przyrodniczej (w uzasadnionych przypadkach).

Należy również zwrócić uwagę, że wszystkie działania związane z podejmowaniem jakichkolwiek inicjatyw muszą bazować na obowiązujących zasadach w tym zakresie, a przede wszystkim na zasadzie zrównoważonego rozwoju. Zasada zrównoważonego rozwoju nakazuje

prorowadzenie polityki i działań w poszczególnych sektorach gospodarki i życia społecznego w sposób umożliwiający zachowanie zasobów i walorów środowiska w takim stanie, aby zarówno obecne jak i przyszłe pokolenia mogły z nich w pełni korzystać. Oprócz zasady **zrównoważonego rozwoju** jako nadrzędnej uwzględniono również w działaniach szereg zasad pomocniczych i konkretyzujących, m.in.: **zasadę prewencji** (oznaczającą m.in. zapobieganie powstawaniu zanieczyszczeń przez stosowanie najlepszych dostępnych technik).

Do przedsięwzięć realizowanych w ramach *Programu*, które mogą potencjalnie negatywnie oddziaływać na środowisko (szczególnie w przypadku braku staranności wykonania oraz realizacji działań ochronnych) należą przede wszystkim, na etapie budowy inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej, tj. wodociągi, kanalizacja, a także w fazie realizacji i eksploatacji drogi. Inwestycje te w zdecydowanej większości, z uwagi na swój charakter podlegać będą procedurze oddziaływania na środowisko, w której szczegółowo analizowane będzie oddziaływanie na poszczególne komponenty środowiska. W ramach procedury uwzględniane będą również analizy dotyczące minimalizacji bądź kompensacji możliwych oddziaływań. W efekcie ocenie zostanie poddany poziom znacznosci poszczególnych oddziaływań.

Potencjalne negatywne oddziaływanie tych inwestycji na środowisko można ograniczyć do racjonalnego poziomu poprzez dobrze przemyślany wybór lokalizacji, ponieważ skala wywoływanych przez nie przekształceń środowiska zależeć będzie w znacznym stopniu od lokalnych uwarunkowań. Ponadto prawidłowy projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy, jaki i w fazie eksploatacji inwestycji pozwoli także ograniczyć te oddziaływania.

Poniżej wymieniono główne zasady (działania), które pozwolą ewentualne negatywne oddziaływania ograniczyć do racjonalnego poziomu. Do działań takich zaliczyć można:

- odpowiednio starannie przygotowany projekt, uwzględniający potrzeby ochrony środowiska zarówno na etapie budowy jak i w fazie eksploatacji inwestycji,
- odpowiednie zabezpieczenie techniczne sprzętu i placu budowy, w szczególności w sąsiedztwie obszarów szczególnie wrażliwych na negatywne oddziaływanie, obiektów zabytkowych oraz siedzib ludzkich,
- stosowanie odpowiednich technologii, materiałów, rozwiązań konstrukcyjnych i organizacji pracy ograniczających wpływ na środowisko w fazie budowy, oraz eksploatacji,
- dostosowanie terminów prac do terminów rozrodu, wegetacji, okresów lęgowych, okresów odpoczynku itp.,
- maskowanie (wkomponowywanie w otoczenie) elementów dysharmonijnych dla krajobrazu,
- w przypadku inwestycji liniowych obok ww. działań stosować można również:
 - budowę zabezpieczeń akustycznych (ekrany, wały ziemne, „ciche” nawierzchnie),
 - budowę przejść dla zwierząt,
 - budowę zbiorników retencyjnych opóźniających odpływ wody ze zlewni,

- budowę urządzeń oczyszczających ścieki pochodzące z wód opadowych z dróg,
- realizację zabezpieczeń w przypadku wystąpienia poważnej awarii (zastawki w systemie odwodnienia),
- zastosowanie nasadzeń roślinności wzdłuż dróg zarówno w celu wkomponowania drogi w krajobraz, jak również w celu tworzenia stref zieleni ekotonowej lub osłonowej,
- zastosowanie ogrodzeń ochronnych i naprowadzających na przejścia dla zwierząt.

Generalnie realizacja zadań inwestycyjnych zamieszczonych w projekcie *Programu* przyczyni się do powstania pewnych negatywnych oddziaływań na środowisko związanych z etapami budowy lub rozbudowy inwestycji. Są to inwestycje w zakresie infrastruktury komunalnej związane z budową lub modernizacją sieci kanalizacyjnej i wodociągowej, a także z realizacją zadań związanych z infrastrukturą komunikacyjną (modernizacja dróg). W związku z istniejącym zagrożeniem, konieczne jest właściwe podejmowanie decyzji, już w fazie projektowania oraz właściwe prowadzenie prac budowlanych, a następnie eksploatacja inwestycji uwzględniająca potrzeby ochrony środowiska.

Negatywne oddziaływanie na środowisko ww. przedsięwzięć można w pierwszej kolejności minimalizować poprzez wybór najbardziej racjonalnej ich lokalizacji zapewniającej zarówno wymierny efekt ekologiczny jak i społeczno – ekonomiczny, czyli innymi słowy – równowagę przyrodniczą. Warunkiem wyboru najbardziej optymalnej lokalizacji jest analiza przepisów prawnych z zakresu ochrony zasobów przyrodniczych, dokumentów strategicznych oraz aktów prawa miejscowego (miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego).

W przypadku, gdy niemożliwe będzie uniknięcie negatywnego wpływu realizowanego zadania na środowisko lub może dojść do zniszczenia cennych elementów przyrody, konieczne jest podjęcie działań kompensacyjnych, które będą prowadziły do przywrócenia równowagi przyrodniczej na danym terenie, wyrównania szkód dokonanych w środowisku przez realizację przedsięwzięcia oraz zachowanie walorów przyrodniczych.

Jednym z podstawowych, a jednocześnie niezbędnych warunków sprzyjających realizacji działań wynikających z zapisów projektu *Programu* jest włączenie się społeczeństwa do udziału w projektowanym systemie.

Biorąc pod uwagę wyniki analizy w zakresie oddziaływania na środowisko zakładać można, że realizacja *Programu* nie będzie wymagała wykonania działań kompensacyjnych. Z pewnym prawdopodobieństwem zakładać również można (aczkolwiek musi być to zweryfikowane na etapie poszczególnych inwestycji), że realizacja poszczególnych inwestycji wynikających z poszczególnych działań nie będzie wymagać wykonania: „naturowej” kompensacji przyrodniczej wynikającej z art. 34 ustawy o ochronie przyrody.

Na tym etapie nie można jednak przesądzić, czy nie będzie konieczne wykonywanie kompensacji w rozumieniu ogólnym zgodnie z art. 75 ustawy - *Prawo ochrony środowiska* w odniesieniu do poszczególnych inwestycji.

Rozdział 12. Opis rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projekcie Programu

Zadania wskazane w projekcie *Programu* mające na celu poprawę poszczególnych komponentów środowiska oraz zapewniające prawidłowe funkcjonowanie sfery przyrodniczej w powiązaniu ze sferą społeczno – ekonomiczną, są zgodne z zasadą zrównoważonego rozwoju oraz wymaganiami BAT i z założenia ich realizacja powinna wiązać się z osiągnięciem pozytywnego efektu ekologicznego.

Jednak, pomimo podstawowego założenia, nie ulega jednak wątpliwości, że skuteczne przeprowadzenie wskazanych w *Programie* procesów inwestycyjnych i pozainwestycyjnych jest wynikiową uwzględnienia szeregu czynników, spośród których jednymi z najważniejszych są: płynność finansowa i akceptacja społeczeństwa.

Pozyskanie środków finansowych na realizację jest gwarantem wykonania zapisów *Programu*. Aby było to możliwe należy już na etapie przedinwestycyjnym realizacji zadania różnicować źródła pozyskiwania środków finansowych, w taki sposób aby w chwili braku możliwości wykorzystania jednego źródła w sposób płynny zapewnić wykonanie zadania z innego, alternatywnego źródła. Część środków na realizację zadań pochodzić będzie z budżetu gminy. Środki finansowe na realizację programu będą pochodziły także z pozostałych funduszy ekologicznych i innych funduszy celowych. Niektóre inwestycje będą pokrywane ze środków własnych różnych podmiotów gospodarczych i inwestorów prywatnych. Pożądanym kierunkiem będzie zwiększenie dofinansowania na działania związane z ochroną środowiska ze źródeł pomocowych i strukturalnych Unii Europejskiej.

W przypadku nie otrzymania lub otrzymania mniejszego niż oczekiwano dofinansowania ze źródeł pomocowych konieczne będzie wsparcie instytucji finansowych, które podejmą się finansowania projektów poprzez m.in. zobowiązania kapitałowe (kredyty, pożyczki, obligacje, leasing), udziały kapitałowe (akcje, udziały w spółkach) i dotacje.

Drugim aspektem brany pod uwagę jest brak akceptacji społeczeństwa dla planowanych przedsięwzięć w proponowanym rozwiązaniu. Dlatego też bardzo istotnym elementem z punktu widzenia realizacji zaplanowanych inwestycji jest informowanie społeczeństwa o planowanych pracach i prowadzenie akcji edukacyjno – informacyjnych.

Większość działań proponowanych do realizacji w ramach *Programu* ma pozytywny wpływ na środowisko i proponowanie rozwiązań alternatywnych nie ma uzasadnienia. Ponadto dokument jest na wysokim stopniu ogólności i w związku z tym brak jest możliwości precyzyjnego określenia działań alternatywnych dla wskazanych działań.

Skutki środowiskowe podejmowanych działań silnie zależą od lokalnej chłonności środowiska lub od występowania w rejonie realizacji przedsięwzięcia tzw. obszarów wrażliwych, dlatego przy budowie nowych obiektów o charakterze komunalnym, należy rozważać warianty alternatywne tak aby wybrać ten, który w najmniejszym stopniu będzie negatywnie oddziaływać na środowisko. Jako warianty alternatywne przedsięwzięcia można rozważać: *warianty lokalizacji, warianty konstrukcyjne i technologiczne, warianty organizacyjne* czy

wariant niezrealizowania inwestycji tzw. wariant „0”. Wariant „0” nie oznacza, że nic się nie zmieni, ponieważ brak realizacji inwestycji może także powodować konsekwencje środowiskowe.

Przeprowadzona w ramach *Prognozy* analiza celów *Programu*, a w szczególności jego spójności z innymi dokumentami strategicznymi (w tym nadrzędnym dokumentem, jakim jest Polityka Ekologiczna Państwa) wskazuje, że są one w pełni zgodne z postanowieniami tych dokumentów, a także wynikają wprost z postanowień wynikających z tych dokumentów oraz obowiązującego w Polsce prawa. W świetle powyższego faktu przedstawianie alternatyw w tym kontekście jest nieuzasadnione.

Jako dodatkowy argument potwierdzający brak potrzeby przedstawiania rozwiązań alternatywnych w ramach niniejszej *Prognozy* są wyniki przeprowadzonych analiz, które pozwalają stwierdzić, że realizacja zamieszczonych w *Programie* rozwiązań ma zdecydowanie pozytywny wpływ na środowisko, oraz że realizacja jego postanowień nie powoduje znaczących negatywnych oddziaływań na środowisko (w tym na obszary Natura 2000).

Rozdział 13. Wnioski końcowe

Celem niniejszego opracowania było ustalenie skutków dla środowiska realizacji poszczególnych priorytetów i wyznaczonych w ich ramach zadań. Wyznaczone w projektowanym dokumencie cele i kierunki działań wpisują się w cele w zakresie ochrony środowiska ustalonymi na poziomie międzynarodowym i krajowym, wojewódzkim i powiatowym. Istniejące na terenie gminy problemy ochrony środowiska mogą zostać rozwiązane poprzez realizację zadań wyznaczonych w projekcie *Programu ochrony środowiska dla Gminy Rząśnia na lata 2017 – 2020, z perspektywą na lata 2021 – 2024*.

Dla większości przedsięwzięć przewidywanych do realizacji w Programie bezpośrednie oddziaływanie na środowisko będzie lokalne i krótkotrwałe. Oddziaływania te mogą być także znacznie ograniczone poprzez właściwą realizację oraz użytkowanie inwestycji. W przypadku realizacji zaplanowanych inwestycji na terenach cennych przyrodniczo, należy szczegółowo rozważyć wszystkie oddziaływania. Realizacja żadnego z proponowanych priorytetów nie pociągnie za sobą transgranicznego oddziaływania.

Szczegółowa analiza oddziaływań na środowisko poszczególnych inwestycji możliwa będzie na etapie wydawania decyzji środowiskowej.

Zaniechanie realizacji zaplanowanych zadań prowadzić będzie do pogorszenia stanu środowiska i jakości życia mieszkańców. Przeprowadzona analiza i ocena wszystkich priorytetów Programu pozwala stwierdzić, że generalnie ich realizacja spowoduje poprawę jakości środowiska, zachowanie różnorodności biologicznej oraz dziedzictwa przyrodniczo – kulturowego, a także wpłynie na ograniczanie zużycia zasobów środowiskowych.

Materiały źródłowe

- 1) Atlas Rzeczypospolitej Polskiej, PAN IG i PZ, Warszawa 1993 – 1997
- 2) Behnke M., Kistowski M., Tyszecki A., *System ocen oddziaływania na środowisko w granicach obszarów Europejskiej Sieci Ekologicznej NATURA 2000 w wybranych krajach Unii Europejskiej i w Polsce*, Ministerstwo Środowiska 2004 r.
- 3) Bernaciak A., Spychała M., *Programowanie ochrony środowiska w gminie*, Wydawnictwo SORUS, Poznań 2007 r.
- 4) Borys T., *Jak budować program ekorozwoju – poradnik dla gmin i organizacji pozarządowych. Agenda 21, tom 1 oraz tom IV*, Warszawa – Jelenia Góra 1998 r.
- 5) Dziemianowicz W., i in. *Planowanie strategiczne Poradnik dla pracowników administracji publicznej*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego, Warszawa 2012 r.
- 6) Giordano K., *Planowanie zrównoważonego rozwoju gminy w praktyce*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2005 r.
- 7) Greszta J., *Wpływ imisji na ekosystem*, Wyd. Naukowe ŚLĄSK, Katowice 2002 r.
- 8) Kistowski M., Staszek W., *Poradnik do opracowania gminnego i powiatowego programu zrównoważonego rozwoju i ochrony środowiska*, Pomorski Urząd Wojewódzki, Gdańsk 1999 r.
- 9) Lenart W., *Zakres informacji przyrodniczych na potrzeby Ocen Oddziaływania na Środowisko*, EKOKONSULT, Gdańsk 2002 r.
- 10) *Jakość i zagrożenia wód powierzchniowych w województwie mazowieckim*. Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2002 r.
- 11) *Krajowy program zwiększania lesistości*, aktualizacja, MŚ, Warszawa, 2003 r.
- 12) *Krajowy plan gospodarki odpadami*, 2022 r., www.mos.gov.pl
- 13) *Aktualizacja Krajowego Programu Zwiększania Lesistości*, Instytut Badawczy Leśnictwa, Sękocin Stary 2014 r.
- 14) *Monitoring hałasu komunikacyjnego w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- 15) *Monitoring pól elektromagnetycznych w 2014 roku*, www.wios.warszawa.pl
- 16) *Monitoring rzek w roku 2011*, www.wios.warszawa.pl
- 17) *Monitoring rzek w latach 2010 – 2014*, www.wios.warszawa.pl
- 18) *Monitoring Chemizmu Gleb Ornych Polski w latach 2005 – 2007*, IOŚ, Warszawa, 2008 r.
- 19) Noworól A., *Planowanie rozwoju terytorialnego w skali regionalnej i lokalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków, 2007 r.
- 20) Obidziński A., Żelazo J., *Inwentaryzacja i waloryzacja przyrodnicza*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2007 r.
- 21) *Obszary NATURA 2000 w Polsce*, część I i II, IOS, Warszawa, 2010 – 2011 r.
- 22) *Koncepcja przestrzennego zagospodarowania kraju 2030*, Uchwała Nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. (M.P. z 2012 r., poz. 252)

- 23) *Krajowa strategia rozwoju regionalnego 2010 – 2020: regiony, miasta, obszary wiejskie*, Ministerstwo Rozwoju Regionalnego 2010 r.
- 24) *Plan Zagospodarowania przestrzennego Województwa Mazowieckiego*, Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego w Warszawie, 2014 r.
- 25) *Poradnik dla lokalnych grup działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014 – 2020*, Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Warszawa 2015 r.
- 26) *Program ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej oraz Plan działań na lata 2014 – 2020*, www.mos.gov.pl
- 27) *Program Ochrony Powietrza dla Stref w Województwie Mazowieckim, w których został przekroczony poziom docelowy benzo(a)pirenu w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 184/13 z 25 listopada 2013 r.)
- 28) *Program ochrony powietrza dla strefy mazowieckiej, w której zostały przekroczone poziomy dopuszczalne pyłu zawieszonego PM10 i pyłu zawieszonego PM2,5 w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 164/13 z 28 października 2013 r.)
- 29) *Plan działań krótkoterminowych dla strefy mazowieckiej, w której istnieje ryzyko wystąpienia przekroczenia poziomu alarmowego i docelowego ozonu w powietrzu*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 119/15 z 23 listopada 2015 r.)
- 30) *Program małej retencji dla Województwa Mazowieckiego*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 75/08 z 21 kwietnia 2008 r.)
- 31) *Program Możliwości Wykorzystania Odnawialnych Źródeł Energii dla Województwa Mazowieckiego*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 208/06 z 9.10.2006 r.)
- 32) *Program zwiększania lesistości dla Województwa Mazowieckiego do roku 2020*, Samorząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa, 2007 (Uchwała Nr 18/07 z 19 lutego 2007 r.)
- 33) *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2009*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska, Warszawa 2010 r.
- 34) *Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim – raport za rok 2015*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2016 r.
- 35) *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2002 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2003 r.
- 36) *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2006 r.*, Raport Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska, Warszawa 2007
- 37) *Stan środowiska w województwie mazowieckim w 2015 r.*, Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie, 2016 r.
- 38) *Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko 2014 – 2020*, Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju, Warszawa, 2014 r.
- 39) *Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014 – 2020*, Zarząd Województwa Mazowieckiego, Warszawa 2015 r.
- 40) *Strategia Bezpieczeństwo Energetyczne i Środowisko – perspektywa do 2020 r.*, Ministerstwo Środowiska, Ministerstwo Gospodarki, 2014 r., www.kigeit.org.pl

- 41) *Wojewódzki Plan Gospodarki Odpadami dla Mazowsza na lata 2012 – 2017 z uwzględnieniem lat 2018 – 2023*, Sejmik Województwa Mazowieckiego (Uchwała Nr 211/12 z dnia 22 października 2012 r.)
- 42) *Program ochrony środowiska dla Powiatu Wyszowskiego na lata 2013 – 2016 z perspektywą do 2020 r.*, Uchwała Nr XL/261/2013 Rady Powiatu w Wyszowie z dnia 27 listopada 2013 r.
- 43) <http://obszary.natura2000.pl/>
- 44) <http://stat.gov.pl/bdl/>
- 45) <http://warszawa.rdos.gov.pl/>
- 46) <http://wios.warszawa.pl/>

Wykaz skrótów

Skrót	Pełna nazwa
AKPOŚK	Aktualizacja Krajowego programu oczyszczania ścieków komunalnych
AR i MR	Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
BOŚ	Bank Ochrony Środowiska
EMAS	Eco Management and Audit Scheme/ System ek zarządzania i audytu
FOGR	Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych
GIOŚ	Główny Inspektorat Ochrony Środowiska
GUS	Główny Urząd Statystyczny
GZWP	Główne Zbiorniki Wód Podziemnych
IUNG	Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa
JCW	Jednolita Część Wód
JCWpd	Jednolita Część Wód Podziemnych
KPZK	Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju
KW PSP	Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Pożarnej
LGD	Lokalna Grupa Działania
MBPR	Mazowieckie Biuro Planowania Regionalnego
MODR	Mazowiecki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
NGO	<i>non-government organization</i> , organizacja pozarządowa
NFOŚ i GW	Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej
OSP	Ochotnicza Straż Pożarna
PINB	Państwowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego
POI i Ś	Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko
PROW	Program Rozwoju Obszarów Wiejskich
PSZOK	Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych
PTTK	Polskie Towarzystwo Turystyczno – Krajobrazowe
PW i K	Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji
RDLP	Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych
RDOŚ	Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska
RLM	równoważna liczba mieszkańców
RPO WM	Regionalny Program Operacyjny Województwo Mazowieckie
RZGW	Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej
SRK	Strategia Rozwoju Kraju
SWOT	Mocne strony, Słabe strony, Szanse i Zagrożenia
UE	Unia Europejska
WHO	Światowa Organizacja Zdrowia
WIOŚ	Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Warszawie
WZM i UW	Wojewódzki Zarząd Melioracji i Urządzeń Wodnych

Źródło: opracowanie własne

Spis tabel, map i rysunków

TABELA NR 1. WSKAŹNIKI MONITORINGU DLA PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK NA LATA 2017 – 2020, Z PERSPEKTYWĄ DO 2024 ROKU.....	22
TABELA NR 2. STAN REALIZACJI CELÓW OPERACYJNYCH ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK NA LATA 2009 – 2016	24
TABELA NR 3. STAN REALIZACJI ZADAŃ PRIORYTETOWYCH ZAPISANYCH W PROGRAMIE OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK NA LATA 2009 – 2016	25
TABELA NR 4. ZADANIA INWESTYCYJNE SŁUŻĄCE REALIZACJI CELÓW PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA DLA GMINY RZAŚNIK NA LATA 2009 – 2016	25
TABELA NR 5. OCENA JAKOŚCI WÓD RZEKI NAREW W NAJBLIŻEJ POŁOŻONYCH PUNKTACH POMIAROWO – KONTROLNYCH W STOSUNKU DO GMINY RZAŚNIK	30
TABELA NR 6. ZESTAWIENIE OCEN JAKOŚCI WÓD PŁYNĄCYCH BĘDĄCYCH ŚRODOWISKIEM ŻYCIA W WARUNKACH NATURALNYCH W 2008 R.	31
TABELA NR 7. ZESTAWIENIE OCEN JEDNOLITYCH CZĘŚCI WÓD POWIERZCHNIOWYCH W LATACH 2010 – 2015	31
TABELA NR 8. OCENA JAKOŚCI WÓD PODZIEMNYCH W 2007 R., 2010 R. I 2012 R.	33
TABELA NR 9. EMISJA ZANIECZYSZCZEŃ DO POWIETRZA NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	35
TABELA NR 10. KLASYFIKACJA STREFY MAZOWIECKIEJ Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW OKREŚLONYCH W CELU OCHRONY ZDROWIA.....	36
TABELA NR 11. KLASYFIKACJA TERENU POWIATU WYSZKOWSKIEGO Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW OKREŚLONYCH W CELU OCHRONY ROŚLIN.....	36
TABELA NR 12. WAŻNIEJSZE ŹRÓDŁA EMISJI PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH NA TERENIE GMINY RZAŚNIK.....	38
TABELA NR 13. WYNIKI POMIARÓW PÓL ELEKTROMAGNETYCZNYCH NA TERENIE POWIATU WYSZKOWSKIEGO.....	39
TABELA NR 14. INFORMACJA O MASIE I SPOSOBIE ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH ODEBRANYCH Z TERENU GMINY RZAŚNIK W ROKU 2015	42
TABELA NR 15. INFORMACJA O MASIE I SPOSOBIE ZAGOSPODAROWANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH ULEGAJĄCYCH BIODEGRADACJI ODEBRANYCH Z TERENU GMINY RZAŚNIK W ROKU 2015.....	43
TABELA NR 16. POZIOM RECYKLINGU WYBRANYCH RODZAJÓW ODPADÓW ODEBRANYCH Z TERENU GMINY RZAŚNIK W ROKU 2015.....	44
TABELA NR 17. UŻYTKI EKOLOGICZNE NA TERENIE GMINY RZAŚNIK	53
TABELA NR 18. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 1: OCHRONA KLIMATU I JAKOŚCI POWIETRZA.....	57
TABELA NR 19. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 2: ZAGROŻENIE HAŁASEM.....	57
TABELA NR 20. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 3: POLA ELEKTROMAGNETYCZNE.....	57

TABELA NR 21. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 4: GOSPODAROWANIA WODAMI	58
TABELA NR 22. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 5: GOSPODARKA WODNO – ŚCIEKOWA	58
TABELA NR 23. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 6: ZASOBY GEOLOGICZNE.	58
TABELA NR 24. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 7: GLEBY.....	59
TABELA NR 25. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 8: GOSPODARKA ODPADAMI I ZAPOBIEGANIE POWSTAWANIU ODPADÓW	59
TABELA NR 26. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 9: ZASOBY PRZYRODNICZE	60
TABELA NR 27. ANALIZA SWOT DLA OBSZARU INTERWENCJI NR 10: ZAGROŻENIE POWAŻNYMI AWARIAMI	60
TABELA NR 28. NAJPILNIEJSZE PROBLEMÓW ŚRODOWISKOWYCH NA TERENIE GMINY RZAŚNIK ORAZ SPOSOBY ICH ROZWIĄZYWANIA	61
TABELA NR 29. MATRYCA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO CELÓW POLITYKI EKOLOGICZNEJ DLA GMINY RZAŚNIK.....	70
TABELA NR 30. MATRYCA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY RZAŚNIK.....	76
TABELA NR 31. MATRYCA WPŁYWU NA ŚRODOWISKO PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY RZAŚNIK W KONTEKŚCIE TYCH ODDZIAŁYWAŃ	78
TABELA NR 32. MATRYCA WPŁYWU NA OBSZARY NATURA 2000 PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY RZAŚNIK (CZ.1)..	80
TABELA NR 33. MATRYCA WPŁYWU NA OBSZAR NATURA 2000 PRZEDSIĘWZIĘĆ INWESTYCYJNYCH PRZEWIDZIANYCH DO REALIZACJI NA TERENIE GMINY RZAŚNIK (CZ.2)..	81
 RYSUNEK NR 1. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 51.....	34
RYSUNEK NR 2. LOKALIZACJA JEDNOLITEJ CZĘŚCI WÓD PODZIEMNYCH NR 54.....	34
RYSUNEK NR 3. ROZKŁAD STĘŻEŃ ŚREDNIOROCZNYCH B(A)P W 2012 R. NA TERENIE STREFY MAZOWIECKIEJ.....	37
RYSUNEK NR 4. OBSZAR REGIONU WSCHODNIEGO WRAZ Z REGIONALNYMI I ZASTĘPCZYMI INSTALACJAMI PRZETWARZANIA ODPADÓW KOMUNALNYCH.....	41
RYSUNEK NR 5. LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE WOJEWÓDZTWA MAZOWIECKIEGO.....	51
RYSUNEK NR 6. LOKALIZACJA OBSZARÓW NATURA 2000 NA TERENIE GMINY RZAŚNIK	52
RYSUNEK NR 7. LOKALIZACJA KORYTARZY EKOLOGICZNYCH NA TERENIE GMINY RZAŚNIK..	54

Spis załączników

Załącznik nr 1 – Mapa Gminy Rząśnik

Załącznik nr 2 – Mapy obszarów NATURA 2000 zlokalizowanych na terenie Gminy Rząśnik